

FRONTUL MĂRĂȘEȘTI

ILUSTRAT

Scopul acestei reviste este de a menține legăturile de camaraderie dintre foștii luptători, de a comemora faptele glorioase din războiul pentru întregirea Neamului și de a propaga dragostea pentru Țară, Neam și Rege.

Redacția și Administrația:
BUCUREȘTI, I
Str. Edgar Quinet No. 6

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET

Director: Generalul G. DRĂGĂNESCU

Inscrisă la Trib. Ilfov S. I Com. Reg. publ. periodice sub No. 558/939

ABONAMENTE:

Pe un an 240 Lei

Pentru săteni 120 Lei

Pentru instituțiuni 1000 Lei

MAJESTATEA SA REGELE CAROL II.

„FOTO JULIETTA”

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MAJESTATEA SA REGELE ȘI MARELE VEOVOD MIHAI LA PARADA DELA 10 MAI

Piatra de Hotar

Descătușați, în vechea așezare,
cu drag privim meleagul întregit,
ce-i încă ud de sângele țâșnit
în lupte și sub aprigă 'mpilare.

Cu gânduri generoase de iertare,
am trece Păcii steagul ciuruit;
dar bate 'n falduri vagul zăngănit
al armelor din pusteale maghiare.

Zadarnic însă spumegă magnații
și vor să ne sfărâme iar Penații,
spre-a făuri noi lanțuri Libertății:

a noastră sfântă piatră de hotar
cioplită-a fost în stâncile Dreptății
și-i va sluji de-a-pururi ca altar!

I. Gr. PERIETEANU

REZERVISTI

S'a dat de regimente porunca de chemare,
Și-n cete rezervistii tot curg din fund de zare.
Vin iarăși sub drapele! Și pieptul lor palpită
Cum, dornici, cat în urmă, spre vatra părăsită...
Dar când gândesc s'asculte din nou sunând trompeta,
De coapsa stângă, iarăși, să prindă baioneta,
Meșteșul farmec al vieții militare
Incepe să: 'ncolțească în piept la fiecare.

Ce dulce se desprinde din urmă o clipită
O pagină a vieții, cu alții 'mpărtășită!
Tresar... gândind, sub corturi, când luna streajă ține,
Pe ranite cu capul, să doarmă 'n nopți senine,
Când raze cad în tremur din stelele aprinse,
Pe arme 'n piramide, pe corturile 'ntinse,
Doinind s'adun flăcăii, se cuc spre Regimente
In sullet, pentru Țară cu calde sentimente.

SENTINELA DELA DUNĂRE

Din porțile de Fier Carpatul, ce Țara 'n brațele-i cuprinde,
Ca diademă pe o frunte și reagul falnic își întinde
Și ca un brâu muiat în soare s'așterne Dunărea bătrână,
Un pod de fier o taie 'n două, prinzându-i țărnuț mână 'n mână.

Turnat în bronz stă Dorobanțul, simbolizând puterea Țării,
Și la picior el ține arma, și ochiul în albastrul zării,
În paza lui e tot hotarul și țarina cât este toată
Sub care voveozii Țării, prin veacuri dorm cu-oștenii roată.

Cu ochiul țintă, uriașul din Cernavodă cum stă 'n zare,
De-odată ca din vis tresăliă... își prinde arma 'n apărare
Și 'ngrijorat acum ascultă: e o mișcare între popoare...
Spre miază-zi, spre-apus departe, stă cu priviri cercetătoare.

Și vede, cum tot mai puternic, stă 'n fund de zări să izbucnească
Un foc înăbușit ce arde, eterna vrajbă omenească.

Apoi, voinicul cercetează cu drag tot plaiul Țării sale:
E pace, pace! Neamul urcă mereu pe-a propășirii cale!

Și iar la postul său ostașul, țintind drept recea lui privire,
Nemuritor stă și ascultă, eterna apelor doinare.

Căpitanul N. VULOVICI

10 Mai 1939

Ziua de 10 Mai, care reamintește câteva date însemnate din istoria contimporană a României — intrarea solemnă în Capitală a domnitorului Carol, întemeietorul dinastiei devenită națională, proclamarea independenței și a regatului — are semnificația unei renașteri naționale și a unei înălțări a poporului român prin eforturile și sacrificiile ce le-a făcut de a-și îndeplini idealurile sale. Aceste idealuri au fost, mai întâi câștigarea independenței și apoi înlăptuirea unității naționale. Al doilea ideal nu s'ar fi putut îndeplini, fără independența definitivă a României, proclamată în anul 1878, după victoria din Balcani și careia i-a urmat actul ridicării la rangul de regat al țării liberate.

Cu toate că între anii 1856 și 1877 România a fost sub suzeranitatea nominală a imperiului otoman, totuși, domnitorul Carol și toți sfetnicii săi, împreună cu conducătorii politici din acea epocă, au considerat înlăturarea acelei dependențe pur formale drept un imperativ categoric național, impus de drepturile și aspirațiile legitime ale poporului român; precum și de prestigiul Celui chemat să întemeieze o dinastie cu adânci rădăcini în țară.

Libertățile și drepturile unui popor nu se proclamă, ci se câștigă prin lupte și jertfe. Generațiile trecute au înțeles ce le impune datoria lor.

De aceea, prin sângele vărsat pe câmpiile Bulgariei; prin jertfele și faptele glorioase ale ostașilor noștri, în războiul din 1877, am putut câștiga independența, suveranitatea deplină și dreptul de a dispune liber de soarta noastră.

Să nu uităm că tot atunci s'a vorbit de liberarea fraților noștri de peste Carpați.

În studiile sale istorice, publicate acum câțiva ani în Revue des Deux Mondes, d. Maurice Paleologue, fostul ambasador al Franței la Petrograd, ocupându-se de războiul întreprins în 1877 de ruși și de români, în Balcani, reamintește un fapt interesant: intervenția salvatoare a armatei române peste Dunăre, care a deșteptat mari și firești speranțe românilor din Transilvania, a îngrijorat pe unguri. De teama consecințelor victoriei ar-

matelor ruso-române din Balcani și față de starea de spirit ce se manifestase în Transilvania, Ungaria luase întinse măsuri de apărare de-alungul frontierei Carpaților, întărind trecătorile principale, spre a se opune unei acțiuni militare a României, pe care o considera cu puțință de executat după laurii câștigați de armata sa, la Grivița, Plevna și Smârdan.

România aceea tânără, care abia își recâștigase independența, avea însă nevoie — înainte de a putea întreprinde marea acțiune în vederea înlăptuirii idealului său național, — de o perioadă de pace, de muncă constructivă și de noi eforturi spre a se reface și întări în toate direcțiile.

Regele Carol I a înțeles că misiunea sa principală este să așeze regatul României pe temelii solide și să-i asigure mijloace și posibilități de dezvoltare prin reforme bine chibzuite în ordinea socială, economică și culturală; prin punerea în valoare a unei părți din bogățiile sale; ca și prin organizarea

forțelor sale armate, spre a-și putea, oricând, apăra independența și drepturile sale.

Numai după ce s'a săvârșit această operă, în epoca de renaștere și de modernizare a statului român, noi am putut, în timpul războiului mondial, când s'a pus spre rezolvare marea problemă a naționalităților, să îndeplinim, cu același spirit de sacrificii și cu credința neclintită în triumful cauzei noastre drepte, și idealul național al unirii românilor.

Astăzi, când sărbătorim ziua istorică a independenței și regalității, trecem iarăși prin vremuri de grea cumpănă.

Aceste vremuri ne impun să fim, ca și în trecut, uniți sufletește, în sufletești de aceeași credință, întăriți de aceeași voință neînduplecată de a ne apăra — sub conducerea fermă a M. S. Regelui Carol II, urmașul celor doi mari regi, Carol I și Ferdinand I, — independența și patrimoniul nostru național, oricând și împotriva oricui ar îndrăzni să le aducă o atingere.

SLAVĂ MUNCII

de VASILE MILITARU

Muncă, — rugăciune sfântă,

Subt al cărei tainic har

Cine se avântă,

Cântă

Și se 'nalță ca mireasma de tămâe 'ntr'un altar, —

Slavă ție

Pe vecie,

Evanghelie curată,

Din ai cărei psalmi se gustă fericire-adevărată!...

Muncă binefăcătoare, neamul meu îți știe harul,

Că, de veacuri, frânt pe glie,

Subt alean de ciocârlie,

Cu sudoarea mir pe frunte, ți se'nchină tot plugarul!..

Neamul meu cunoaște taina că, sub cer, numai prin tine —

Când cu plânsu'n sita genii

Nu l-au zdrumicat bejenii, —

A'nțeles ce'i bucuria unor zile de mai bine

Și de-aceia 'n revărsatul zorilor de primăvară,

Când cu plugurile ară,

Neamul meu, prin brazde negre, lungi și late, scrie,

Ție,

Imn de slavă, cu 'nțelesuri de nespuse măreție!...

Muncă, — fericire vie sau măiastră zeitare

Ce desgropi comori într'una și-ai comori nedesgropate, —

Azi când nu mai vin bejenii peste noi, ca'n vremuri crunte,

Dăruește-ne tot harul, ca—prin tine—neamul meu,—

Cu sudoarea mir pe frunte,

Sufletul să și-l înalțe până 'n slăvi la Dumnezeu!

M A I

de VASILE MILITARU

Azi, cireșii din grădină,
Plini de floare,
Strălucesc sub rumenirea zorilor, ca'n strai de nea...
De mireasma lor e plină
Pân'și roua din grădină:
Vrajă'i pretutindenea!

Cum s'adună credincioșii să 'ngenunche la Altar
Și cucernic să se 'nchine, —
Astfel vin, atrase'ntr'una de-al miresmelor îmbăt,
Mii și sute de albine
Să se afunde cu nesațiu în cireșii de omăt...

Stau în flori o clipă, două... și-apoi ies:
Sunt toate'n goană...
Par'că săvârșind o taină sfântă, plină de'nțele, —
După cum evlavioșii cad la fie-ce icoană, —
Tot așa, smerite, ele intră'n fiecare floare

Cu mireasmă 'mbătătoare
Și de-acolo din potirul
Alb, ce nu poți să-l astupi,
Cuvioase, culeg mirul
Ce-l găsim în faguri grei
Inchegați cu măestrie prin chiliile de stupi....

Ese-acum, ca din pământ,
Soare mângâios și sfânt:
Aurite raze plouă...
Toată pulberea de rouă
De pe florile grădinii, de pe ierburi, de pe plante
S'a schimbat în diamante
Orbitoare!
Stau robit și nu știu bine ce să cred și ce să zic:

A tors raze sfântul soare
Sau vre-o Zână
Cu-a ei mână
A urzit pe Firea'ntreagă fire lungi de borangic?...

Dar în cel mai alb cireș
Cine cântă-așa sonor?
Pasăre?, ori eu dau greș?...

Par'că mor
Și 'nviez în toată clipa, ascultând măestrul cânt:
N'aș vrea nici să mai respir!
Fără nici un pic de dor,
Sufletul meu tot acuma, — adiere de Zefir, —
Fermecat de picurarea cântului atât de sfânt,
Ca prin vis mai înțelege și mai simte slabul fir
Ce mi-l leagă de pământ!...

Impietrit, ascult în taină și-mi simt sufletul copil...
Plinul fiecărui tril
Are-atâta limpezime, mângâere și alint,
Incât pare mai curând
Că vre-un Inger drag și blând
Ar svârli cu pietre scumpe într'un clopot de argint...
Fii în veci nepieritoare,
Magică Privighetoare!
Numai tu, — cântând acuma,
In surâsul dimineții unei blânde zi de Mai, —
Ai putut, pe nesimțite, să-mi desparți de suflet huma,
Să mi-o lași fără de grai,
Iar grădina cu cireșii plini de floare albă, — numa'
Intr'o clipă, cu-a ta vrajă, s'o preschimbi în colț de rai!

ULTIMA NOAPTE

Voi veți muri departe, pe-un câmp pe care plânge
Tristețea nesfârșită a vântului pribeag,
Voi veți muri departe, într'un amurg de sânge,
Luptându-vă cu sete în jurul unui steag!

Va fi o noapte plină de strigăt și durere,
O noapte de cadavre, de sânge și de fer;
Un cântec lung de plumburi și de obuziere,
Vor curge, flori de aur, ghiulele pe cer.

Apoi se va întinde tăcerea pe câmpie;
Va crește somnul morții pe ochii voștri orbi.

Iar de pe culmi de codri, în zarea cenușie,
Va fâlfâi sinistru întâiul stol de corbi.

Și când, căzuți în luptă, veți zace în țărână,
Când nu vă veți întoarce acasă voi cei morți,
Pe prispa unei case va plânge o bătrână,
Va plânge-o fată blondă în umbra unei porți...
Voi veți muri departe, pe-un câmp de bătălie,
O lacrimă târzie va plânge pentru voi,
Și macii, flori de sânge, vor crește pe câmpie,
Umbrind mormântul unor necunoscuți eroi!

MIRCEA DEM. RADULESCU

Străbunii

Vă simt apropierea în tot ce ne 'nconjoară;
Voi sunteți pretutindeni și pururea în noi;
Ca seva care suie în crengi de primăvară,
Voi puneți forța veche în mugurii vioi...

Când plopii culcă, seara, pe drumuri, umbre sure
Și când, la gura sobei, stau singur, în visări,
Stejarul care arde îmi spune de-o pădure
Prin care 'n luminișuri voi ați trecut călări.

O! Mari străbuni, voi sunteți în noi, în toți urmașii,
Cu visuri, cu avânturi, cu rânduri de eroi,
Din umbra colbuită, voi ne conduceți pașii
Spre un miraj statornic, știut numai de voi.

Dorința voastră 'nfrânge și timp și depărtarea,
Al vostru sânge 'nvie în noi trecutul mort...
Da!... Voi sunteți imboldul, iar noi suntem mișcarea
Păpuși de lut noi suntem, — voi tainicul rezort.

Și când vârtejul vremii ne-apucă la vâltoare,
Când corbi rotesc în stoluri și cumpăna e grea,
Din cripte, de sub lespezi străvechi, de sub răzoare,
Ritmând toege 'nalte și albe bărbi de nea.

Voivozi, Spătari, Paharnici, Bani, Părcălabi și Vornici,
C'an vremile bătrâne voi v'adunați în sfat,
Aceiași în credință și în dragoste statornici
Și-oțelul spedei voastre stă încă 'nsângerat.

Din umbre-adânci de codru cavaleresci vedenii
Apar dela hotarul maghiar, păgân sau leah;

În șiruri de chervane văd lungile bejenii
Topindu-se în zarea trecutului valah.

Pe cai, sosiți în stoluri, sunteți puțini la număr,
Dar tari. Mă simt de-odată cu veacuri înapoi.
În vânt simt fluturare de plete lungi pe umăr;
Am paloș greu la coapsă și merg în rând cu voi.

Simt aripi largi de vultur desfășurate'n mine
Sonoră sună zalea pe trupul meu când merg;
M'amestec în vârtejul de foc dela Rovine
Și dela Valea Albă, răsar la Șelimberg.

Mirosul cald de sânge de dușman mă îmbată,
Mă pierd în avalanșa de carne și de fier,
Și spada mea, spre patru hotare ridicată,
Înscrie-o cruce largă cu vârful ei pe cer.

Păduri întregi, în suflet, le simt cum se dărâmă,
Și sure stânci de munte se rup cu hohot greu,
Iar când vrășmașul smulge din Țară o fărâmă,
O simt atunci c'o smulge adânc din trupul meu.

De unde vii durere, ca apa care roade?
Ce șoim cu aripi frânte s'a prăbușit de sus?
Pe alte bărbi cad lacrimi și slove de isvoade
Îngână lin prohoduri pe-o lume ce-a apus...

O! Sunt mai vechi ca mine muștrările amare:
De mai departe vine al suferinței toi,
Și-atuncea când noi plângem tristeți fără hotare
Sunteți tot voi, străbunii ce suferiți în noi!

MIRCEA DEM. RADULESCU

ZIUA EROILOR

Inchinându-ne, smeriți, în fața jertfelor celor cari ne-au precedat, proslăvind memoria celor cari și-au dat viața pentru realizarea celui mai sfânt dintre idealurile unei națiuni — unirea fraților de sânge sub acelaș stindard — ne îndeplinim nu numai o datorie de recunoștință față de trecut, ci ținem aprinsă făclia continuității, dăm exemplul bun al învățămintelor pe care le primim, o generație dela alta, spre a păstra și consolida roadele acelor jertfe.

Respectând trecutul, noi facem o operă de închegare sufletească, pe care Istoria o socotește indispensabilă pentru călirea energiilor și oțelirea voințelor, cari mâine vor fi chemate să apere înfăptuirile înalțimilor.

Pregătesc viitorul cei cari știu să respecte trecutul. Un neam nu este o creațiune spontană și nici un rezultat al unor împrejurări favorabile. Vitalitatea unei națiuni stă în seva tradiției, constă în dărzenia cu care generațiile trecute și-au apărât căminul și specificul național, se vede în candela aprinsă la mormintele străbunilor, candelă care înseamnă duioasă aducere aminte dar în acelaș timp și certitudinea că nici odată

nu vor fi date uitării sacrificiile pe care le cere apărarea neamului tău.

Toate popoarele și-au dat seama că premărind jertfele străbunilor fac o operă de educare a masselor și că au putut înfrunța vitregia vremurilor numai acele neamuri cari și-au construit continuitatea pe baza legăturilor trainice, permanente, dintre trecut și viitor.

De aceea azi, de ziua eroilor, din adâncurile brăzdate de mormintele sfinte ale celor ce au udat cu sângele lor glia strămoșească pe care o apărau cu încrederea nestrămutatei viiuni a unirii tuturor fraților, din înălțimile eterice ale nesfârșitului albastru al cerului, al cerului spre care se îndreptau senini către suprema bătaie, răsună ca un îndemn, ca o poruncă de dincolo de viață.

Nu e altă dovadă de dragoste și de recunoștință, nu e altă probă de înțelegere a sacrificiilor noastre, decât unirea tuturor celor de acelaș neam și acelaș sânge cu noi!

Nimic nu se clădește, nimic nu se cimentează, fără acea solidaritate națională care stă la baza propășirii seminiilor ce și-au dus viața pe suprafața bătrânului pământ.

Interesele trecătoare ale celor ce nu s'au preocupat de legăturile de sânge n'au durat, în spațiu, decât clipe, ele n'au putut nici atinge nici

influența mersul firesc al vremurilor, pentru că la bază era avântul năvalnic al unui popor unitar ce-și afirmă cu tărie dreptul său la viață liberă, alături de alte neamuri cu care doorea să trăiască în pacinică vecinătate.

Grație acestui cult pe care l-am avut față de trecutul nostru, noi ne-am păstrat veac de veac ființa noastră etnică, limba, religia, tot ce înseamnă tradiție și continuitate, tot ce constituie baza solidarității românești, care trebuie cu atât mai puțin socotită, cu cât ei i se cere să fie paloșul, să fie scutul vremilor de tristeți cari se pot oricând ivi.

Unire deci pe baza solidarității naționale românești, unire pentru apărarea drepturilor elementului etnic național — pavăza sigură și neșovăelnică în fața tuturor eventualităților, — unire spre a da urmașilor celor ale căror oseminte odihnesc în țintirimele risipite dealungul țării întregite, întăietatea, la care au dreptul și datoria să aspire fiii unui neam ce nu și-a precupețit niciodată sângele întru apărarea patrimoniului străbun, fiii unui neam cari au dreptul și datoria să ceară, în țara lor, pentru ei și pentru ai lor, roadele unei munci drămuite până eri de neamuri străine.

Desvelirea monumentului Regelui CAROL I

Cuvântarea MAJESTĂȚII SALE REGELUI

La desvelirea statuii Regelui Carol I, săvârșită în ziua de 9 Mai în piața Palatului Regal din calea Victoriei, M. S. Regele a rostit următoarea cuvântare :

Acest bronz ridicat în inima Capitalei, semn dovedit de recunoștință a poporului întreg către acel Mare Suveran care a pus temelie de ne-sdruncinat a României moderne, trebuie să fie pentru orice român simbolul etern de evlavie a trecutului și de încredere desăvârșită în viitor.

De lângă obârșia Dunării, Carol I a fost chemat de gândul fericit al poporului românesc, să vie să domnească aci, la gurile aceluiași fluviu pentru a făuri un viitor falnic.

Din clipa în care primul Rege al României a pus piciorul pe pământul sfânt al noii Sale patrii, El a devenit cu trup și suflet cel mai desăvârșit și cel mai credincios cetățean al ei.

Cuvintele ce le-a rostit depunând jurământul că, din acea oră a devenit român, n'a fost o formulă protocolară, ci un legământ sfânt pe care un atavism de veacuri îl făcea să nu-l poată călca chiar cu prețul vieții.

Această îndatorire ce și-a însușit-o în acele zile de Mai 1866 a ridicat-o în sufletul și în conștiința Sa la rangul de virtute.

Conștiinciositatea de orice clipă și un înalt spirit al datoriei, — virtuți ale Familiei Sale. — l-au călăuzit în așa fel încât El a fost pilă tăcută, dar veșnic prezentă pentru poporul Său.

A avut un țel : Să facă din România o țară independentă și respectată ; fără șovăire a urmărit acest scop și a reușit.

Luptând pas cu pas, învingând adversitățile dinăuntru și din afară cu un simț politic fără seamăn, a dobândit pentru Țara Lui, ceea ce El a fost hotărât să îndeplinească din clipa în care plebiscitul îl chemase la locul de înaltă răspundere.

În pregătirea lui anterioară n'avea nimic care să-I dea o învățătură deosebită pentru îndeplinirea rolului de Suveran, dar era soldat și deci știa ce-i disciplina și spiritul de sacrificiu pentru o cauză înaltă.

Ș'apoi în vinele Lui curgea sângele unui lung șir de Domnitori.

Este un caz tipic în care virtuțile strămoșești au strălucit în mod atât de deosebit.

În tot decursul istoriei neamului nostru, alegerea lui Carol I ca Domnitor al României a fost cel mai mare bine ce l-a făcut poporul român lui însuși.

Astăzi, când sărbătorim 100 de ani dela nașterea Regelui întemeietor, trebuie să adăogăm la mulțumi-rile ce le aducem alegerei din 1866 și pioasa amintire pentru mării conducători de popoare din acea vreme : Napoleon III, Victor Emanuel II și Bismarck.

Urmărind istoria, vedem cum se repetă faptele. Atunci ca și acum, prima grijă a Domnitorului în opera de consolidare a Țării și a Tronului a fost să-și înjghebeze o armată solidă și bine înzestrată. Fără preget a muncit Carol I la această operă, fără preget dar și cu o deosebită dragoste, căci avea un suflet de ostaș. Nu numai că credea în absoluta nevoie a unei oștiri puternice, dar o și iubea cu toată inima, așa cum au iubit-o toți Regii României.

Acest instrument a fost prima piatră de temelie a operei de consolidare ce a întreprins-o ; cu această bravă oștire a săvârșit El faptele de arme glorioase de la Grivița, Plevna și Smârdan, prin ea a dobândit România prima așezare definitivă în concertul european : Independența.

Această neatârnamare a fost gândul urmărit de Domnitor din prima clipă când a pus piciorul pe pământul Țării.

Printr'o muncă de stăruitoare

răbdare și de desăvârșit simț politic, știind să aștepte momentul prielnic, a putut să săvârșească primul pas al marelui opere de mai târziu : Unirea tuturor Românilor.

În această muncă de răbdare perseverentă se poate vedea una din marile calități ale acestui Suveran.

Pot să afirm că, nu l-a fost totdeauna ușor să păstreze această virtute de căpetenie a unui Domnitor.

Simțul politic dus la extrem, ponderea desăvârșită și marea Sa dragoste pentru armată, iată calitățile cari au făcut din Carol I un Mare Rege.

Ne-a lăsat o Românie consolidată, pe care urmașul Său Ferdinand a mărit-o până în granițele ei firești.

Iată moștenirea pe care am primit-o noi cei de azi și pe care vom trebui s'o lăsăm la rândul nostru urmașilor noștri, neștirbită.

Azi, ca și în 1866, prima problemă pe care o avem de desăvârșit, este de a întări oștirea Țării ; trebuie să facem din ea acel instrument pe care l-a visat Regele Carol I.

Astăzi n'avem altă năzuință decât de a păstra și de a întări aceea ce avem.

România este hotărât pașnică.

Ea vrea să desăvârșească în liniște opera de consolidare, dar tot așa de hotărâtă este de a păstra integritatea și independența ei.

Uitându-ne la acest monument, care vine să împlinească puțin cam târziu golul unei uitări, să ne amintim de parabola talanților și să fim servitorii credincioși cari să meritem frumoasa moștenire ce ne-a lăsat-o Carol I.

Cuvântarea M. S. REGELUI

la ședința solemnă a Academiei Române pentru
comemorarea centenarului nașterii
REGELUI CAROL I

Academia Română a ținut Vineri 26 Mai ședința solemnă pentru comemorarea centenarului dela Nașterea Regelui Carol I, fondatorul acestei înalte instituții de cultură.

Solemnitatea a fost prezidată de M. S. Regele Carol II, care a rostit următoarea cuvântare :

DOMNILOR,

In acest an comemorativ, în care toată suflarea românească, serbează cu adâncă evlavie o sută de ani dela nașterea primului Rege al României, această ședință solemnă a Academiei Române, are un tâlc deosebit.

Viața Academiei nu este ea oare strâns legată de domnia Regelui Carol I ?

Renăscută în forma Societății Academice Române odată cu suirea Sa pe Scaunul Domnesc, fiecare fapt însemnat al acestei domnii, a însemnat un spor de prestigiu și o întărire a celui mai înalt așezământ de cultură națională.

Sărbătoarea acestui centenar de către Cenaclul Academic, era o elementară datorie a ei ; dar știu prea bine că ședința de astăzi nu este isvorită din acest simț al datoriei, ci dintr'un avânt al inimei fiecărui dintre Domniile Voastre, către acela care v'a purtat atâta grije și care credea cu atâta tărie în înalta menire a Academiei Române.

Aci nu este locul ca în această clipă să amintesc înaltele însușiri de om politic și de general ale acestui mare Suveran, cu toate că la acest bărbat, politica era însușirea de căpetenie, totuși interesul ce-l arăta culturii era o ramură a înaltelor Sale griji pentru propășirea Statului.

Grija culturală, dar și grija politică.

Carol I a crezut ferm că în calea înălțătoare a dezvoltării României, opera culturală a Academiei avea un loc de frunte, căci iată cum se rostеше în 1870 către ea :

— „*Chemati a fi păzitorii tezaurilor intelectuale ale României, sunteți meniți a desvolta, departe de agitațiunile febrile ale unor aspirațiuni neocoapte, adevăratele forțe ale națiunii și a răspândi în popor, prin exemplul ce-l dați, convicțiunea că în timpurile moderne o muncă constăn-*

cioasă și cu cugetări serioase sunt singure în stare a da unui Stat putere și viață”.

Din nou în 1890, când vine împreună cu scumpul Meu Părinte în mijlocul Domniilor Voastre, spune, răspunzând întâmpinării lui Mihail Kogălniceanu :

— „*Având acum pe Moștenitorul Meu lângă Mine, voi deștepta și voi încălzi necontenit în inima Sa simțământul datoriei către Tară și al iubirii de patrie, pentru ca în timpul Său să poată ocupa cu vrednicie locul înalt, de unde e chemat să fie un apărător convins al instituțiilor Tării, un sprijinitor plin de răvnă și înfocat al limbei și al literaturii românești pe care am îmbrățișat-o cu atâta statornicie și dragoste din ziua când numele Meu a fost înscris în fruntea Academiei.*

Această onoare o pot răsplăti numai prin o voință hotărâtă de a face ce este în puterea Mea, ocrotind științele și împodobind istoria națională prin fapte vrednice ale neamului românesc”.

Din aceste vorbe reese și mai lămurit felul în care vedea menirea de frunte a Academiei în întregul organizării Regatului.

El a crezut în Academia Română, a crezut hotărât în rolul ei, în dezvoltarea politică a țării, lucru pe care-l afirma din nou cu prilejul jubileului de 25 ani al Academiei Române.

— „*Renumerele Academiei noastre, încă tânără... trebuie să aibe un răsunet departe peste hotarele Tării spre a atrage în Capitala României bărbății însemnați, cari să se incredințeze că vechile Principate Dunărene s'au transformat în un centru de civilizațiune și de propășire și au devenit prin vitejia armatei, ce a uimit lumea, prin avântul său și tăria sa, — un Stat puternic și neatârnat, stabilit pe temelii așa de tari, încât nici o sguduire nu-l mai poate sdruncina*”.

Iată, după cum am zis, concepția politică care a avut-o Regele Carol I în rostul Academiei.

POLITICA NAȚIONALĂ

Dar acest rol al ei nu se mărginea pentru El numai la o politică culturală, ci avea unul hotărât de politică națională.

Legăturile noastre internaționale de atunci împiedecau pe Suveranul

Țării să se rostescă hotărât asupra aspirațiunilor de unire a tuturor românilor.

Aceste aspirațiuni erau o parte vie a inimei fiecărui român și deci și a inimei lui Carol I.

In Academia Română putea El găsi un refugiu pentru aceste aspirațiuni firești ale întregului Său neam, căci ea a fost cu mult înainte de unificarea politică și teritorială a României, unificarea de suflet a întregului Românism.

Academia Română chiar dela întemeierea ei, necunoscând hotarele politice, n'a vrut pentru români să cunoască decât un singur hotar acela firesc al neamului.

Această credință, stăpânită din rațiune diplomatică, a svâcnit totuși odată din sufletul Său în fața acestui cenaclu, cu prilejul ședinței festive din 13 Mai 1906 :

— „*Înființată sub numele de Societate Literară, începuturile ei au fost modeste ; munca însă, pe care a desfășurat-o în acele patru decenii — unind într'un suflet pe reprezentanții culturii tuturor românilor — a fost din ce în ce mai mare, așa că puteți privi cu mândrie calea străbătută și roadele dobândite*”.

LIMBA

Dar dragostea cea mai mare care o purta Academiei, era isvorită totuși, dintr'o convingere filozofică mult mai adâncă :

L i m b a !

A crezut și bine a crezut că limba este darul cel mai scump ce-l poate avea o națiune ; limba e asemenea unor moaște sfinte, cari trebuiesc păstrate cu o grijă religioasă căci ea este afirmațiunea cea mai vie a continuității, a unității și a vieții unui neam. Ce frumos sunt exprimate aceste convingeri în alocuțiunea din 7 Aprilie 1897 :

— „*Iubirea Mea pentru frumoasa noastră limbă crește din an în an.*

Cu atât mai mare este dar nerăbdarea Mea ca bogatul tezaur de cuvinte să fie alcătuit cât mai curând”.

Din mai toate cuvântările Sale ținute aci, reiese această grijă, așa putea zice părintească, pentru limba noastră.

Ca părinte, se temea de influențe otrăvitoare venite dintr'un mediu necorespunzător tradiției naționale.

El a avut credința justificată, că Academiei îi revine datoria de a priveghea la menținerea limbei în cadrul cât mai tradițional, a frâna unele tendințe nepermise de a in-

vada această comoară națională cu cuvinte ce n'au nici un rost.

La noi, literatura mai înaltă dezvoltându-se mai târziu, opera nu era greu de îndeplinit și totuși, fără a cădea într'o exagerare nerațională, prea puțin s'a pus stavilă, prea s'au deschis larg porțile unor cuvinte cari n'au nimic de împărțășit cu sufletul românesc.

Iată cum se rostește Regele Carol I în această privință în 1884 :

— „Numai puțin trebuie să ne ocupăm și de viitor... de limba noastră care s'a păstrat neatinsă în câmpiile roditoare ale Dunărei, în plaiurile mărețe ale Carpaților, aceste ținuturi încântătoare, descrise cu măiestrie și în o limbă așa de curată de poetul nostru Vasile Alecsandri.

Ce sarcină mai dulce poate avea Academia, decât a lua sub paza sa această limbă veche pe care poporul o înțelege și iubește !

Menținem dar aceste frumoase expresiuni întrebuințate de străbuni și nu ne temem de cuvinte cari au căpătat de veacuri împământenirea.

„Superflua non nocent“.

Ce limbă are norocul de a dispune de patru cuvinte pentru o însuire, care trebuie să fie mândria fiecărui popor, care trebuie să fie scrise pe steagul fiecărei armate : voinicie, vitejie, bravură, eroism ?

Să ne ferim însă de o îmbelșugare de expresiuni moderne cari nepunând o stavilă la timp, vor înstrăina poporului limba sa.

Am fost îndemnat a rosti aceste câteva cuvinte prin dragostea ce am pentru frumoasa și bogata limbă română...“.

DESPRE POEZIA POPULARĂ ȘI VECHILE CĂRȚI BISERICEȘTI

Isoarele curate, din care fiecare trebuia să se adape, erau poezia populară și vechile cărți bisericești ; El care fusese inițiat în limba română de exponenții școlii latinești, El care aprecia la justa lor valoare pe un Massim, pe un August Treboniu Laurian, nu fugea de vorbe de obârșie slavonă, căci ele fuseseră încetățenite în limba noastră prin valorile vremurilor și întru nimica nu scădea temelia latină a culturii noastre.

Iată ce duios și cu câtă adâncă pricepere se glăsuște la 1 Aprilie 1891 asupra acestei probleme așa de arzătoare în concepția Sa :

— „Frumoasa limbă română în al cărui geniu M'am silit a pătrunde și pe care am îmbrățișat-o cu atâta căldură și dragoste, s'a întărit pe temelie trainică și a reinviat în vechea sa strălucire ; însă, cu toate perturbațiunile. dânsa n'ar fi putut niciodată

să fie primejdută, având rădăcini prea adânci și un razim prea puternic în cărțile bisericești, în cronice și în poezia populară.

Literatura bisericească cu toate înrăuirile slavone și grecești, este un izvor bogat al limbei vechi, păstrând unitatea în scriere și vorbire, și a fost astfel adevărata legătură între toți Românii din diferitele țări.

Cetirea acestor cărți vechi, cari înalță sufletul și cari sunt o mângâiere în ceasul de suferință, deschide scriitorilor noștri un câmp întins, și arată că limba strămoșească este limba noastră clasică — având pentru popor un sunet așa de atrăgător.

Cronicarii noștri ne grăiesc în această frumoasă limbă trecutul și zugrăvesc într'un mod cumpătat, însă în coloare așa de vie, furtunile și luptele crâncene înfruntate de români, încât fiecare trebuie să fie cuprins de mirare cum neamul românesc a putut să stăpânească atâtea primejdii, cari îl aduceau adesea la marginea prăpăstiei, fără a fi fost înghițit de valurile îngrozitoare ale vremurilor turburate și întunecoase de pe atunci“.

Am reamintit această pagină din cuvântarea ținută pentru jubileul Academiei, pagină, care n'ar trebui să lipsească din nici o antologie a limbei românești, căci ea exprimă așa de lămurit dragostea ce avea primul Rege al României pentru limba poporului Său și pentru acea duloasă și fermă convingere în destinul neperitor al neamului Său. E o bucată literară plină de cea mai delicată noblețe și de un stil de o perfecție rar atinsă. Mai departe în această cuvântare Regele Carol I mai zice :

— „Poezia populară resfrânge într'un chip minunat aceste vremuri grele ale unui trecut plin de nesigurantă și de durere.

Pe când munca intelectuală, dorința și trebuința de-a învăța și de a-și ascuți mintea s'au deșteptat și au luat o desvolatre însemnată cu viața politică, poezia era de veacuri adânc sădită în inima Românului, și orice popor s'ar putea fâli cu cugetările — unele mărețe, altele dragălașe și atrăgătoare, — adunate în această comoară bogată a limbei noastre.

Simțămintele înalte, spiritul războinic, durerea și nădejdea, tănguirea și mângâierea, cari răsufală în acest frunziș poetic, sunt tocmai oglinda unui trecut plin de bărbăție, de încercare și de necazuri, un învățământ, puternic pentru generațiile prezente și viitoare.

Mândru poate fi dar poporul român de genul său poetic, pe aripile căruia s'a ridicat la o înălțime care l-a ferit de înrăuriri străine și nepri-

incioase, ocrotind chiar credința și naționalitatea sa.

Poezia a devenit astfel cea dintâi temelie a limbei...“.

Acest gând neîncetat de a nu pierde comorile limbei noastre, a făcut ca stăruitor să ceară Academiei să făurească acel scrin scump în care să se păstreze neștirbit acest bun atât de neprețuit al trecutului, ca să ne fie întărire sufletească, în orice clipă și pildă vie pentru toți mănuiitorii penel.

De aceea în 1884 spune :

— „Supun dar la chibzuirea Domniilor Voastre, dacă nu ar fi folositor de a face un fel de „Etymologicum magnum Romaniae“, conținând toate cuvintele vechi, cari altmintrelea vor fi pierdute pentru generațiile viitoare“....

Până la sfârșitul vieții Sale a tot sfătuit să se grăbească terminarea acestei lucrări, care transformându-se în Dicționarul limbei Române, nici până astăzi n'a fost completat.

Iată ultimul îndemn ce-l da în 1912 insistând încăodată pentru desăvârșirea acestei lucrări în care credea așa de mult :

— „Marea Mea dorință ar fi fost ca lucrarea dicționarului limbei române să se grăbească cât mai mult spre a putea avea mulțumirea sufletească de a-l vedea dus la bun capăt încă în zilele Mele“.

O DORINȚA

Ce frumos ar fi dacă, drept suprem omagiu adus marelui Rege, Academia ar putea desăvârși această operă, în acest an al centenarului Său.

Grija ce o purta lucrărilor d-voastre nu se mărginea numai la studiul limbei și nu rareori îndemna la studiul istoriei și al științelor cum de pildă în cuvântarea din 22 Martie 1888 :

— „Neîncetat urmărim lucrările Domniilor-Voastre și constatăm cu vie plăcere că, prin sârguința și munca membrilor Academiei, știința și istoria noastră au fost înzestrate cu un material prețios și însemnat.

Academia a deschis astfel un izvor bogat, care ne-a desvăluit trecutul și care este menit a servi generațiilor viitoare ca să aprecieze împrejurările grele pe cari Țara le-a străbătut pentru a ajunge la înălțimea de azi“.

Apăsând mai tare asupra nevoii studiului istoriei la 13 Martie 1900, spune aceste cuvinte :

— „Necurmatul interes care mă însufletește pentru Academie, M'a îndemnat să urmez tot mai de aproape lucrările sale, mai ales acelea cari au de scop a lămuri epocile depărtate

ale istoriei noastre naționale prin cercetarea autorilor vechi și a bogatelor izvoare, cari ne dau adevărata icoană a vremurilor trecute și ne arată dătinile și moravurile poporului român.

O judecată sigură asupra condițiilor de traiu și de dezvoltare ale unui popor, neputându-se dobândi fără o adâncită cunoștință a întregii sale istorii, privesc ca o datorie de a studia cu deamănuntul și trecutul neamului românesc — care se coboară din o așa mândră obârșie — spre a putea înțelege mai bine firea lui și însușirile proprii cari l-au îmboldit pas cu pas, prin greutăți și lupte seculare, spre a-l aduce acolo unde se află astăzi“.

DOMNILOR,

Acest interes așa de viu ce-l purta Regele Carol I lucrărilor Academiei, a fost urmat cu aceeași grijă de Regele Ferdinand, intrând astfel în tradiția Suveranilor României.

Gândul de a sprijini, de a urmări cu viu interes opera așa de vastă a acestui înalt ceneclu intelectual, n'a fost numai o cerință și o grijă pentru orice activitate românească a conducătorului Statului, ci și un imbold isvorât din sufletul nostru.

Deși grija de căpetenie a Regilor României este și a fost întărirea oștirea, niciodată n'am uitat că adevărata putere a unei națiuni nu stă exclusiv în forța ei armată, ci și în calitatea producției ei intelectuale.

Privind la dezvoltarea culturală a țării noastre, de când există Academia, putem fi mândri de progresele desăvârșite și putem spune, că dorințele primului Rege al României au început a se îndeplini.

REGINA ELISABETA

prima regină a României și vrednica tovarășe de viață a Regelui Carol I, a cântat în versuri calde, frumoșea pământului românesc și a legendelor poporane.

În timpul războiului independenței a îngrijit răniții în spitale, pentru care fapt a fost numită „Mama răniților“.

A alinat suferințele tuturor celor osândiți de soartă, înființând pentru orbi, azilul „Vatra Luminoasă“ și alte așezăminte de binefacere.

Doarme somnul de veci alături de Marele Rege Carol I în mănăstirea Curtea de Argeș.

DOMNILOR,

Această comemorare ce o sărbătorim astăzi nu poate decât să întărească legăturile ce dăinuiesc între Academie, dela înființarea ei și Dinastia Română.

Am ținut deci, ca la această serbare să participe și iubitul Meu Fiu Marele Voevod de Alba Iulia ca astfel să intre și El în tradiția Inaintașilor Săi și să înceapă de acum să se intereseze de lucrările Domniilor Voastre.

Mulțumindu-vă, Domnule Președinte, pentru cuvântarea ce ați ținut-o și pentru cuvintele ce Mi le-ați rostit, țin să asigur din nou Academia de tot interesul ce port lucră-

rilor sale și de toată credința Mea, că această înaltă instituțiune culturală lucrează și va lucra întotdeauna pentru întărirea și prestigiul culturii Românești.

Asistența a aplaudat îndelung cuvântarea Suveranului.

D. Al. Lapedatu, secretarul general al Academiei, a prezentat apoi „Cartea de Aur“ în care au semnat atât Majestatea Sa cât și Marele Voevod.

M. S. Regele și Principele Moștenitor au coborât apoi în incintă dând mâna și întreținându-se cu cei prezenți.

La ora 4 și jumătate Suveranul, Marele Voevod și suita au părăsit Academia.

REGINA ELISABETA, Mama răniților.

„FOTO JULIETTA“

100 ANI DELA NAȘTEREA REGELUI CAROL I

Cu cât timpul trece, figura marilor personalități, ce au avut un rol de întâiul ordin în viața și dezvoltarea națiunilor, capătă un relief mai strălucit. Dacă contemporanii n'au putința să definească și să caracterizeze personalitățile din epoca lor, cu o deplină obiectivitate, explicația o găsim în faptul, că ei au fost supuși influențelor opiniilor variate asupra evenimentelor și a oamenilor.

Astăzi, când se împlinesc o sută de ani dela nașterea primului rege al României, putem judeca cu toată obiectivitatea, impusă de trecerea timpului, opera săvârșită de Carol I, întemeietorul dinastiei noastre, devenită națională și al României moderne.

Misiunea Lui a fost pe cât de mare, pe atât de grea și plină de răspundere. Cum a îndeplinit-o? Nu numai prin alesele Lui însușiri politice și morale, prin înțelepciunea Lui, prin voința Lui continuu manifestată și prin temperamentul Lui echilibrat și cumpănit; dar, mai presus de toate, prin înalta concepție ce a avut-o despre misiunea Sa.

În primăvara anului 1877, atunci când România mică, aflată sub suzeranitatea Turciei, a trecut prin momente de grea cumpănă, căci trebuia să ia o hotărîre gravă, ce putea fi salvatoare, dar și primejdioasă pentru soarta sa, instinctul național ne poruncea să intrăm în război, spre a câștiga independența, — în fața Adunării legiuitoare, convocată în sesiune extraordinară, în ziua de 14 Aprilie a acelui an, tânărul domnitor Carol I, după ce a anunțat intervenția armată a României, a pronunțat aceste cuvinte:

„În îndeplinirea acestei sfinte datorii“ — apărarea intereselor supreme ale țării — „fie bine încredințată țara Mea, că voi ști a plăti cu persoana Mea“.

Aceste cuvinte au dezvăluit o superioară concepție despre rolul și misunea Sa de Suveran și conducător de oaste, în acele vremuri de grea cumpănă, pe care domnitorul Carol a înțeles să o traducă într-o formulă lapidară cu un conținut etic, ce reamintește definiția dată de Carlyle eroului.

„Voi ști a plăti cu persoana mea“ — a fost angajamentul solemn în fața reprezentanților legali ai țării, pe care l-a luat tânărul domnitor de a se sacrifica pe sine pentru îndeplinirea unei acțiuni impusă nu

numai de împrejurări, dar de adâncă înțelegere a misiunii sale istorice și a intereselor superioare ale poporului românesc, ce nu putea rămâne în stare de vasalitate. Nici mândria domnitorului Carol nu-i îngăduia o situație subalternă, nici proiectele sale de refacere și de renaștere a țării românești nu se acorda cu acea umilitoare suzeranitate nominală.

Războiul independenței, victorios pentru noi, ne-a redat încrederea în forțele noastre creatoare.

Era de renaștere a început. Înălțată la rangul de regat independent, România, sub domnia Regelui Carol

I, a trecut printr'o mare transformare în ordinea socială, politică, economică și culturală. Prin reformele ce s'au îndeplinit, în toate direcțiile; prin impulsul ce s'a dat energiilor constructive și prin politica pozitivistă, bazată pe continuitate, s'au putut înregistra progrese uimitoare în câteva decenii, dacă ținem seama de stările de fapt din trecut.

Această operă de refacere, de renaștere și de consolidare, n'a fost de sigur ușor de îndeplinit, deoarece mijloacele financiare ale statului erau modeste, organizarea serviciilor publice lăsa mult de dorit și

REGELE CAROL I

„FOTO JULIETTA“

moravurile tradiționale împedecau transformări într'un ritm mai viu. Grație înțelepciunii, tactului și simțului său de prevedere, Regele Carol I, ajutat de patriotismul sfetnicilor Săi politici, ai celor două partide organizate pe baza unor programe naționale progresive și având încrederea deplină a poporului român, a putut înfăptui opera de refacere, de renaștere și de consolidare.

În asemenea condiții, Regele Carol I a putut, în 1913, când evenimentele din Balcani au reclamat o nouă și decisivă intervenție armată a României, pentru pacificare și stabilirea unei ordine noi, în această parte atât de zdruncinată a Europei, să spună că „glasul României va fi ascultat“.

Și glasul României a fost ascultat.

Apariția soldatului român, pentru a doua oară, în timpul glorioasei domnii a Regelui Carol I, — în câmpiile Bulgariei, ca elementul regulator al păcii, a asigurat țării prestigiul și poziția ce i se cuveneau.

Așa am putut, după dispariția marelui Rege, întemeietor al României moderne, să realizăm, sub domnia urmașului Său, Ferdinand I, România Mare de astăzi în frontierele sale etnice firești. Acestea sunt și vor rămâne definitive, căci ele cuprind patrimoniul nostru național, pe care sub conducerea fermă a M. Sale Regelui Carol al II-lea, urmașul celor doi Suverani și depozitarul acestei sacre moșteniri, îl vom menține și apăra totdeauna cu prețul supremelor sacrificii, împotriva oricui ar îndrăzni să-l știrbească.

Regele Carol I s'a născut la Sigmaringen, la 20 Aprilie st. n. 1839, și a fost al doilea fiu al lui Carol Anton de Hohenzollern. Fratele său mai mare era principele moștenitor Leopold, iar frații mai tineri: principii Anton și Frederic. Mai erau și două surori, principesele Ștefania și Maria, cea din urmă devenind mai târziu contesă de Flandra, mama fostului rege al Belgiei, Albert I.

Prima educație a micilor principii fu încredințată unei guvernante franceze, d-ra Picard, iar consilierul eclesiastic Emele îl învăță primele noțiuni ale științelor.

În 1848, principele Carol Anton trecu guvernarea fiului său Carol-Anton, care acordă locuitorilor mai multe reforme liberale. Cu toate acestea, greutățile guvernării tot erau mari și la 7 Decembrie 1849, Carol-Anton cedă Coroanei Prusiei dreptul de suveranitate asupra principatului de Hohenzollern. Tânărul

Carol, viitorul rege al României, în uniformă de cadet al Hohenzollernilor, asistă împreună cu fratele său la ceremonia acestui eveniment de seamă.

Baronul de Stillfried-Rattenitz remise prințului de Hohenzollern o scrisoare personală a regelui, care îi decerna titlul de alteță, îi garantă rangul de principe suveran în confederația germanică, asigurându-i privilegiile ca principe ieșit din familia regală a Prusiei.

Atunci începură pentru prințul Carol și pentru fratele său mai tânăr anii de studiu. Tinerii prinți, împreună cuceptorul lor se duseră la Dresda, sub pseudonimul de baronii de Strassberg.

Acolo legară prietenie cu alți tineri de seama lor dela curtea saxonă.

După ce sfârși la Dresda, prințul Carol își exprimă dorința să dea examen la Münster, ca sublocotenent, și reuși cu succes.

Ca recompensă, prințul Anton îl trimise în Elveția și în Italia de Nord.

La 1 Ianuarie 1857, prințul Carol fu numit locotenent secund în regimentul de artilerie al gărzii, armă pe care dânsul o alesese. La fortăreața Jülich se familiarizează cu serviciul practic.

La Berlin, prințul Carol frecvență mai întâiu școala de artilerie și geniu, luând în acelaș timp și lecțiuni particulare de matematică, fortificații, chimie, fizică, limba franceză, ridicarea de planuri, etc., cu profesori particulari.

În August 1857, prințul împreună cu tatăl său luă parte la manevrele diviziei 41, la experiențele de tir dela Schveidnitz, unde făcu cunoștință cu generalul Moltke.

Acesta a spus următoarele cuvinte despre prințul Carol, cuvinte în adevăr profetice:

„Tânărul principe de Hohenzollern va juca un rol în viață și va face să se vorbească despre el“.

În 1861 făcu două călătorii scurte în Sudul Franței.

Două călătorii a făcut principele în Algeria. În cea dintâi a făcut o excursie în interiorul țării. A vizitat Constantina, Batna, Biskra, a intrat chiar în pustii Saharei, apoi s'a întors la Oran, de unde prin Gibraltar s'a întors în Europa. La Madrid fu primit la curte cu toate onorurile ce i se datorau.

A vizitat și Parisul în Decembrie 1863, unde a urmat cursuri particulare de istorie și literatura franceză.

Intors din Berlin, își reluă serviciul în regimentul al doilea de dragoni. În 1864 trupele prusiene ocupară Schleswig-Holstein; amenințate de focul dușmanului, prințul ceru tatălui său să roage pe regele Prusiei să-i dea voie să se ducă pe teatrul războiului.

A fost numit ofițer de ordonanță al prințului moștenitor Frederic-Wilhelm. Prințul moștenitor era detașat la statul major al feldmareșalului, contele de Wrangel.

Prințul Carol suportă toate oboșelile campaniei, frigul, marșurile pe zăpadă și ghiață. Într'o noapte merse printr'o zăpadă până la brâu.

Luă parte la atacul Fredericiei, cea mai puternică fortăreață din Danemarca, și se expuse așa, încât a trebuit să intervină feldmareșalul Wrangel, care să-l oprească.

Luă însă parte la diferite asalturi de redute, foarte sângeroase; la sfârșitul lui Iunie trecu și el la Alsensund, apoi în Decembrie, când războiul se sfârși, se întoarse la Berlin.

Prințul moștenitor îi dete o sabie de onoare, pe al cărei mâner erau ornamente gravate de mâna principesei moștenitoare. Sabia îi fu dată în ziua botezului principelui Sigismund, fiul prințului moștenitor, naș fiind principele Carol.

Deoarece contractase o boală de urechi în timpul campaniei, fu nevoit să facă o cură în Elveția, apoi se reîntoarse la Berlin. Anul 1865 trecu fără evenimente importante. În 1866 însă, România îl rugă să-i conducă soarta.

Marele rege a domnit 48 de ani și a murit la 27 Septembrie 1914, plâns de tot poporul român.

A fost înmormântat la Curtea de Argeș.

În trăsăturile caracteristice ale firii întemeietorului Dinastiei românești, în atitudinea sa permanentă, în logica hotărârilor sale, calitățile dominante scoteau în evidență calmul neclintit al Conducătorului, ascunzând cu grije, ca o renunțare impusă sieși, tot ce ar părea emotivitate ori elan, în înțelesul strict omenesc al cuvintelor.

Din memoriile, din amintirile tuturor celor cari l-au cunoscut în deaproape, cum sunt în primul rând cele ale regretatei Regina Maria, din impresiile celor cari au avut prilejul să vină mai des în contact cu Regele Carol I, reese clar că dincolo de rigiditatea formală, protocolară, imperativă, care constituia îndeplinirea rolului său de Domn, era în toate manifestările sale o deplină și

umană înțelegere a tuturor cauzelor care mișcă sufletele.

Dotat cu un spirit de pătrundere care i-a servit de permanentă călăuză, omul de ordine conștient de rolul ce i-a fost încredințat și de menirea pe care o avea de a corespunde aspirațiilor unui popor tânăr ce își pusese în el speranțele de propășire, și-a dat seama de gravitatea oricărei ezitări, într'o țară care atunci nu avea în visteria publică decât 20.000 lei!

Disciplina severă pe care și-o impunea, o impunea și altora, convins că fără ea nu se poate clădi nimic serios, nimic solid, dar era în ordinea firească a lucrurilor ca dârzenia concepției conducătorului să nu fie pe placul tuturor celor cari într'un stat abea răsărit, aveau alte păreri despre exercitarea Puterii.

Trebue să te transpui în lumea dela 1870, cu mentalitatea specială a oamenilor de atunci, cu primitivitatea așezămintelor depe acele vremuri, ca să poți înțelege greutatea

primilor ani de domnie, greutatea cari ajunseser până la marginile suportabilului, cum mărturisea în scris, la acea epocă, întemeietorul Dinastiei române.

Voința sa, ajutată de o formidabilă putere de muncă, îl determina să aprofundeze orice problemă, să nu dezarmeze până nu găsește soluția cea mai fericită, distribuind mulțumit și încântat, elogi și laude, tuturor colaboratorilor cari îl ajutau la uriașa operă căreia îi se destinase trup și suflet.

Fire constructivă și calculată, iubea totuși frumosul sub toate aspectele lui și considera ca prima datorie a ființei omenești, ajutorarea semenilor, datorie pe care el și-a îndeplinit-o cu mărinimia și discreția pe care o propovăduiește religia creștină!

Procedând potrivit metodelor sale, el invoca mereu puterea Divinității atotputernice, care știa curatele intențiuni ale celui dintâi servitor al Patriei, și tocmai de aceea el a ales

deviza rămasă și astăzi pe emblemele românești „Nihil sine Deo“, nimic fără Dumnezeu!

În minunata sa spovedanie închinată în paginile testamentului său înălțător ca o operă din antologii, regele Carol I insistă, cu o nețărmurită dragoste, despre poporul pentru care inima sa a bătut neincetat și care a avut deplină încredere în el și roagă „ca și generațiile viitoare să-și amintească de acela care s'a închinat cu tot sufletul, iubitului său popor în mijlocul căruia el s'a găsit așa de fericit“.

Oricâte generații s'or perinda de aci înainte sub Cerul din înălțimea căruia privește primul rege al României, nu va fi suflet să nu tresară cu emoție și adâncă recunoștință, gândindu-se la opera atât de grea, dar atât de rodnică, a întemeietorului Dinastiei, Dinastie care ne-a dus pe drumul independenței, pe drumul consolidării statului românesc în veci încheat în jurul Coroanei!

ALBA IULIA

**Sângeră și azi sub ziduri jertfa grelelor prigoane,
Sfinții tăi bătuți în cuie la răscruți,
Plâng și astăzi pe troițe sângeratele icoane
Și pe file vechi de biblie plâng sfințitele canoane,
Care-au mângâiat durerea răstigniților pe cruci.**

**Sfânt Erusalim al nostru de dureri încă fierbinte,
Alba Iulia, cetate de martiri,
Ne plecăm sfioși genunchii lângă marile morminte,
Scump altar de moaște sfinte, piatră veche de credință,
Unde s'au rugat părinții și-au căzut sub prigoniri...**

**Dar spânzurătoarea, rugul, roata, negrele păcate,
Toată ura și trufia de călău,
N'au putut să ne sugrume visul larg de libertate,
Visul cel mai sfânt din lume, floarea de simțiri curate,
Flacăra de-azur și aur ce ardea pe zidul tău!**

**Tu, care-ai văzut Voevodul cel cu fulgere pe zale
Răsărind din răscolitul Șelimberg,
Tu ne-ai dat puteri de-arhangheli să unim Carpații
'n vale,
Și'ngropata-i Mucenicii lângă zidurile tale,
Ca o vie mărturie de dureri ce nu se șterg...**

**Scump altar de moaște sfinte, piatră veche de credință,
Unde ne-am luptat și plâns-am ani în șir,
Tu ce ne-ai știut calvarul, necurmată suferință,
Sângerata ta Golgotă, vede'n nimb de biruință,
Marea noastră Inviere, visul Neamului Martir!**

**Implinind scriptura veche, azi o flamură încheagă
Neamul înfrățit de-un sânge și de-un grai;
Alba Iulie, înalță-ți steagul ce pe toți ne leagă;
Binecuvîntat fii Doamne, că văzut-am țara'ntreagă
Și pe robii tăi sub steagul sfânt al Marelui Mihai!**

MIRCEA DEM. RĂDULESCU

Troița dela Câmpina

In amintirea Eroilor companiei I
Cicliști

In ziua de 27 Noembrie 1938, a avut loc la Batalionul 1 Infanterie Ușoară „Principele Carol“, de sub comanda Lt.-Colonel Zănescu Ioan, sfințirea Troiței ridicată de acest Batalion, în amintirea eroilor Companiei 1-a Cicliști, din care a luat ființă actualul Batalion, morți în războiul pentru întregirea neamului.

La înălțatoarea sărbătorire au ținut să asiste ofițerii și trupa astăzi în viață, cari au încadrat această vitează unitate în timpul războiului, martori a tuturor faptelor glorioase cu care s'a încununat Compania 1-a Cicliști.

Serbarea a fost un prilej de educație națională patriotică, pentru toată asistența, formată din oficialitățile orașului Câmpina — premilitari — străjerei și străjere, săteni și sătence din comunele apropiate, muncitori de prin fabrici, etc.

In cuvântările ținute, s'au reamintit faptele de arme ale acestei unități comandată de M. S. Regele Carol II, Moștenitorul Tronului, în acea vreme.

Dela intrarea în războiu și până la sfârșitul operațiunilor, Compania Cicliști a luat parte cu Divizia 1-a Căvalerie, la lupte în sectorul Dunării, Oltului, Mărășești, Oituz, Nistru și în Campania din Ungaria.

Perderile suferite în ofițeri și trupă, arată gradul în care compania și-a făcut datoria.

Faptele mărețe ale acestei unități, formează tradiția în Batalionul 1 Infanterie Ușoară „Principele Carol“ și la flacăra eroismului ostașilor Companiei 1-a Cicliști, se vor căli sufletele ostașilor de azi și de mâine, garanția cea mai sigură a hotarelor României Mari, deapururi întregită.

Măreția unui popor nu stă numai în ceasul biruinței, ci mai ales în puterea lui de a suferi. De aceea, gândurile fiecăruia trebuie să fie ca stâncile cu care clădește o fortăreață împrejurul onoarei Patriei, o fortăreață atât de tare, încât generațiile care vor veni să se simtă sigure între zidurile ridicate pe mormintele acelor cari și-au dat viața pentru un ideal, ziduri cimentate de sângele vitejilor și de lacrimile celor cari îi plâng.

MARIA Regina României

A M I N T I R I

Ce mulți ani sunt de atunci! Abia adâncisem cea dintâi brazdă în ogorul abecedarului! Intr'o dimineață de vară senină, caldă, plină de aurul soarelui, sub fereastra școalei aștepta înhămat la docarul galben, Mureș, căluțul negru și nerăbdător.

Tata, în haine de sărbătoare, ras proaspăt, cu hățurile în mână. Alături mama, măruntică și emoționată. Iar între ei amândoi, eu, de o șchioapă, în hăinuțe de marinar, albastre cu dungii albe și cu niște pantofiori galbeni care mă strângeau de îmi venea să țip, însă răbdam de frică să nu mi-i scoată din picioare și să n'am cu ce să mă mândresc.

Am pornit-o toți trei la deal. Satul Hânțești se revarsă de sus din preajma cimitirului unde avea curând să se aștearnă somnului veșnic mama, până devale spre lunca Siretului. Deacolo, de deasupra cimitirului încep ogoarele până în geana de pădure, numai stejari tare cu umbră multă și păduri de mesteceni albi, înalți și subțiri ca lumânările în altar, cu frunza în veșnic tremur pe mlădițele ce par de ață.

Dincolo de pădure cobori în vale...

Cunosc drumul căci l-am mai făcut. Dela o cotitură și se deschide în vale priveștiștea Burdujenilor. Dincolo de adunătura și îngrămădeala de case ale târgului, peste câmp, se ridică tașoșe clădirea nesfârșit de mare a gării, apoi panglica subțire de argint și apă a Sucevei. Intr'o parte Țicanii și în față pe culme de deal străjuind de veacuri cetatea dela Suceava, a lui Ștefan Vodă, mănăstirea Mirăuților, a sfântului Ion...

Toate sunt scâldate în lumină și în soare, toate au o parte de basm ce se filtrează ca o minune în sufletul meu de copil.

Tata și mama sfătuiău molcom planuri și necazuri, ca doi vechi și buni tovarăși de viață. Murmurul glasului lor potolit, îmi trecea străin pe la ureche.

— Cât o fi ceasul? întrebă mama.

Iar tata trece hățurile într'o mână, pune tacticos biciul în tocul de piele, și trage din buzunarul dela vestă, ceasul sculptor de argint, pe care de atâtea ori noaptea, pe furis să nu mă prindă, îl puneam la ureche ca să-i ascult și să-i prind taina misteriosului și veșnicului său tic-tac.

— Unsprezece și zece

— Când trece Regele?

— La douăsprezece jumătate.

— Avem vreme destulă!

O desmiardare de bici, o struneală de hățuri și Mureș pornește într'un trap mai viu. Sfatul părinților continuă. Docarul acum se zdruncină printre bolovanii târgului. Trecem pe uliți strâmte și murdare, cu negustori bărboși, negustorițe grase și murdare, copii mulți, nesfârșit de mulți, soioși, plimbăreți...

Am trecut repede prin târg, doar cu un scurt popas la un fel de restaurant și nici nu mi-am dat seama când m'am pomenit pe peronul gării Burdujeni, acel nesfârșit de lung și larg peron de gară.

Pretutindeni domni gravi în haine negre, ofițeri cu săbii și decorații, Deodată mișcare și îngrămădeală. Se aude un fluerat lung și, cu inima svâcnind de teamă, privesc cum intră în gară duindu-se și găfâind trenul împodobit cu verdeață și steaguri.

Când s'a oprit, scrâșnind din ferăria lui

grea, dintr'un vagon am văzut cum se coboară mai întâi un domn în cisme lustruite, cu tunică albă, cu chipiu tot alb. Domnul oceilalți, depe peron, stăteau descoperiți. Domnul ce cobora a dus un deget la chipiu. Avea barba căruntă, ochii albaștri. În urma lui, alt Domn mai înalt dar tot așa îmbrăcat. Era mult mai tânăr, cu o barbă castanie, ascuțită, mai vesel parcă, mai surăzător decât domnul celalt.

S'a u oprit în mijlocul peronului și în jurul lor a rămas un mare loc liber, de jur împrejur domni în negru stăteau la rând, iar domni cu chipiu și tunica albă, unul ridică un singur deget la chipiu, iar celălalt întindea toată mâna celorlalți domni.

Eram așa de aproape! Mama îmi șoptește: uită-te bine, Domnul cel cu barba albă e Regele nostru și celalt e Prințul nostru Ferdinand... domni de aci sunt miniștrii.

Drept în fața mea în cercul acela se așeză un bătrân mărunt tare, cu cioc și mustață albă, cu un ochi parcă mai mare și altul mai mic.

Din cauza lui nu puteam vedea bine pe Regele și pe Prinț, așa cum îmi spusese mama, deaceea m'am înfipt odată mai tare și am dat să trec de dumnealui.

Bătrânul cu cioculeț alb, cu un ochi mai mare și altul mai mic, a întors capul, s'a plecat spre mine, m'a desmerdat și mi-a spus:

— Fii cuminte, nu e voie!

— Vreau să văd pe Regele! Mi-a spus mama!...

— Foarte frumos. Unde e mama ta?

— Uite-o, răspund eu tot în șoptă. Uite și tata. Mama și tata tremurau, iar eu nu știam de ce.

— Copilașule — îmi spuse domnul acela, după ce află care sunt și ce rosturi au pe pământ părinții mei — tu să fii cuminte, să crești mare, să înveți bine, ca să ajungi să fii în locul nostru și atunci nu numai că ai să-l vezi, dar ai și să stai de vorbă cu Regele, așa cum stăm noi.

Au mai trecut câteva clipe după aceea și Regele și Prințul s'au suit țarâși în tren, trecând granița a merge în Rusia.

Atunci, și în astfel de împrejurări, I-am văzut întâia oară pe Regele nostru Carol I pe Prințul Ferdinand ce avea să fie Regele dezrobitor de hotare și, precum cred că ați ghicit iubiți cetitori, am vorbit întâia oară în viața mea cu un ministru, — cu un prim ministru încă! — și care nu era altul decât Mititșă Sturdza, omul cu degetul magnetic și cu perseverare diabolică...

Ce altă treabă au anii decât să se deșire depe caerul vremii?

Acum nu mai sunt copilașul ce deabia adânciam cea dintâi brazdă în abecedar, copilașul în hăinuțe de marinar, albastre cu dungii albe, ce e dus de părinți să iasă în calea Regelui, în gară la Burdujeni.

Satul Hânțești din Dorohoi a rămas undeva departe, învolburat în aburii ce se ridică în fiecare dimineață depe apa Siretului. Acum port pantaloni lungi, cu vipușcă albastră, și în ora de latină, imitând peste veacuri glasul lui Cicerone, întreb și eu răstit: „Quosque tandem abutere cætilina patientiam nostram?...”

Botoșanii gem de oștire. Trec plin de praf pedestrașii, trec călărașii și roșiorii cu sulii lungi în vârful căroră flutură stegu-

lețe, trec tunuri grele de zângănesc geamurile ferestrelor.

Soldați și ofițeri cât păr în cap! Și generali cu lampasuri roșii, cu sori la chipiu: Generalul Tell dă din cap dela stânga la dreapta, parcă zice veșnic nu, parcă e veșnic nemulțumit, generalul Iarca numai brandenburguri și fîreturi și nu mai știu care.

Sunt manevre regale la Botoșani, iar noi nu avem școală o săptămână. Ce bucurie pe capul nostru! Ne sculam cu noaptea în cap și o luam razna pe câmp după regimete. Din înălțimea unor clăi de grâu urmărim cum se strecoară țărăș, ca șerpini, infanteriștii. Din stânga, dela o margine de pădure bufnește o aprigă bubuitură „tunurile măi băieți!” (întâia oară vedeam tunurile și auziam bubuiturile lor), de sub o măgură de deal, nebănuți până atunci pornesc în iureș nebun, cu sulile aplecate în vifor, roșiorii...

— Parcă ne-am bate cu Rușii, spune unul de lângă mine, fecior de popă depe malurile Prutului.

— Taci din gură măi, răspund eu, cu Rușii noi avem pace. Parcă ne-am bate cu Ungurii pentru Ardeal! Nu vezi că într'acolo sunt îndreptate tunurile?

Dealțul, eu care petrecusem, cu ani în urmă, pe Rege, în drum spre împărăția Țarului știam mai bine decât ori care, că suntem în legătură de pace cu Rusia!

Intr'o dimineață de acestea, în care noi băieții, foarte conștiincioși, o pornisem spre posturile noastre de observație al manevrelor, ca niște atașați militari ai generației viitoare urcând dealul spre pădure, ne ajunge din urmă un grup numeros de călăreți. Ne-am dat grămăjoară într'un șanț, lăsând drumul liber.

Deodată fac ochii mari și fără să vreau mă descopăr. În fruntea grupului Domnul cu barba albă, cu tunica și chipiul alb din gara Burdujeni. Imediat în urmă Prințul Ferdinand. Alături într'o tunică de roșiori, cu căciuliță de oștean pe cap, subțirică s'o frânger în mâni, frumoasă ca o închipuire surăzătoare ca primăvara, Princi-pesa Maria. Deabia am timp să șoptesc camarazilor că sunt vechile mele cunoștințe, oă și ne-am aliniat drept și ostășește în front, acolo în fundul șanțului unde ne prinsese vremea.

Se vede că bătrânului ostaș I-a plăcut salutul nostru de copii, căci și-a plecat mângăietoarea Lui privire lung asupra noastră și ne-a binecuvântat cu un răspuns, ducând de data aceasta două degete la chipiul...

Zece pași mai încolo, grupul era pe culmea dealului și îl vedeam proiectându-se pe linia înaltă a orizontului, așa cum în inchipuirea noastră nu se pot proiecta altfel Regii și Împărații. În aceeași clipă minunea în tunica roșie, cu primăvara pe chip, s'a desprins din grup. Un salt sprinten și calul a trecut șanțul adânc, apoi... apoi înaintea ochilor noștri se deschidea valea adâncă și prelungită până în albastrul de ceață al pădurii Baisa.

Cal și călăreț erau una, când așternuți pământului în goană neună când sălțând peste rovine și sumpături de ape, goană viforoasă zugrăvită în basmele cu Feți frumoși și Ilene Cosânzene.

Albastrul depărtărilor O îmbrățișase acum pe Principesa Maria. Gonea mereu, gonia mereu, ca după un vis, ca după o chemare.

Nu se mai vede, zădarnic faci cu mâna streășină privirilor nici nu ne-am dat seama când de sub un dâmb din fața gru-

pului de mulți călăreți, a răsărit deodată. Calul era numai spume, iar fermecătoarea zeiță îmbujorată de osteneală și plăcere răsând cu tot șiragul de mărgăritare spre bunul, spre blajinul Ei Soț.

În ultima dimineață de manevre nu ne-am mai putut duce la posturile noastre de observatori. Cu o zi înainte, un afiș la poarta liceului ne vestea că a doua zi dimineața M. S. Regele și Alteța Sa Regală Principele Ferdinand vor veni să inspecteze Liceul.

Vestea s'a lătit repede în lumea noastră școlărească și în dimineața aceea nici unul n'a tras la fit.

Grav, cu părul și mustața proaspăt cănită, cu jobenul lucios, cu pieptul plin de medalii și decorații, profesorul nostru de muzică, regretatul Viconte Victor Fleury (cum îi plăcea să se numească) își punea la punct fanfara și corul:

— Fiți la voi atenți ma băeții, când si vidē Majestate Sa si începi cu sol magiore majestoso !... Si nu mi faci di rușinili că si bagă pi voi la carceri.

Directorul nostru, sfântul și marele Nicolae Răutu, îndesat și voinic, își plimba ochiul atent și mustățile stufoase, una în sus, alta în jos, ca în ceasurile lui de grele răspunderi.

Se urmăreau privirile noastre și parcă voiau să-i spună: nu-ți fie teamă, suntem pătrunși de măreția ceasului, nu te vom face de rușine !...

Am auzit la poartă zgomot de trăsuri, am auzit răsunând acordurile imnului de primire, dar n'am fost martori la intrarea Regelui și Principelui moștenitor în școala noastră.

Evenimentul ni-l povestea pe urmă d. Fleury, în orele de muzică:

— Când si intrat Regili eu si focut salut uverențios și ridicat pela spati bagheta. Regile și Prințul si oprit, ascultat cu plăseri, și spus la mini:

— Pun, pun, ton profesor. Mata si făcut asti opere ?

— Mulțumesc ton profesor, mata ai multi Sale partitura.

— Si Majestati și atunci oferit Majestății operi ?

— Trii sutți cincizeci Majestati și me bătut pe umer și Alteța Sa nia strins mâna...

Noi, scena asta n'am văzut-o căci eram grupați câte două clase într'una — una de curs inferior și alta de superior — și așteptam cu inima zvâcnind de emoție, în picioare în fața băncilor.

În față erau cei de a șaptea, o generație glorioasă o liceului care a dat ca nici una alta o mulțime de oșteni, pe generalul și primarul de azi al Capitalei d. Dombrowschi, pe generalul Ghiță Avramescu dela Brălla ni se pare, pe colonelii Victor Vlad și Candiani.

În fruntea lor era Aristide Grigoriu, feciorul de cioban din Ținutul Băii, descoperit la 14 ani în creerul munților învățând să scrie pe coaja de mesteacăn și adus la școală de profesorul Lovinescu, tatăl scriitorului — Aristide Grigoriu în trei ani și-a dat examenele de clasele primare, de gimnaziu și în pragul a douăzeci de ani era într'așaptea de liceu, fruntea clasei și a școlii. Visul lui era să se facă ofițer.

Când a intrat Regele Carol I și Prințul Ferdinand în clasa noastră, întâi la Aristide Grigoriu S'au oprit. Era înalt, cu o mușculatură puternică, ce se desena prin tunică, mușculatură de cioban ! Bătrânul Rege plin de admirație i-a cuprins mușchiul dela mână :

— Dumneata voinic oștean a exclamat Regele în pitorescul și legendarul Lui grai.

— Oștean al Majestății Voastre vreau să mă fac ! a răspuns Grigoriu.

D. N. Răutu I-a raportat se vede Suveranului frumoasa poveste a elevului său și Grigoriu a răspuns clar și desghetat. Regele Carol I se adresează :

— Dumneata să vii la școala militară, fără concurs.

Peste un an Grigoriu Aristide era elev al școlii militare, însă nu l-a ajutat soarta să-și împlinească visul. Muntele acela de om, tare să macine piatră în mână, ca elev militar în preajma Crăciunului a răcit într'un marș și a rămas surd, ceea ce l-a dus la reformă.

Culmea blestemului, după vre-un an mi se pare, i-a revenit auzul, dar Grigoriu om n'a mai fost. A renunțat la orice visuri în viață. Putea să urmeze o facultate oarecare, el însă, fruntea liceului din Botoșani, a cerut o slujbă umilă, impiegat de mișcare la C. F. R.

Din voinicia de altă dată ajunsese o umbră și după câțiva ani a murit tuberculos, umil slujbaş într'o gară uitată de Dumnezeu pe linia Iași-Dorohoi.

Cât timp bătrânul Regele Carol întreba icsușit pe camarazii din cursul superior, bunul Prinț moștenitor a trecut în fundul clasei spre noi.

S'a apropiat de banca mea. Frumos așezate pe pupitru ne stăteau cărțile. Prinția, rele mâini au desprins : De bello galico. M'a pus să citesc un pasaj. Cred că l-am citit emoționat și l-am tradus prost. Viito- rul nostru Rege al războiului a prins atunci să cetească El Insuși un fragment la întâmplare. Cadența latină curgea limpede și clară. La fel traducerea. Ne-a întrebat dacă știm să scandăm. Încă nu intrasem în taina metricii latine.

Atunci a prins să scandeze El însuși, fermecata poveste a Reginei Didone ce înfruntase valurile furtunoase ale mării, pentru ca să guste toată poezia iubirii în taina unei peșteri din Cartago !...

Scanda încet, El Prințul României, în mijlocul nostru, ca un școlar sfios și cuminte, ce s'a lăsat furat de frumusețile desăvârșite de creație și inspirație

La urmă ni s'a părut că a oftat ușor: „e frumoasă limba latină ! Cu un alt coleg a stat de vorbă asupra florilor de sub feastră gospodarului dela țară. Prințul moștenitor al României știa mai multe feluri de flori de câte știam noi feciorii de preoți și învățători !

Și, în glumă, ca o ultimă chestionare, m'a întrebat pe mine dacă știu cum se spune pe latinește cartofului... Nici eu n'am știut, dar am avut satisfacția că n'a știut nimeni dintre noi. Parcă grija aceasta o aveam ! Atunci Prințul Ferdinand ne dădu răspunsul : Solaneum Tuberosum.

Dincolo, în față, Regele Carol I chestiona mai departe pe viitorii săi generali. O ultimă întrebare bătrânul Suveran a pus-o unui fecior de preot :

— De unde ești dumneata ?

— Dela țară Majestate.

— Bine. Bine. Atunci dumneata trebuie să știi care sunt bazele agriculturii.

— Tăcere generală.

— Să spui mata la țară ce bazele agriculturii sunt : îngrășatul pământului, sămănatul și creșterea vitelor.

Regele, Prințul și întreaga suită au părșit clasa și eu am rămas cu două învățăminte desprinse de pe buze regale, că se spune pe latinește picociilor, barabulelor, ori cartofilor, solaneum tuberosum, iar te-

meiul agriculturii este îngrășatul pământului și creșterea vitelor !

Și iarăși: ce treabă alta au anii, decât să se desire depe caerul vremii !

S'au desirat mulți și viața mea mărunță nu mi-a mai dat prilejul să fiu aproape de Domnii și Regii Țării. Într'o dimineață clară de Septembrie într'un oraș dobrogean, unde mă prinsese vremea, clopotele de biserică au început să sune a jale, aripi de doliu, mari și negre fâlfăiau pretutindeni : Regele Carol I trecuse la cele veșnice.

Jurat-am și eu credință Regelui Ferdinand și cu tăria aceluia jurământ în suflet m'am sbuciumat și eu, în cercul meu de activitate, pentru împlinirea visului pe care El era sortit să-l înfăptuiască.

S'a avântat nația apoi pe crestele Carpaților, răzbișem până aproape de zarea Albei Iulii și ni s'a îngenunchiat avântul.

Țara a fost cotropită de dușman. Țara ajunsese trei sferturi sub călcăiul lui. Bolnav și chinat de suferințe, niște îndatoriri militare mă purtau într'o zi de Februarie, geroasă și posomorită, la Iași refugiuului, la comisia a V-a sanitară.

Iașul atunci era o amestecătură sinistră. Ruși mătăhăloși, bine hrăniți umblau haihui pe străzi. Sestrițe rusoice cu crucea pe frunte și cu dracul în piept, imprăștiau ochiade insinuante, ovrei, la colțuri de stradă, puneau la cale afaceri în ruble, în lei și în marfă, bănoase afaceri pe picior.

Pălcuri de soldați abia eșiți din spitale, rătăceau ca niște umbre, simple schelete cu bandajele proaspete și albe, schilozii și infirmi. Ofițeri cu fața roză, treceau plini de importanță, încâtărâmați și plini de sclipitoare decorații, spre cine știe ce birouri de încartuire, ori etape, unde, departe de front, își făceau războiul.

Aiurit de vălmășagul acela de lume, imt îndreptam liniștit pașii spre treburile mele. Pe Lăpușneanu, mai sus de Palatul Domnesc ce o găzduia pe Regina Maria, pe stân-ga cum urci în sus, era un magazin de bijuterii. În fața lui un pâlce de vre-o zece ofițeri români, ocupase trotuarul. Unii erau în cărji, fără câte un picior, altora le flutura de prisos acum, câte o mânăcă dela manta, semn că își plățiseră scump și sfânt datoria către țară. Toți erau livizi și toți trebuie să fi fost eșiți atunci din spitale.

Se opriseră în fața magazinului de bijuterii și priveau lacomi la fascinante scipiri de aur și diamante, fără să-și vorbească, dar toți având de bună seamă acelaș gând:

— Când mă voi întoarce acasă, dincolo, o să cumpăr și să duc, cutare și cutare lucruri scump, ca amintire, mamei, soției, surorii sau iubitei.

Priveam înduioșat această scenă și rămăsesem ținut localului. Din curtea Palatului Domnesc a eșit o trăsură pornind la deal. În ea era Regele Ferdinand. Nu-L mai văzusem din liceu, de când cu Solaneum Tuberosum ! Era cărunt acum, slab, cu capul în piept, cu fruntea doborâtă de dureri și griji. Ochiul mei au văzut în El un mare și sfânt mucenic. Din sus venia coborînd, la vale o altă trăsură.

Un bărbat cu o căciulă imensă în cap, o căciulă țurcănească, o barbă căruntă și niște mustăți voinice, o privire cruntă dar toțuși blândă. L-am recunoscut, era Ionel Brătianu.

Când s'au întâlnit trăsurile, aproape de mine, înalt și spătos a scorbit întâi Ionel Brătianu, apoi o coborât și Regele, amestecându-se prin mulțimea depe trotuar și vorbind. Trotuarul se făcea liber înaintea celor doi stâlpi pe care se rezima soarta și

nădejdele neamului în clipele acelea straș-nice.

Grămadă, unii peste alții, ofițerii schiopl priveau înainte, concentrați asupra magazinului de bijuterii. Regele și Ionel Brătianu erau acum lângă ei și nimeni nu se da-dea la o parte ca să lase liber trotuarul. Brătianu a schițat chiar un gest ca să atragă atenția, gest pe care Regele țării l-a oprit și, aruncând o privire înduioșată asupra ofițerilor Săi, bunul Ferdinand a scoborât de pe trotuar ocolindu-i. Abia atunci au observat răniții și invalizii și într'un gest spontan, așa, fără picioare, în cărji, fără mâini, ca la o comandă, au făcut front și au salutat, fiecare cum au putut pe Regele lor, pe Regele pentru care își lăsaseră bucăți din trupurile lor la Oituz, la Sticlărie, pe Momăia la Mărăști și Mărășești.

Regele Ferdinand n'a mai răspuns militărește la salut, ci s'a oprit între ei, i-a desmerdat pe frunte, i-a întrebat unde au luptat și, — dacă mai aveau, — le strângea mereu mâna. O! cum aș fi vrut să fiu și

eu în mănunchiul acela de ofițeri, așa fără o mână, fără un picior, să vorbesc și eu cu Regele ce se martiriza pentru noi oștenii ce priveau bucușii martirajul pentru Țară!

I-aș fi spus: Majestate eu sunt copilul ce v-am eșit în costum de marină, albastru cu dungi albe, cândva în gară la Burdujeni, într'u întâmpinare. Eu sunt școlarul pe care în liceu la Botoșani m'ai învățat Tu Rege că vulgarului nostru cartof i se spune pe nobila limbă a strămoșilor, solaneum tuberosum. Acum, Majestate, pentru această veche cunoștință, iată-mă că nu-mi pot duce dreapta la chipiu că-ci mi-au furat-o dușmanii!...

Dar Regelui meu n'am avut prilejul să-I mai grăesc, pentru că eu n'am avut norocul să fiu între schilozii aceia eroi. Și nici odată după aceea n'am mai avut acest mare noroc.

O singură dată am mai fost aproape de Regele Ferdinand, foarte aproape și foarte puțin.

Într'o zi de vară, în Iulie, prins în valurile nesfârșite de lume, am urcat și eu

dealul Cotrocenilor, am pășit și eu pe scările largi spre acea mare sală albă, unde luminile cad de nu știi unde și împrăștie o atmosferă de religios mister.

Pe un catafalc, stătea întins Regele Meu. Ce slab era, ce mînsă îi era barba!... Un Hristos în fața Căruia nu poți decât să plângi, nu poți decât să îngenunchi.

Apropierea mea de sfintele moaște n'a fost decât o clipă. Cel ce trăsesese sabia și își biruise pentru neam, zvâcnirea sîngelui, urma porunca dăvină și îmbrăcat în armura regească, trecea dincolo, să se plece în fața împăratului tuturor lumilor și veșniciei.

La sorocul fiecăruia, mă voi așterne și eu aceluiș drum, dar nu știu cum, atunci mi-au venit în minte — și de atunci mă obsedează mereu — leit motivul din cei doi grenadieri.

Da! da! când pe deasupra mormintelor noastre vom auzi iar tropot de cai, iar zăngănit de arme, ne-om scula din morminte și ne-om saluta Împăratul!...

D. I. ATANASIU

Inchinare Oștirii Române

**Ostași ai țării, falnici străjeri, lumină vie,
Români viteji, arhangheli slăviți, spre voi spre voi,
Ne îndreptăm simțirea de-apururea, Eroii,
Mântuitori ai vremii și paznici de moșie,
Apostoli ai credinței, piloți de veacuri noi!**

**În voi ne-a fost nădejdea prin vremurile grele,
Vlăstari ai țării noastre, pădure de stejari,
Stejari și brazi și paltini din vremurile mari,
Nebiruită oaste cu vulturi pe drapele
Ce-ați înfruntat furtuna cumpliților barbari!**

**În voi ne-a fost nădejdea de eri, de totdeauna,
În voi, în brațul vostru, în pieptul de granit
Ostași ai năzuinței și-ai visului sfințit,
Coloane neclintite când a bătut furtuna,
Întregitori de Țară, zăgaz nebiruit.**

**Pe unde voi trecut-ați, cresc luminoase fructe,
Cohorte neînfrante, ostași semeți și duri;
Sterilitatea stepei în bezna din păduri,
Ați preschimbat-o 'n temple cetăți și apeducte
Tăind cărări pe fluvii și drum prin munții suri...**

**Din negurile vremii șiragul vostru vine
Și din vâltoare de lupte răsare nesfârșit
Sub flamuri desfăcute, sub viforul cumplit
Zdrobit-ați Semiluna pe câmpuri, la Rovine,
Și-ați înălțat altare pioase 'n Răsărit.**

**E lung șiragul vostru din vremi însângerate
Plăeși, panduri, arcașii străbunilor giganti,
Făuritori de țară și paznici de dreptate,
Ce-ați încheșat credința și sfânta libertate;
Și-ați reinviat la Plevna 'n aprigi Dorobanți.**

**Mărire! Slavă vouă, ostași din vremuri sfinte
Ce-ați asvârlit rubine de sânge 'n scăpărari
Și-ați semănat moșia din zări și până'n zări
Cu jertfa voastră scumpă, Eroii, ce din morminte
Ați reaprins viața mult roditoare țării.**

**Mărire vouă șiruri de oaste neștiută,
Cu sfinți al căror nume s'a irosit pe cruci,
Voi ce-ați căzut prin codri, pe văi și la răscruți,
Schimbând mănoasa brazdă în aprigă redută,
Mărire! Slavă vouă, dragi șiruri de năluci...**

**E lung șiragul vostru, ostași fără de nume,
Chemați de idealul spre care năzuim,
Pădure secerată de moarte, ram cu ram,
Ce-ați suferit cum nimeni n'a suferit pe lume,
Martiri ce-ați dat, prin moarte, viață acestui neam**

**În veci mărire vouă! Sub flamuri și drapele,
Divizii, regimente, v'ați năpustit în sbor
Și v'au văzut, Mărăștii, în clocotul sonor,
Pe stinci, pe creste 'nalte și tot mai sus, spre stele,
Urcând asaltul aprig în marș biruitor!**

**V'a cunoscut câmpia, Siretul vă cunoaște...
La Mărășești, pe luncă, acolo unde cresc
Lăstarii noi, acolo, vitejii odihnesc...
Ostași fără de nume, pe-a voastre sfinte moaște
Se sprijină de-apururi pământul românesc!**

**Sub Regi de slavă vrednici ce-au isbutit s'o'nchege
Hotarele străbune râvnite de dușmani,
Cu mari nădejdi, cu lupte, cu jertfe, ani cu ani,
Sub pronia cerească, dela soldat la Rege,
Slăvită fii oștire născută din Titani!**

MIRCEA DEM. RADULESCU

RESURECTIO

de MARIA Regina României

Când mă gândesc la cei doi ani de războiu, viziuni fără număr îmi răsar în minte, viziuni de războiu, însoțite de lacrimi și de speranțe. Trebuie să mai treacă vreme până când vor căpăta o conturare sigură; trebuie să se cristalizeze, să se limpezească pentru ca cineva să cuteze să le aștearnă pe hârtie. Acum nu pot decât să privesc calea lungă, întunecată și spinoasă. Din haosul suferințelor voiu înfățișa numai câteva icoane pe care poate că și inimile altora și le vor aminti. Câteva îmi împovărează sufletul și îmi vor sta înaintea ochilor groaznice și chinuitoare până la sfârșitul vieții.

Zăpadă și ger, ploi și noroaie, drumuri lungi prefăcute în mocirle pe unde de abia mai poate să-și facă loc câte o căruță. În depărtarea negurilor desnădăjduite, văd satele risipite unde trupele noastre stau în bordeie, singurele adăposturi pe care le puteau afla după o jalnică retragere.

Am înaintea ochilor mizeria neagră pe care o îndură ostașii noștri, cad în genunchi, îmi cuprind fața în palme și mă rog lui Dumnezeu! Mă rog lui Dumnezeu pentru toate viețile jertfite, mă rog pentru cei cari au murit părăsiți și neștiuți, mă rog pentru cei cari au fost îngropați cu miile fără rugăciune și fără preot, mă rog pentru mulțimea celor fără nume care aveau acelaș drept la viață ca tine și ca mine, mă rog lui Dumnezeu să-i ierte și să dea odihnă sufletului lor în locurile de verdeață unde nu este nici durere, nici întristare!

Oricare dintre noi a citit în cărțile de istorie grozăviile retragerilor: oameni degerați, zdrențuiți, istoviți, împleticindu-se prin sloată bătută de viscol și spaimă, cu ochii rătăciți spre zările pe care nu știu dacă le mai pot ajunge; risipiți dealungul drumurilor fără sfârșit, grămezi sinistre pe jumătate îngropate în zăpadă, deasupra cărora corbii fac roată, mormane, care de departe pare că sunt oameni.

Scriitori și artiști mari au scris și au zugrăvit ororile acestea, însă niciodată nu m'am așteptat ca în viață să văd cu ochii mei lucruri închipuite numai în întunecimile

iadului. Niciodată n'aș fi crezut că viața oamenilor, adăpostită de o civilizație liniștită, va fi pusă în fața unor realități atât de înfiorătoare. Războiul a sfârșit toate îngrădirile și ne-a aruncat năprasnic înapoi la vremurile pe care le socoteam apuse pentru totdeauna.

Însă vremurile acestea au venit asupra noastră, închipuirile sinistre erau iarăși realități, strigătele uitate a sute și mii de generații erau acum strigătele copiilor noștri și la grozăviile războaielor de altădată s'au adăugat invenșunile

științei moderne, știința aceasta modernă care în zilele iluziilor fericite ne făcea să credem că suntem aproape de zei. Armatele de acum nu mai erau cete de oameni cari aveau meseria armelor, ci lupta era între popoare, fiul omului împotriva fiului omului; o jertfă cerută din fiecare casă, dela fiecare inimă și dela masa fiecăruia lipsia unul sau mai mulți!

Realitățile războiului le-am trăit, și în tăcerea camerei mele îmi răsar deseori în minte și mă vor urmări întreaga viață.

M. S. Regina Maria la Bicz.

În satele depărtate, unde retragerea silise regimentele noastre flămânde și ostenite să-și caute odihnă, lipsia totul. Era iarnă și lipsia hrana și îmbrăcămintea, adăpostul și lemnele de foc. O boală ciudată și necunoscută adusă de lipsă, de foame și de mizerie a început să se furișeze printre cei istoviți, ca un dușman ascuns și nevăzut. Ostașii viteji cari porniseră să stea în fața dușmanului trebuiau deodată să înfrunte gerul, foamea și boala.

Abia încetul cu încetul am putut afla ceiace se întâmplă în satele depărtate și atunci a trebuit să încep o muncă uriașă care era deosebi zădărnicită de un haos de greutăți. Drumurile erau împotmolite, automobilele nu mai puteau merge, caii muriau de foame. Cel mai mic ajutor pe care voiam să-l trimit, sau să-l duc eu însămi întâmpina greutăți de nedescris. Strigătele după ajutor erau tot mai desnădăjduite, ceva trebuia să se facă, nu puteam rămânea cu brațele încrucișate.

Îmi aduc aminte, da, îmi aduc bine aminte de ziua când am mers într'un sat nu departe de capitala refugiului nostru.

Începuse desghețul, toate erau posomorite, fără nădejde, și frumusețea părea că a fost ștearsă de pe pământ. Câmpurile acoperite cu zăpadă erau presărate cu pete negre și murdare. Cadavre care trebuiau înmormântate zăceau în mormane hidoase deasupra cărora corbii făceau roată ca niște nouri întunecoși. De o parte și de alta a drumului erau înșirate stârvuri de cai împrejurul cărora se furișau câini hihniți cari își arătau capul și ghiarele mânjite de sânge; păreau adevărați lupi flămânzi.

Am ajuns în sat. Un sat mare de case sărăcăcioase și de bordeie răzlețite pe coasta unui deal. O biserică de lemn ruinatea privia din vârful dealului ca un păstor ostenit și bătut de vânturi, care, înfrânt de desnădejde, nu mai poate să facă nimic pentru turma lui părăstă și flămândă.

Bordeiele păreau că se topesc și ele cu zăpada, păreau că se prefac în grămezi de noroi.

Și aici desghețul descoperise murdăria și urîșenia de nedescris; și aruncându-mi privirea peste umbrele palide din locul acesta al desnădejzii am priceput pentru ce nici o muncă nu mai putea să aibă spor.

M. S. Regina Maria la Bicz în anul 1918

Par'că nu mai erau oameni! Niște stafiți rătăcite în ghiarele unei grozăvii fără nume, făpturi cu obraji supți și ochii speriați cari priviau fără înțeles la femeia care venia să-i ajute! Unii ședeau pe prispe, alții pe grămezile de gunoalu, alții își sprijiniau spatele încovoiate în zidurile noroioase ale caselor, pe când de pe acoperișuri picuri mari și negre cădeau pe capetele lor plecate.

Câșiva, îmbrăcați în zdrențe, se târau prin noroaie, cu cismele rupte, fără să știe încotro. Unul se sprijinia într'un băș și mă privia țintă cu ochii lui infundați, cu privirea de nebun. Fața lui părea mai mult o tidvă, fiecare os se vedea de supt pielea uscată și întinsă ca un

vechiu pergament pătat cu umbre vinete.

Toți erau bolnavi, bolnavi de o molimă pe care abia începeam s'o cunoaștem și ne era cu neputință s'o înlăturăm, căci duceau lipsă de toate.

„Unde-i doctorul?” am întrebat. „Zace de friguri” a fost răspunsul. „Și ofițerii?” „Și ei sunt toți bolnavi”. Și așa era: aproape toți cei cari ar fi putut să ajute erau doborâți de aceiaș boală. Nefericiții rămăneau singuri și muriau, muriau cu sutele.

În bordeie spectacolul era și mai înspăimântător. Boala zăcea la un loc cu moartea, pe grămezi de paie cadavre cu ochii sticlind la tavanul crăpat erau întinse lângă aceia

DE VEGHE

In pasul domol călărașul,
 Pornește încet pe cărare,
 Și ochiul său ager, de vultur,
 Și-l plimbă în largul din zare,
 Căci ordin expres i se dăte,
 S'oprește și zarea cercetează,
 Să ție dușmanu 'n veghere,
 Să nu se strecoare cumva,
 Fără să deie de știre.
 Scoboară o vale și urcă un deal,
 Și'n clarul amezii el, vede,
 Cum Siretul 'n soare scântează,
 In mii de tainici culori:
 Iar colo pe 'ntinsa câmpie,
 Nici umbră de om și nici zgomot,
 Urechea-i atentă n'adie.
 Se 'nfige în șea și veghează.
 Porunca dată-i poruncă.
 Și-acolo pe muchea de deal,
 El stă, nemișcat ca și-o stâncă.
 Dar iată, din umbră-l pândește,
 Un ochiu de sânge 'nsetat,
 Și arma spre el o îndreaptă.
 Și glonțul din armă a plecat.
 Tresare și el, dar și calul.
 Și glonțul pe alături trecu,
 Dar altul l'ajunge din urmă,
 Și chip să mai stee nu fu.
 Si valea 'n galop o scoboară.
 Se clatină'n șea și nu-i sigur.
 Și frâul să-l ție nu poate;
 Li gâlgâe sângele 'n gură,
 Și lasă calul să-l poarte.
 Dar calul își duce stăpânul.
 Ce-aproape acuma-i pe moarte.
 Ca vântul și-i pare sârmanul.
 Că fuge, nu fuge mai iute,
 Căci vrea cu viață să-l scape,
 Deși moartea acum i-o presimte,
 Că fuge și fuge nebunul...
 Răsufli abia și-l mai ține,
 S'oprește atuncia din goană.
 Dar parcă să stee nu-i vine.
 Și cade din șea călărașul,
 Căci viața-i din trupu-i s'a stins.
 Se uită cu jale la dânsul.
 Cum zace pe iarbă întins.
 Nechează încet parc'ar plânge,
 Si bate pământul în loc.
 Iși mușcă zăbala cu furii,
 Si n'are astâmpăr de loc;
 Iar rana-i de sânge 'nchegat,
 I-o linge încet, în neștire.
 Si suflă asupra-i de parcă,
 Ar vrea să-l aducă 'n simțire.
 Și 'n largul câmpiei, târziu,
 Camarazii, așa l'au găsit.
 De veghe la capul acelu.
 Ce 'n viață atât l'a iubit...

E. C. DECUSARA

Rugăciunea înaintea atacului.

Câmpul de luptă, în ziua de 6 August spre cota 100.

După atac. Morți pentru Patrie.

OITUZ

Oituz! Zid bătrân de cetate,
Rostindu-ți străvechiul cuvânt
Simt aprig cum sângele-mi bate,
Că tu ai oprit la hotare
Năvala mulțimei barbare
Adusă de foame și vânt...

Din vremea de slavă deplină
Tu n'aveai pe lume egal,
Creșteai ca 'ntr'un nimb de lumină,
De când l-ai văzut cum răsare
Pe Marele Ștefan, cel care
Părea Sfântul Gheorghe pe cal

Dar astăzi o, astăzi, Oituze,
Mă tulbur când cuget ce ești:
Sub aprig potop de obuze,
Sub focul ce curge 'n șuvoaie
Și'n vuetul surd de bătaie,
Tu, crestele 'nalți să-i privești...

Tu-i vezi... Și-a ta inimă bate
Cu ritmul din pieptul lor lat.
De zile și nopți necurmăte,
De nopți și de zile într'una
Ei țin cu-a lor piepturi furtuna
Adusă de Roș-Impărat.

Tu-i vezi. Sunt puțini. Dar ei luptă
Cu râvna străbunilor săi
De gloanțe căciula li-e ruptă
Dar mâna de inimi viteze
Sfărâmă mașini bavareze
Și munți-i răstoarnă în văi...

Și tu îi auzi: — „Dă de svântă,
Că neamțul e suflet păgân....”
— „De-i sdravăn să stee la trântă”
— „El umblă cu duhuri spurcate,
Dar toate-a lui scule măi frate,
Nu fac cât un piept de Român!

Și tu te cutremuri de jale,
Când toți acești aprigi voinici
Ce's una cu stâncile tale,
Slăbesc... Au blesteme pe buze
Atuncia te'nalți tu Oituze,
Cu glas de tunet și zici:

— „Cu voi eu sunt frate de cruce,
Legat prin bătrâne dureri,
Mai șuer-odată, haiduce!
In bucium tu suflă, pandure,
Să 'nvie și frunza 'n pădure,
Să simt că sunt tânăr ca ieri...

Eterni, ca și stâncile mele,
Vă 'nfipse Cezarul aici,
Să 'nfrângeți furtunile grele
Și toate barbarele nații...
Voi sunteți aicea, Carpații,
Iar ei, niște bieți venetici!

„Copii!... Cel ce-a stat în mărire
Murind, ca un astru 'n apus,
O spadă v'a dat moștenire :
In dușmani roțiți-o, voi, bine,
Căci Șabia Lumii Creștine,
E fulger când cade de sus...”

Atunci, ei tresar fără veste,
Iși uită de foame și ger,
Puteri noi le cresc, ca'n poveste
Și aprigi, pe vârfuri de munte,
Se 'nalță cu pieptul să 'nfrunte
Potopul de foc și de fer....

Oituz! Mă 'nfior de-a ta fală,
De care tu, astăzi ne legi
Tu 'nfrânta-i barbara năvală,
Șăpat va sta 'n piatră-al tău nume
Al nostru erai tu pe lume,
Azi tu ești al lumii întregi!

MIRCEA DEM. RĂDULESCU

Glasul Patriei

O, fii ! La sânu-mi vă grăbiți
Din risipite sate,
Din munți, câmpii, veniți, veniți
Suprema oră bate!

La arme! Clipele acum
Sunt veacuri pentru mine,
Că vijelia-și face drum
Din zare vine, vine...

Plugari! lăsați plugu 'n pământ
Româncelor în seamă
Veniți vă cheamă-un legământ,
Vă chiamă Țara-mamă!

Lăsați părinții și soții
Și 'n leagăn copilașii
Lăsați și holdele pustii.
Ca norii vin vrăjmașii!

Preoți, sub steag veniți și voi
Veniți de prin altare,
Lăsați viața de apoi
Și sfinți 'n calendare!

Cu crucea 'n taberi alergați
Din cort în cort cu mirul,
Voinici să bine cuvântați,
Că 'n sânge 'și vor da birul!

O, fii! La sânu-mi vă grăbiți
Din risipite sate,
Din munți, câmpii, veniți, veniți,
Suprema oră bate!

Căpitanul N. VULOVICI

Pe urmă porniam iarăși la galop, urmată de strigătele lor. Povara sufletului meu mă apăsa și în lacrimi repetam: am rămas fără oaste... am rămas fără oaste...

Și a venit o zi, da a venit o zi...

Era la 10 Maiu, sărbătoarea noastră națională, ziua de mulțămire și de bucurie pentru faptele glorioase ale țării.

În vremuri de pace și de belșug, 10 Maiu era totdeauna o zi de serbări, de parade, o zi când steagurile fâlfâiau de la ferestre.

Copiii mei au învățat s'o respecte ca pe o zi sfântă; era ziua pe care ei o așteptau cu nerăbdare în fiecare an și o primiau fericiți.

Mi-aduc aminte de fericirea lor. Unul după altul, după cum i-a trimis Dumnezeu în lume, oricât de mici erau, veniau și ei la serbările de la 10 Maiu. Văd ochii lor de copii mirați cum privesc încântați la regimentele care trec mândre, în uniforme strălucitoare. Deabia s'au deprins să meargă și au învățat să salute drapelul. Caii le umple inima de bucurie, marșul muzicilor îi inflăcărează și râd, și țipă, și bat din palme.

Viziuni de strălucire și de bogăție când lumea întreagă trăia într'o fericire, care nu părea că poate să fie adevărată; viziuni de străzi pline de oameni veseli, viziuni de flamuri și de flori, flori multe aruncate de mâni care păreau că binecuvântează, viziuni care au trecut de mult...

În ziua aceasta de 10 Maiu altele însă sunt simțămintele noastre. Străzile au fost decorate, dar nu-i nici o risipă de culori și de flori. Mulțimea ne-a salutat cu bucurie, dar dincolo de fiecare zâmbet se citea o neliniște ascunsă și în adâncul ochilor fiecăruia se zăria o teamă. În mersul și gesturile fiecăruia vedeai o cumpătare care îți vorbea de o nouă înțelegere a vieții.

Ne-am dus pe un câmp întins afară din oraș. Simțiam că și ochii mei erau tulburați. Încercau poate să vadă lucrurile mai adânc, să pătrundă nouri care atârnavă asupra viitorului nostru, sau poate că încercau să uite vedeniile iernei?...

M'am întors să-mi văd copiii... erau cinci, unul nu mai era! Cel mai mic nu mai era la rând, dar

Marea paradă militară dela 10 Mai 1939

i-am văzut zâmbetul de la ultima zi de 10 Mai!

Era o zi senină și soarele trimetea razele sale bogate pe câmpia înverzită. Nu se vedea nici o uniformă strălucită, toate aveau o singură culoare, un amestec de cenușiu și verde ca pământul și iarba; strălucitoare erau numai steagurile și ele erau zdrențuite...

Inima mi se bătea cu furie, mi se părea că abia voiu cuteza să privesc șirurile de ostași care așteptau să-i vedem.

Mă întrebam ce voiu vedea, atât de mult eram obișnuită cu priveliștea suferințelor încât sufletul meu uitase ce este bucuria. Deodată o emoție de fericire m'a zguduit și mă luptam ca lacrimile să nu-mi închidă ochii.

Apoi a început defilarea! Șir după șir, valuri tinere îmbrăcate în haina verde-cenușie a războiului, mulți tot mai mulți, cu pasul sigur și apăsător și cu fețele întoarse spre noi!

De unde veniau?, păreau că au răsărit din pământ! Unde erau zdrențele, cum se face că ochii lor privesc plini de încredere și curaj, unde mai sunt umbrele de acum două luni?

Era cu putință? Să fie oare aceiași oameni? Ce eforturi supraomenești ne-a dat iarăși oastea noastră? Cine i-a îmbrăcat, cine i-a hrănit, cine le-a dat o nouă putere de viață și o însuflețire pe care n'au cunoscut-o la începutul războiului?

M'am întors să văd emoția ințipărită pe fața Regelui. Și el se lupta cu lacrimile, numai pe buza care îi tremura îi trecea un zâmbet de mândrie. Ochii noștri s'au înțeles și n'am zis nici un cuvânt.

Simțiam că în clipa aceea toți trebuie să fie uniți de aceeași emoție sfântă care se revărsa asupra sufletului meu și m'am întors să văd și pe ceilalți din jurul meu. Printre ei erau mulți prieteni de neamuri felurite, unii din ei ne ajutaseră la munca noastră, privirea mea a întâlnit ochii lor cu acelaș înțeles, ei au priceput tremurarea buzelor mele și când mi-au strâns mâna am știut că aceasta era o legătură pe care nimic nu putea s'o mai sfărâme.

Da, ei înțelegeau că ziua aceasta era ziua învierii, că regi-

Marea paradă militară dela 10 Mai 1939

mentele care treceau valuri, valuri, erau ostașii mântuiți din ghiarele morții cu silinți uriașe. Da, era o adevărată înviere, câștigată cu mii de lacrimi și plă-

tită cu o muncă neîntreruptă, zi de zi, încât nu putea fi primită decât în genunchi și cu mâinile împreunate pentru rugăciune...

Iunie, 1918

DE VEGHE

In pasul domol călărașul,
 Pornește încet pe cărare,
 Și ochiul său ager, de vultur,
 Și-l plimbă în largul din zare,
 Căci ordin expres i se dete.
 S'oprește și zarea cercetează,
 Să ție dușmanu 'n veghere,
 Să nu se strecoare cumva,
 Fără să dea de știre.
 Scoboară o vale și urcă un deal,
 Și'n clarul amezii el, vede,
 Cum Siretul 'n soare scântează,
 In mii de tainici culori;
 Iar colo pe 'ntinsa câmpie,
 Nici umbră de om și nici zgomot,
 Urechea-i atentă n'adie.
 Se 'nfige în șea și veghează.
 Porunca dată-i poruncă.
 Și-acolo pe muchea de deal,
 El stă, nemișcat ca și-o stâncă.
 Dar iată, din umbră-l pândește,
 Un ochiu de sânge 'nsetat,
 Și arma spre el o îndreaptă,
 Și glonțul din armă a plecat.
 Tresare și el, dar și calul.
 Și glonțul pe alături trecu,
 Dar altul l'ajunge din urmă,
 Și chip să mai stee nu fu.
 Și valea 'n galop o scoboară,
 Se clatină'n șea și nu-i sigur.
 Și frâul să-l ție nu poate;
 Ii gâlgâe sângele 'n gură,
 Și lasă calul să-l poarte.
 Dar calul își duce stăpânul.
 Ce-aproape acuma-i pe moarte.
 Ca vântul și-i pare sărmanul.
 Că fugе, nu fugе mai iute,
 Căci vrea cu viață să-l scape,
 Deși moartea acum i-o presimte,
 Că fugе și fugе nebunul...
 Răsuflu abia și-l mai ține,
 S'oprește atuncia din goană,
 Dar parcă să stee nu-i vine.
 Și cade din șea călărașul,
 Căci viața-i din trupu-i s'a stins.
 Se uită cu jale la dânsul,
 Cum zace pe iarbă întins.
 Nechează încet parc'ar plânge,
 Și bate pământul în loc,
 Iși mușcă zăbala cu furii,
 Și n'are astâmpăr de loc;
 Iar rana-i de sânge 'nchegat,
 I-o linge încet, în neștire.
 Și suflă asupra-i de parcă,
 Ar vrea să-l aducă 'n simțire.
 Și 'n largul câmpiei, târziu,
 Camarazii, așa l'au găsit.
 De veghe la capul acelu.
 Ce 'n viață atât l'a iubit...

E. C. DECUSARA

Rugăciunea înaintea atacului.

Câmpul de luptă, în ziua de 6 August spre cota 100.

După atac. Morți pentru Patrie.

OITUZ

Oituz! Zid bătrân de cetate,
Rostindu-ți străvechiul cuvânt
Simt aprig cum sângele-mi bate,
Că tu ai oprit ia hotare
Năvala mulțimei barbare
Adusă de foame și vânt...

Din vremea de slavă deplină
Tu n'aveai pe lume egal,
Creștea ca 'ntr'un nimb de lumină,
De când i-ai văzut cum răsare
Pe Marele Ștefan, cel care
Părea Sfântul Gheorghe pe cal

Dar astăzi o, astăzi, Oituze,
Mă tulbur când cuget ce ești:
Sub aprig potop de obuze,
Sub focul ce curge 'n șuvoaie
Și'n vuetul surd de bătaie,
Tu, crestele 'nalți să-i privești...

Tu-i vezi... Și-a ta inimă bate
Cu ritmul din pieptul lor lat.
De zile și nopți necurmăte,
De nopți și de zile într'una
Ei țin cu-a lor piepturi furtuna
Adusă de Roș-Impărat.

Tu-i vezi. Sunt puțini. Dar ei luptă
Cu râvna străbunilor săi
De gloanțe căciula li-e ruptă
Dar mâna de inimi viteze
Sfărâmă mașini bavareze
Și munți-i răstoarnă în văi...

Și tu îi auzi: — „Dă de svântă,
Că neamțul e suflet păgân....”
— „De-i sdravăn să stee la trântă”
— „El umblă cu duhuri spurcate,
Dar toate-a lui scule măi frate,
Nu fac cât un piept de Român!

Și tu te cutremuri de jale,
Când toți acești aprigi voinici
Ce's una cu stâncile tale,
Slăbesc... Au blesteme pe buze
Atuncia te'nalți tu Oituze,
Cu glas de tunet și zici:

— „Cu voi eu sunt frate de cruce,
Legat prin bătrâne dureri,
Mai șuer-odată, haiduce!
In bucium tu suflă, pandure,
Să 'nvie și frunza 'n pădure,
Să simt că sunt tânăr ca ieri...

Eterni, ca și stâncile mele,
Vă 'nfipse Cezarul aici,
Să 'nfrângeți furtunile grele
Și toate barbarele nații...
Voi sunteți aicea, Carpații,
Iar ei, niște bieți venetici!

„Copii!... Cel ce-a stat în mărire
Murind, ca un astru 'n apus,
O spadă v'a dat moștenire :
In dușmani rotiți-o, voi, bine,
Căci Sabia Lumii Creștine,
E fulger când cade de sus...”

Atunci, ei tresar fără veste,
Iși uită de foame și ger,
Puteri noi le cresc, ca'n poveste
Și aprigi, pe vârfuri de munte,
Se 'nalță cu pieptul să 'nfrunte
Potopul de foc și de fer....

Oituz! Mă 'nfior de-a ta fală,
De care tu, astăzi ne legi
Tu 'nfrânta-i barbara năvală,
Săpat va sta 'n piatră-al tău nume
Al nostru erai tu pe lume,
Azi tu ești al lumii întregi!

MIRCEA DEM. RĂDULESCU

Glăsul Patriei

O, fii ! La sânu-mi vă grăbiți
Din risipite sate,
Din munți, câmpii, veniți, veniți
Suprema oră bate!

La arme! Clipele acum
Sunt veacuri pentru mine,
Că vijelia-și face drum
Din zare vine, vine...

Plugari! lăsați plugu 'n pământ
Româncelor în seamă
Veniți vă cheamă-un legământ,
Vă chiamă Țara-mamă!

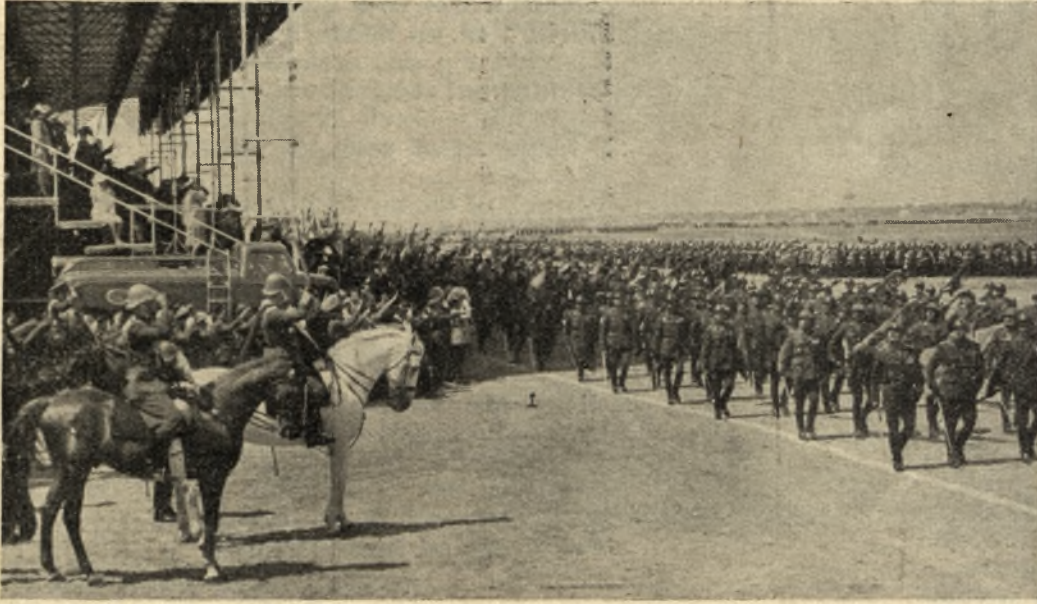
Lăsați părinții și soții
Și 'n leagăn copilașii
Lăsați și holdele pustii.
Ca norii vin vrăjmașii!

Preoți, sub steag veniți și voi
Veniți de prin altare,
Lăsați viața de apoi
Și sfinți 'n calendare!

Cu crucea 'n taberi alergați
Din cort în cort cu mirul,
Voinici să bine cuvântați,
Că 'n sânge 'și vor da birul!

O, fii! La sânu-mi vă grăbiți
Din risipite sate,
Din munți, câmpii, veniți, veniți,
Suprema oră bate!

Căpitanul N. VULOVICI

FĂURITORI

de MIRCEA DEM. RĂDULESCU

PERSOANELE

BATRANA		CUZA-VODA
BĂTRANUL		V. ALECSANDRI
MARIN, copil orfan		M. GOGĂLNICEANU
TRANSILVANIA	} zâne	ION BRĂTIANU
BUCOVINA		IMPĂRATUL TRAIAN
BASARABIA		LEGIONARI ROMANI
SOLDATUL INVALID		

Interiorul unei case de țară, la marginea Mărășeștilor.
Afară noap'te cu lună.

SCENA I

BĂTRÂNUL, BĂTRÂNA, MARIN.

BĂTRÂNA (către copil)

Hai, culcă-te, Marine, că mâine-i sărbătoare...
Te scoli de dimineață... Și doamna'nvățătoare
Ți-a spus să vii de vreme, împodobit cu flori...
La slujba cea sfințită vă duceți de cu zori!...

MARIN

Nu-mi este somn, bunico...

BĂTRÂNA

Ba haide, te grăbește...

Te scoli de dimineață...

MARIN

Bunicul povestește

Așa frumos...

BĂTRÂNA

Bunicul stă lesne la taifas!...

El n'are treabă mâine...

MARIN (rugător)

Mai stau un sfert de ceas...

BUNICUL

Hai! Lasă-l, bătrânico...

MARIN

Bunicule, mai spune

Cum te-ai luptat la Plevna, în vremile străbune...

Erau mulți Turci?...

BUNICUL

○ groază!...

MARIN

Ca frunza de copac?

BUNICUL

Ca iarba și ca spuza. Pornit-am la atac
De sfântul Alexandru... Așa voia 'mpăratul,
Plocon să-i facem Plevna, de ziua lui... Spurcatul
Păgân stătea'n redute ascuns, trăgând în noi...
Ne-am repezit cu pieptul, ne-am asvârlit puhoi,
Urcând pe parapete... Avea aripi curcanul!
In fruntea noastră falnic mergea Mărăciheanu!
O!... Mulți pierir-acolo în viforul de fier:
Burcel, Cobuz Ciobanul, Șoiman și Frații Jder...

BĂTRÂNA

Sărmanii!...

BĂTRÂNUL

(privind spre Bătrâna care își ștergea lacrimile)
Plângi bătrâno!...

BĂTRÂNA

Imi adusei aminte

De Toader și de Gheorghe, ce dorm fără morminte...

Copiii noștri scumpii, atât aveam și noi

Pe lume, dar pământul ni-i luară pe-amândoi...

BUNICUL

Ei au murit, vitejii, cu cinste, pentru țară!

BĂTRÂNA

Viața, mi-e pustie și pâinea mi-e amară...
De sânul meu departe, murit-au neștiuți.
Tu Toader, tu Gheorghe, pe veci sunteți pierduți...
(în timpul acesta apar trei zâne)

TRANSILVANIA

Dar astăzi, cu simțirea pe veci însângerată,
Spre voi, spre cei mai falnici, mai bravi și mai iubiți,
Ne îndreptăm mândria și lacrima curată,
Voi ce-ați murit și totuși știu bine că trăiți...
In clip-aceasta mare de-avânt și de durere,
Cum ne-am putea deprinde cu gândul c'ați pierit,
Cum să'nțelegem moartea, când gloria vă cere?
O! Visul vrut-a jertfă și jertfa s'a 'mplinit...
Să vă slăvim de-acuma nebuni de bucurie,
Să plângem pe morminte zdrobiți, cu pieptul frânt,
Dar cum să poată stropul de lacrimă să fie
Prinosul ce plătește un gest atât de sfânt?...
Eri, înfrățiți cu brazda câmpiilor mănoase,
Treceți superbi și harnici sub soarele-arzător,
In ochi aveți aprinderi de seceri și de coase
Și'n suflet, bunătatea blajinului ogor...
Eri, urmărind în zare a voastre chipuri brune
Plecate peste plugul urnit de patru boi,
Simțeam cum toată seva pădurilor străbune
Cânta în viața caldă, ce palpita în voi...
Și'n veci a voastre trupuri să doarmă 'nsângerate?...
A voastre brațe pline de forță să stea reci?
Să stați cu răni cumplite în piepturile late
Pe umedele brazde încrămeniți de veci?...
Nu, n'ați murit! Știu bine... Nu e nici o putere
Să'nfrângă uriașa pornire de eroi,
Când sunteți fiii unui popor ce'n veci nu piere
Cum ar putea să moară vreunul dintre voi?
Cum ar putea să moară vreunul? Să se sfarme
Gigantica-i statură cioplită ca'n granit,
Când, fără de pereche, al vostru fapt de arme
In ochii omenirii întregi s'a oglindit?
Nu, n'ați murit!... In marea și falnica bravură,
Cum v'a surprins avântul, nemuritori, voi stați,
Cu gestul vostru aprig, cioplit în piatră dură,
Ca'n basoreliefuri ai Romei tari soldați!
Purtați de uraganul suprem al vitejiei
Din mândrul vostru sânge un strop n'ați risipit...
El s'a 'nfrătit cu brazda, cu holdele câmpiei,
Cu tot pământul nostru din jertfă plămădit...
Și mâine, când plugarii, sub zările blajine,
Porni-vor iar, în largul pământului tăcut,
Mai 'nalți vor fi stejarii și spicele mai pline
Și mai fecundă brazda pe care v'ați născut...

BĂTRÂNA

Cine ești tu, ce astfel grăești?

TRANSILVANIA

Eu, sunt acela

Ce-a menținut prin veacuri și visul și ideia,
Eu fost-am idealul ce s'a realizat,
De-aproape zece veacuri copiii m'au visat.
Prin veacuri pentru mine luptă Mihai-Viteazul...
Dar într'o zi, Carpații și-au sfărâmat zăgazul,
Căzu cu vuet mare zăvorul dela porți,
Și fiii ce murit-au m'au înviat din morți...

BĂTRÂNA (cu desnădejde)

Și nimenea nu știe, nici unde li-e mormântul!

BUCOVINA

Trecutul nostru falnic vorbește din pământul
 Moldovei, din pământul acesta plămădit
 Din sânge, din durere, cu lacrimi stropit...
 Trecutul, glăsuește din matca lui bătrână,
 Din sufletul ce cântă în jghiaburi de fântână,
 Din lespezi, din troițe, din ziduri de altar.
 Din obârșia vremii el crește unitar...
 Și sufletul acesta transmis din tată'n tată,
 Cât timp a fost din stâncă, o singură bucată,
 Puternic ca Ceahlăul de nori împresurat,
 A dăinuit prin veacuri, masiv, nesubjugat...
 Dar ca să-l năruiască pe veci, dușmanii țării
 Au strecurat întrânsul veninul desbinării
 Și sufletul acesta fărăme s'a făcut,
 Un roș amurg de sânge pe lanuri a căzut...
 Și am văzut războaie, băjenii și dezastre,
 Cumplite plăgi isbiră Egiptul țării noastre,
 Dureri fără hotare, batjocuri, umilinți...
 N'au fost de-ajuns atâtea dureri și suferinți ?
 N'au fost de-ajuns atâtea decenii de robie ?
 N'a suferit Moldova a Turcilor trufie ?
 N'a 'ndestulat pe alții moldovenescul plug ?
 N'a fost de-ajuns pe umeri apăsătorul jug ?
 N'a fost de-ajuns rob veșnic, pământul vechei Dacii,
 Fășii din trupul țării nu ni le-au smuls cazacii.
 Fășii din trupul nostru, din trupul moldovean ?
 Nu vi s'a rupt din suflet moșia lui Ștefan ?
 Moldovei înflorite nu i s'a smuls grădina?
 N'a fost de-ajuns robită să fiu eu, Bucovina,
 Lumina, cuibul falnic al Marelui Voevod?...
 N'a fost de-ajuns cu sânge să scriem pe isvod
 Cea mai cumplită filă din cronica română?
 N'au tresărit năpraznic toți morții din țărăna.
 Când pe-al Moldovei scaun, urcându-se apar
 Samsarii din Galata, zarafii din Fanar ?
 N'a fost de-ajuns tabloul ce'n ochi ni se deschide,
 Ca să vedem cu spaimă flămândeale omide,
 Lăcustele — însetate căzând în stoluri mari
 Pe lanurile blonde, pe codrii seculari?...
 Streini de-această țară, s'au abătut grămadă...
 N'a fost de-ajuns atâta desfrâu și-atâta pradă ?
 N'a fost de-ajuns atâta batjocură, n'a fost
 De-ajuns atâtea chinuri și robi fără-adăpost?...
 Ni s'a furat belșugul și pâinea de la vetre
 Că ne-au rămas cenușe, pământ uscat și pietre...
 Că ne-a rămas norodul, cu lacrimi fără-alean,
 Cu doinele pe buze, cu trup fără suman...
 La țarmu-acesta tragic ne duse desbinarea...
 Dar astăzi este clipa ca s'ascultați chemarea
 Trecutului, menirea și viața acestui neam!...
 Un ram a fost Moldova, Muntenia un ram
 Dintr'un stejar ce soarbe din cerul larg lumina,
 Stejar care din Roma își trage rădăcina:
 Stejaru-acesta falnic e neamul românesc!...
 Furtuna-i trecătoare, dar ramurile cresc...
 Prin trunchiul vechi palpită o sevă unitară
 Și-această bună sevă e dragostea de țară!...
 Ea leagă frunza mică de falnicul copac
 Urcând, hrănind, în taină, stejarul, veac cu veac...
 Dorit-am dorul țării pe toți să ne pătrunză,
 Ca seva să străbată prin fiecare frunză,
 Ca mamele, copiii, surori, nepoți și unchi
 Să'mbine laolaltă, cu toți, acelaș trunchi!

BĂTRÂNA

Copiii mei murit-au și jalea mă frământă...

BASARABIA

A morților dorință e încă și mai sfântă,
 Căci visul nostru mare spre care năzuiam.
 Nu-i să unim o țară, ci să 'nchegăm un neam!...
 Muntenia, ce stat-a sub jug și sub sclavie.
 De veacuri mi-a fost soră de lacrimi și urgie...
 Cu Milcovul la mijloc trăit-am desbinați,
 Dar codrii din Suceava cu cei din Gorj sunt frați:
 Ii leag-acelaș cântec de fluier 'ntristate,
 Carpații li-s părinte din vremi îndepărtate...
 De veacuri așteptat-am aceste clipe mari.
 Ce n'au făcut Voivozii, câți-va vizionari
 Ce-au tălmăcit trecutul și cronica bătrână
 Făcut-au ca Românii să dea mână cu mână!
 Unirea noastră sfântă le-au fost lor călăuza...
 Bătrânul Brătianu, Cogălniceanu, Cuza,
 Poetul veșnic, tânăr Vasile Alecsandri,
 Au pregătit c'un suflet această mare zi!
 Iar umbrele lor sfinte și'n veci nemuritoare
 Coboară să ia parte la astă sărbătoare...

(Apar în fund umbrele lui Cuza-Vodă, Alecsandri,
 M. Cogălniceanu și Ion Brătianu)

CUZA VODĂ

Să 'ndeplinim dorința ce ne-au lăsat părinții,
 Purtând pe frunte stema cu nimbul suferinții,
 Să înflorească vecinic în străluciri de zori
 Făcut-am țară mândră din două țări surori!...

ALEXANDRI

Cântat-am slava țării și scumpa libertate
 Și am văzut cu ochii a noastre Principate
 Unite 'n veci sub stema domniei românești,
 Să pot dormi în pace pe lunca din Mircești!

M. KOGĂLNICEANU

Legăți de brazda veche în care dorm străbunii,
 Străjeri fără odihnă în mijlocul furtunii,
 Tel sfânt ne-a fost în viață iubirea de moșie
 Și hărăzit-am țării eternă dinastie!

ION BRĂTIANU

Ostaș de zeci de veacuri a fost aici țaranul,
 Stăpân pe-a lui moșie să fie pământeanul;
 Și ca să nu se 'nfigă pe-ogor streinul cui,
 Făcut-am ca plugarul să-și aibe brazda lui.

BASARABIA

Mărire'n veci și slavă acestor făurari.

BĂTRÂNA (cu amărăciune)

De ei se pomenește mereu, la zile mari,
 Spre ei se 'ndreaptă veșnic simțirea românească,
 Dar cei pe care nimeni nu știu să-i pomenească
 De Toader și de Gheorghe mai poți să-ți amintești?
 (apare pe ușă un soldat invalid)

SOLDATUL INVALID

Eu îi cunosc... Luptat-am cu ei, la Mărășești!
 Acei ce suferiră, ninsoarea, ploaia, gerul,
 Cei biciuiți de foame de boli și de flagele,
 Cu liniștea cu care priveau adesea cerul,
 Când grindina pânđește belșugul trudei grele,
 Nepăsători la cruntul dezastru ce s'abate,
 Stind că Dumnezeuul părinților le-adeuce
 Și binele și răul, ei își făcură cruce,
 Scuiară cu nădejde în palmele lor late,
 În palmele bătute de corn de plug și sapă,
 Ca'n timp când munca-i multă și socotesc s'o'nceapă...
 De-asupra lor cad bombe, șrapnele și granate
 Și'n aerul ce urlă prelung și se frământă,
 În vijelia cruntă de flacări, ei așteaptă...

Ei știu din vechi legende că lupta-i luptă dreaptă
 Și-ar vrea să se măsoare acum cinstit, la trântă...
 Și iată-i: formidabili dușmanii se îndreaptă,
 Sunt numărul, sunt forța mecanică și brută
 Și pentru unu-aicea, sunt dincolo o sută...
 Și când înaintează cu masa lor compactă
 Ai crede c'o să-i sfarme ca sub o cataractă...
 Un glas răsună'n aer: Cu Dumnezeu, 'nainte!
 S'aprend pe baionete zigzaguri luminoase,
 Iar sângele din piepturi țâșnește-acum fierbinte...
 În mâini ei nu țin arme, ci seceri lungi și coase...
 E cald, e cald ca'n August în zilele de muncă...
 Un val de snopi s'abate... Cresc altele trufașe...
 Pe frunte casc'apasă prea greu, ei o aruncă...
 Iși leapădă tunica... Adie de pe luncă
 O dără de răcoare prin pânda de cămașe...
 E cald ca'n zile calde de seceriș... Broboane
 De sânge și sudoare le-alunecă pe frunte...
 Mormanele de leșuri se 'nalță ca un munte...
 Nici-un soldat, să aibă o rană cât de-adâncă
 Nu-și părăsește locul, el luptă până moare
 Și lovitura-i dată cu-așa de grea vigoare
 Că pare'n clipa-aceia că e cioplită 'n stâncă!
 Târziu, când dup-asaltul cumplit se trase valul.
 Iar grelele divizii, oprind elanul forții,
 Au stat să-și socotească spărturile și morții,
 Un singur gând avură: să-și mute arsenalul!
 Și a pornit pe cale trudit Feld-Mareșalul,
 Cu suflet frânt, cu ochii plecați, cu fața suptă,
 În fruntea rămășiței de oști împărătești,
 Sperând să 'și poată drege pe alt sector de luptă
 Uzina-i, sfărâmată de piepturi românești,
 La Mărășești!

BĂTRÂNA

Copiii mei, plugarii, acoperiți de glorii
 Au săvârșit Unirea?...

SOLDATUL INVALID

Ei sunt făuritorii!
 La Mărășești, bătrâno, acolo s'a zidit
 Unirea-adevărată... Vitejii ce-au murit,
 Ne-au dat o viață nouă, ce bate 'ntre hotare
 Din Dunăre la Nistru, din Tisa până' la Mare!...
 Pe câmpul ce răsună de-al luptelor ecou
 S'a plămădit o țară, de neam, un suflet nou...
 La Mărășești, pe holde, ca visul să se 'ncege,
 Luptatu-s'a Plugarul alătura de Rege!...
 La Mărășești, Voevozii cei mari au reînviat
 În Ferdinand-Românul, în Regele-Soldat...
 Purtând credința crucei și crucea pe năframă,
 Frumoasă ca o zână și bună ca o mamă.
 La Mărășești, Regina vegheat-a neclintit
 Plângând la căpătâiul soldatului rănit...
 La Mărășești văzut-am mareața înfrățire
 Să fim cu toți un suflet, un cuget și-o simțire!

BĂTRÂNA

Mărire celor care luptat-au pentru noi!

TRANSILVANIA

Mărire'n veci și slavă martirilor eroi!

BUCOVINA

Mărire celor care murit-au să 'ntregească
 Mărind cu brazdă nouă moșia strămoșească!

BĂTRÂNUL

Mărire'n veci și slavă, o! Doamne prea sfințit,
 Că 'ndeplinit-ai visul...

SOLDATUL INVALID

Nu-i încă 'ndeplinit!

Nu e'mplinit de-a 'ntregul... Din vremuri milenare
 Chemarea noastră fost-a cu mult și mult mai mare...
 Străjer bătrân al Romei cu brațe de titan
 Am apărat Europa cu digul lui Traian,
 De Huni, de Goți, de hoarde sălbaticen' risipă,
 Am fost legionarul de fiecare clipă
 Al cărui scut păzit-a, sub valuri de barbari,
 Statornicia unei civilizații mari...
 În noi Latinitatea sădi a ei credință:
 Să făurim prin jertfă, prin vis, prin suferință,
 Supremul sens al vieții și-al omenirii sens!...
 Și rostul nostru crește mereu, tot mai imens,
 Cum crește'n zări Ceahlăul în Răsărit de soare!...
 Prin jertfa noastră sfântă, prin munca roditoare,
 Noi suntem santinela latină din străbuni
 Ce'mprăstie lumină de far printre furtuni...
 Avem un Rege falnic și iubitor de țară,
 Un Rege ce-ocrotește moșia milenară
 Păstrată cu credință și sânge voevodal,
 Întrânsul se 'ntrepează al nostru ideal...
 Unit prin gând și suflet de-a neamului ființă
 El ne va duce oastea oricând spre biruință:
 Vom face zid în fața vrășmașului barbar
 Și nu va fi clintită o piatră, la hotar!...
 (În această clipă fundalul se ridică și apare Impăratul
 Traian înconjurat de legionari romani într'o lumină de
 apoteoză)

TRAIAN

Oricâtă furtună și vifor pe umerii tăi s'ar abate,
 Oricâtă mânie barbară veni-va asupra-ți, Române,
 Sus fruntea!... Carpații stau veșnic cu vârfuri spre cer
 [ridicate,

Furtunile trec dar granitul tot tare și falnic rămâne...
 Privește vulturul ce sparge azurul cu aripi deschise
 Și-apoi din văzduhuri se uită departe spre patru hotare;
 Adună-ți în el năzuința cu tot ce-a fost doruri și vise
 Din Nistru în Albia Tisei și până la Marea cea mare...
 Inchide-ți amarul în suflet ca'n falduri de flamură
 [strânsă...

Acela e mare ce știe să sufere chinuri cumplite!
 În fața puterilor oarbe păstrează-ți puterile, însă
 Când fi-vei la larguri, atuncia să dai cu puteri întreite;
 Să nu mai rămâie nici urmă din lacoma lupilor gloată,
 Învaț-a uri dela dâșii și dă fără nici o cruțare!
 Cu sânge fierbinte de fiară hrăni-vei moșia ta toată,
 Din Nistru în Albia Tisei și până la Marea cea mare
 Stejarul bătut de furtună și viscolul cununa nu-și pleacă:
 Prin ramuri mâniile iernei isbesc adunându-și fanfara,
 Iar crivățul dacă-l isbește și-i rupe din sbor câte-o cracă,
 El stă neclintit în vârtejul imens, așteptând primăvara...
 În soarele cald care-alungă oștirea de neguri și gerul,
 Lăstarii avizi de lumină năvalnic sbugnesc în spre zare,
 Cu ramuri umflăte de viață el prinde în brațe tot cerul
 Din Nistru în Albia Tisei și până la Marea cea mare!

(Cortina)

Locotenentul Panait Constantin

șeful promoției 52-a Infanterie, întâiul mort din promoția sa,
pentru Patrie

de Generalul C. DRAGU

Familia sa este originară din Transilvania (străbunii săi au venit în țară după Unirea Principatelor și au fost improprietățiți la 1864 în satul Hotarele din jud. Ilfov)

S'a născut în anul 1887 în comuna Hotarele, jud. Ilfov.

A făcut școala primară în comuna Hotarele, având ca dascăl pe învățătorul Iordănescu, un adevărat suflet de român și un foarte bun pedagog.

Panait a fost în clasele primare premiant I-ii. Dascălul său, văzându-l prea inteligent, foarte silitor și cu dragoste pentru învățătură, a sfătuit pe părinți și pe el, ca să urmeze învățătura mai departe. Părinții, fiind împovărați de o familie grea, n'au putut ține seama de acest sfat. Copilul însă, pasionat de carte, a ascultat de sfatul dascălului său, și ajutat de acesta bănește, a plecat în anul 1909 la București, fără voia părinților, pentru a da examen de bursier la liceul Sf. Sava, și reușește printre cei dintâi. În fața acestui fapt împlinit, părinții îl lasă să meargă mai departe la învățătură.

Ca bursier al liceului Sf. Sava, a urmat gimnaziul acolo. Iar cursul superior la liceul Lazăr, urmând partea reală, fiindcă avea mare aplicațiune pentru matematici.

În toate clasele liceale a fost printre cei trei premiați.

În anul 1907 a luat bacalaureatul și voia să urmeze la universitate, științele fizico-chimice. Din lipsă de mijloace materiale, însă, s'a hotărât a îmbrățișa cariera ostășească.

În August 1907 s'a prezentat la examen pentru școala militară de infanterie, și din 550 candidați el reușește printre cei dintâi, din 100 primiți în școală. La terminarea anului I-ii este iarăși printre cei dintâi la clasificare și ales a fi trimis în Germania pentru a-și termina cariera. El însă refuză această propunere și rămâne al II-lea la clasificare, îndeplinind funcțiunea de sergent-furier anul al II-lea.

În anul 1909 termină școala al II-lea la clasificare și este repartizat ca sublocot. la reg. 7 vânători.

În anul 1911, promoția sa urmează școala specială a infanteriei. La terminare, sublocot. Panait Constantin este clasificat I-ii.

În anul 1912 este înaintat locotenent. În anul 1913 ia parte la campania din Bulgaria cu reg. 7 vânători.

În toamna anului 1913, se căsătorește cu d-șoara Aurica Dragu.

În toamna anului 1912, înființându-se de către Nicu Filipescu Liceul militar model, locot. Panait a fost ales ca educator la acest liceu, unde a stat până la 1914, când a fost mutat ca instructor la școala militară de infanterie.

La 15 August 1916 a fost mobilizat la regt. 80 infanterie, luând comanda companiei a 3-a. În ziua de 22 August, reg. 80 Călugăreni a fost transportat cu camioanele dela Chitila la Oltenița. Iar în ziua de 23 August, companie după companie sunt trecute cu bacul la Turtucaia și trimise imediat pe front, unde erau lupte crâncene. Compania 3-a a înaintat și înțărât linia I-a, oprind atacul furios al

inamicului în acea parte. În timpul luptei și cam pe la ora 16, locot. Panait primește mai multe gloanțe de mitralieră în regiunea stomacului și i se perforază stomacul, rinichii și intestinele. Evacuat dela linia I-a este pansat și trimis cu alți răniți dela Turtucaia la Călărași, pe un bac mănânat numai de apă. La Călărași ajunge în ziua de 24 August, când orice intervenție chirurgicală era de prisos. Bravul ostaș se stinge în seara zilei de 25 August. A fost înmormântat la Călărași. În anul 1924 familia l-a desgropat și transportat în comuna sa natală, Hotarele, din județul Ilfov.

Locotenentul Panait Constantin era înzestrat de natură cu puteri trupesti bune, căci deși mic de statură, era însă bine legat, robust, sănătos și foarte rezistent. În schimb, natura îi dăruise puteri intelectuale și morale din belșug. Era de o inteligență scripitoare, cu o judecată limpede, sănătoasă și dreaptă. Puterile sale sufletești erau în special o adevărată pozoabă. Suflet curat ca cristalul, era bun, blând și foarte modest. Temperament liniștit. Fire tăcută. Perseverent. Cu mult spirit de creațiune și inițiativă.

Hotărât, cu mare putere de muncă și cu o voință de fer. Cu un cuvânt, era înzestrat cu calitățile unui adevărat om de caracter și ostaș desăvârșit. Era creat pentru apostolatul de dascăl și educator, deci cariera ostășească îi convenea de minune; de aceea ajunge de tânăr a se distinge ca educator și instructor, și este ales ca comandant de pluton și educator la liceul militar model „Nicu Filipescu“ dela Mănăstirea Dealului.

În timpul celor 2 ani de muncă la acest institut model, el pune în evidență putererea personalității sale pedagogice. Înzestrat cu mult spirit de observare și cercetare, el adună zi cu zi toate roadele muncii sale, experiența sa, și le dă publicității, tipărind lucrarea „Școala nouă“ dedicată căpitanului Stănculescu Gh. (Gh. Șuer).

Din această lucrare se poate constata în mod precis, mai ales calitățile morale ale acestui suflet distins și vocațiunea sa pentru apostolatul înalt, măreț și sublim al carierei armelor.

„Ție, iubitul meu căpitan, îți închin această carte, căci tu mi-ai dat prilejul ca s'o scriu. Prin scrierile tale ai deșteptat în mine dragostea și curiozitatea de a pătrunde stările sufletești ale celor mici, care mă înconjoară. După ce te-am cunoscut prin sfatul tău m'ai îndrumat pe calea observațiilor pedagogice, -- singurele care dau rezultate solide în educație.

Te-am cunoscut la 1 Octombrie 1912, când s'a înființat liceul dela Mănăstirea Dealului, și ne-am făcut îndată frați de gândiri și de simțiri. Eu te iubeam de mult pe tine „Șuer“, căci șuerai așa de dulce și așa de frumos... în inimile noastre, care-ți citeam „mulțumirea sufletească“ și „Spovedania“... tu m'ai iubit de atunci.

M'a impresionat mult barba ta de Christ și ochii... ce ochi scânteetori! Pe cine prindeau în mrejele lor, nu mai scăpa; era ochiul neadormit al muncii, al cinstei și al conștiinței.

Iar căpitanul Stănculescu răspunde :

„Acolo te-am cunoscut dragul meu Panait, în timpurile acestea grele de muncă. Tu ai fost la cot cu noi, cei de atunci, — d. lt.-col. Olteanu cu David, cu Alecu, cu Victor și cu mine. Ce v'am spus și n'ai făcut cu prisos, ce v'am lămurit și n'ai înțeles!

În puținul timp cât am mai stat apoi la școală, te-am văzut zilnic și în tot momentul în mijlocul copiilor explicând, sfătuind, îngrijind, mângâind.

De două fapte mai ales mi-aduc aminte: Murise tatăl lui Vișan, întâiul reușit în clasa I-a. Se luase buna măsură ca o delegație de câțiva elevi să însoțească pe orfan la înmormântarea părintelui său. La întoarcere, elevul îi s'a prezentat. Eram și eu de față. L-ai mângâiat, l-ai sărutat, și... om în toată firea... ai plâns cu el.

Un educator, care se identifică până într'atât cu elevul său, are chemarea în el.

Și odată mă întâlnesc pe stradă cu o doamnă instructor, mamă a 2 copii din școală. O femeie superioară din toate punctele de vedere. Am întregat-o dacă e mulțumită de cum sunt tratați copiii în școală.

— Foarte mulțumită, dar...

— Cum? Este un „dar“, am întregat-o eu supărat că poate fi ceva rău în școală și eu nu știu.

— Sunt geloasă, răspunse doamna, — un sferit glumind și trei sferturi serios și cu durere, — până unde merge dragostea mamei? sunt geloasă; copiii mei iubesc mai mult pe d. Panait, educatorul lor, decât pe mine, mama lor...“

Din aceasta se vede că era un pedagog și cuceritor de suflete precoce și de mare talent, împlinindu-și datoria cu pasiune și din convingere.

Dela liceul militar este mutat ca comandant de pluton la școala militară de infanterie, unde de asemenea se distinge în mod deosebit, sub întregitul raport al calităților unui adevărat apostol. Adică, comandant, educator și instructor.

În vederea mobilizării, care bătea la ușă, locot. Panait a fost destinat de către comandantul săi, să rămână pe timpul războiului ca instructor la școală, ca unul din cei mai de seamă instructori. El însă se prezintă la raport și a cerut să fie repartizat pentru mobilizare la front la orice regiment din țară. Dorința i s'a împlinit, repartizându-se regimentului 80 infanterie.

În timpul scurt cât a comandat compania 3-a, a reușit să câștige sufletele și încrederea ostașilor și comandanților săi. De aceea compania a fost aleasă printre cele dintâi companii — ca să primească botezul sângelui — compania înainteașă dela Turtucaia spre linia I-a de luptă, în ordine desăvârșită, înfruntând cu bărbăție vijelia focului inamic. Apoi întărește rândurile liniei I-a amice — care era aproape nimicită. Ostașii companiei a 3-a, îmbărbătați și înflăcărați de viteazul lor comandant, rezistă cu îndârjire atacurilor repetate și furioase și nu dau un pas înapoi. Apoi ostașii, electrizati de bravul comandant, se aruncă la contra-atac. Contra-atacul este furtunos și năprasnic. O luptă pe viață și pe moarte se încinge corp la corp. Bravii noștri ostași neîntrecuți în lupta la baionetă — străpung fără milă de toți, care se împotrivesc. Vrășmași cuprinși de spaimă și groază, sunt învinși și puși pe goană.

Măcelul este de nedescris... se pierd multe suflete viteze din compania 3-a. În frunte cu neînvingul și bravul ei comandant — iubitul lor părinte sufleteș, — Locotenentul Panait în toful luptei, pe

când era în fruntea companiei, care contra-ataca — a intrat în snopul unei mitraliere inamice, primind mai multe gloanțe în stomac, rinichi și intestine.

Grav rănit, nu mai trăi decât o zi, și și dete sfârșitul, în spitalul din Călărași. Astfel se stinge bravul ostaș, șeful promoțiunii 52 din infanterie (anul 1909) și întâiul erou al promoțiunii. El moare cu durerea în suflet că și părăsește compania lui dragă — și că n'a avut fericirea să treacă Carpații și să moară pe pământul sfânt al Ardealului, de unde veniseră strămoșii săi. Ce pierdere mare pentru oștire! Unde ar fi ajuns lt. Panait, și cât ar fi produs pentru neamul său, șeful promoțiunii 52?

Dar așa este voința Atotputernicului. El adună cât mai de vreme în jurul Său, sufletele cele mai curate și neprihănite — pe cei mai destoinici și mai vrednici fii ai unui neam — și le trece la nemurire și numele și faptele — pentru a servi de model și pildă generațiilor ce urmează. Și lt. Panait este printre aleșii lui Dumnezeu, în acest scop pentru neamul nostru. Ostașul desăvârșit, nu se bizuia de cât pe puterile lui proprii și muncea fără preget și din convingere și cu toată conștiința numai pentru binele Patriei și neamului său. Ostașul brav, vărtos și de caracter, poate servi cu adevărat ca model tineretului ce urmează. Căci neamul are mare nevoie în aceste vremuri grele, numai de astfel de modele, care să ridice puterea morală a oștirii și a neamului, acolo unde cer nevoile timpului.

Deci tineretul trebuie să facă eforturi supraomenești pentru a se ridica cu sufletul și faptele, la înălțimea atinsă de întâiul erou al promoțiunii 52.

General C. DRAGU

Locot. Bălănescu Alexandru

din Regimentul 1 Dolj

Mort pe câmpul de onoare în ziua de 16 August 1916

A doua zi după declararea războiului, moartea culegea cu coasa sa ucigătoare din cei tineri și negreșit ca întotdeauna, numai dintre cei mai curajoși și viteji.

Rândul venise sublocotenentului activ Bălănescu Al. din Regimentul 1 Dolj.

Datele ce avem asupra morții sale, dela cei ce au luptat alături de el și i-a cunoscut bravura, sunt cele ce urmează:

„Sublocotenentul Bălănescu, comandantul companiei a 6-a ocupase vitejește în ziua de 15/VIII 1916 tranșele inamice depe meterezele lui Tudor (Muntele Meteris Est Topleț, Valea Cernei) și și organizase sectorul îndată cu căderea nopții.

În ziua de 16 August, flancul stâng al tranșelor sale era bătut puternic de focurile unei mitraliere inamice ce fusese instalată în timpul nopții într'un pom.

Acest tânăr ofițer — care nu cunoștea ce este teama de moarte, se adresează companiei cu vorbele următoare: „Care vreți să mergeți cu mine ca să luăm mitraliera ce nu ne lasă în pace“. La aceștea, se oferă aproape toți, el alege însă din ei trei soldați și pe plutonierul t. t. r. Cepleanu. Apoi, se furișează spre mitraliera inamică după o cută de teren, ce judecase că-i adăpostește de vederea inamicului. Dar, imediat șuerături de gloanțe se aud din partea stângă, o altă mitralieră inamică intrase în acțiune și

îndreptase focul asupra lor. Liniștit, face față mitralierei și ordonă deschiderea focului, el personal trăgând cel d'întâiu. Pe când era însă cu arma la ochi, este răpus de un glonte de mitralieră.

Din cuprinsul acestor date reese în mod clar, că tineretul ofițeresc, pe lângă că era bine pregătit sufletește, pentru a da sublimul sacrificiu al vieții fără, nici, o șovăială sau precauție, dar făurise încă prin pilda lui puterea morală a tuturor ostașilor ce comanda, în așa fel încât cu toții erau gata de orice jertfă. Încrederea aceasta a ostașilor în comandantul lor — este în mod netăgăduit temelia adevăratei discipline și calea sigură a izbândeii.

Și pentru tânărul Bălănescu Alexandru — primul ofițer mort din regimentul Dolj No. 1 — propunem, ca regimentul să aibă grije ca acolo în munți, la Meterezele lui Tudor, unde și-a dat sufletul să se pună o cruce cu numele său, iar fotografia lui să se găsească în sala de onoare a regimentului și în compania 6-a, ce a comandat-o în războiu, și care trebuie să poarte numele său.

General C. DRAGU

VITEJILOR NOȘTRI

**Și-acuma vă duceți cu bine, copii,
În mâini cu-ale țării destine!
Voi faceți să sune pe 'ntinse câmpii
Ecolul oștirii latine;
Când țara vă cere supremul avânt,
Ce suflet de piatră rămâne?
Purtați peste-al Moesiei tragic pământ
Acvilele țării române!**

**Acolo, pe câmpul pe care de mult
Trecut-au cohortele grele,
Cântați formidabilul luptei tumult
În aerul ars de ghiulele;
Electric să treacă în șuer de vânt
A voastre războinice arii!
Făcând să tresară, în vechiul mormânt,
Din somnul lor, legionarii.**

**Ca flacări bătute de vântul sonor
Purtați ale noastre stindarde,
Căci astăzi în fiecă fald tricolor
E inima țării ce arde;
Vulturii de aur cu mii de sclipiri
Să treacă în splendide cete,
Vă duceți cu fulgere vii în priviri
Și fulgere pe baionete!**

**Vă duceți spre zările albe de fum,
Vă duceți spre văile roșii!
E clipa când, aprigi, învie acum
În sângele vostru, strămoșii;**

**Vă duceți cu surle și tropot de cai
Și 'n cântecul larg de fanfare,
Voi, bravii urmași ai lui Vodă-Mihal
Și cei ai lui Mircea cel Mare!**

**La luptă, copii! înainte, Vulturi!
Întoarceți din mersul lor anii,
La chiotul vostru din sute de gurl
Adânc să tresară Balcanii
Și văile Plevnei și codrii stropiți
Cu sânge străbun și în care
Dorm falnicii noștri viteji pristăviți
Luptând pentru neatarnare!**

**Când țara va cere tributul suprem,
Doar lașii mai șadă în dubiu;
Cu spada dreptatea s'o facem noi vrem,
Și dincolo peste Danubiu,
Duceți biruința și Moartea cu voi
De-ar fi să pieriți până la unul;
Viteji înainte; la luptă, Eroii
Și-acuma să glăsue tunul...**

**În voi cântă forțe de veacuri adânci
Și gloria ereditară;
În voi cântă codrii și lanuri și stânci
Și soarele aprig de vară;
În voi cântă Doina, imensul ei dor,
Stejarii și apele-albastre,
E inima țării ce bate sonor
În ritmul armatelor noastre!**

MIRCEA DEM. RADULESCU

Rapsodie rustică

Pământ bogat în șesuri, munți și văi,
Ai tăi am fost și iar vom fi ai tăi...

Străbunii mei ciobani de baștini,
Trăiți prin stâni și adumbriți de clăi,
Străbunii mei ciobani,
S'au coborât din munții cu fagi și cu tufani
Și-au poposit pe șesuri, la Dunărea cu mlaștini...

Ce albe flori au nins pe pajiști, țara?
— Nu-s flori, sunt turmele de oi,
Miei albi și sunt berbeci de soi,
Ce-aduc pe lunci cu sălcii primăvara.

Țăranii toți eșit-au să tae brazde noi
Și boii mari, pe gâtul plecat își poartă jugul:
In zări adânci se stinge o doină de cimpoi
Și liniștea e spartă cu sapa și cu plugul...

Pământ natal cu șesuri line,
Ca fiul cel risipitor mă'ntorc la tine!

Imi cântă 'n suflet iarăși primăvara,
Pădurea, câmpul, toată țara;
Cu buzele tremurătoare

Sorb unda cristalină a recilor izvoare
Pământ natal cu viața tihnită și rurală
Trăiesc din nou în atmosfera ta patriarhală
Alătura cu bacii și miei dela târlă,
Alătura de luncă și de gărlă,
Unde pe mal în adumbriri de tufe,
Cu măneci suflecate, neveste spală rufe....
O fată sănătoasă cu trupul de driadă
Și sânii duri, își mână vițeei spre livadă;
Boboci muițați în aur plutesc pe lacuri line:
Trec vacile spre baltă cu ugerile pline.

Mă simt tot mai legat de tine,
Pământ bogat, pământ fertil
Fecund ca revărsările de Nil,
Pământ blagoslovit de Dumnezeu,
Simt viața ta cum înflorește 'n mine
Cu seva, cu parfumul sălbatec al câmpiei
Și'n largul tău de erburi și fân mă răspândesc,
Cu soarele, cu vântul, cu trilul ciocârliei...
Pământ bogat, de-apururi românesc!

MIRCEA DEM. RĂDULESCU

10 Mai 1939. Majestatea Sa Regele decorează drapelul unui regiment.

FECIOARA DELA JIU

Plăpânda mână ce știa să coasă
Cu fir de aur pânza cea curată
Unind în cusătură minunată
Și crinul alb și pasărea voioasă;

De strămoșești porunci a fost chemată
S'aline cu 'ngrijirea ei pioasă
Destinul greu și rana dureroasă
Din pieptul larg, din fruntea sângerată...

Și când prăpădul se porni la vale,
Cumplit, să potopească 'ntreaga țară,
Ca un torent cu prăbușiri fatale,

A fost oprit în cale de-o fecioară
Ce-a ridicat cu degetele pale
A mântuirii armă ce doboară!

La luptă toți! Olteni, Gorjeni, ostașii
Pământului bătut de vijelie;
Să v'apărați pogonul de moșie,
La luptă toți! Copiii, cercetașii....

Bătrâni, femei, ce n'ați știut sclavie,
La Jiu, La Jiu, Să doborâți vrășmașii,
In voi re'nvie Tudor și flintașii
Să scape iarăși țara de urgie!

Se 'ntorc din vremi legendele străbune;
Pădurile virgine se frământă
Și codrii oltenești încep să sune...

Vrășmașa năvălire cade 'nfrântă
Și fata dela Jiu, ca 'ntr'o minune,
Se schimbă 'n Ioana D'Arc, fecioara sfântă!

Ori-unde sunt durerile mai crunte
In mijlocul soldaților, vitează,
Ea leagă răni adânci și 'mbărbătează
Pe cei sortiți primejdia să 'nfrunte...

Când dorm trudiți ostașii, ea veghează,
La ori și ce asalt se află 'n frunte,
Urcând șoimește crestele de munte
Ea 'nfruntă moartea și înflăcărează!

Soldații o privesc ca pe-o Icoană
Și pentru ea sunt gata toți să moară
Pornind spre 'ntâia linie dușmană...

Ei cad zâmbind căci moartea li-e ușoară,
Sub agera privire de gorjană,
Când sublocotenent e-o domnișoară!

Nici focul ucigașei mitraliere,
Nici viitorul, nici ploaia de obuze,
Nici ale morții simfonii confuze
Nu 'nfrânt-au a fecioarei priveghere.

Purtând în ochii plini de mângâiere,
Nădejtile, supreme călăuze —
Ea stă veghind cu zâmbetul pe buze
In tragedia plină de durere...

Senină, de nimica nu se plânge,
Pe drum crestă de jertfe și tranșee,
Glorificat de dăre lungi de sânge...

O floare dela Jiu ca o scântee,
O stea ce sfânta-i rază și-o răstrânge
Pe 'ntunecatul cer de epopee!

Văzduhul fierbe. Valuri de ghiulele
Bat frontul nostru, cad pe metereze...
Mecanice divizii bavareze
Se năruiesc în zvârcoliri rebele.

Câțiva ostași cu suflete viteze
Opresc în loc asalturile grele...
Ei sunt sortiți, prin ploaia de șrapnele,
O palmă de pământ să nu cedeze.

O rază e 'n privirea lor severă:
Fecioara e cu ei și-i ocrotește
Ei cred în biruință, luptă, speră...

Și când minunea sfântă se 'mplinește,
In cântecul sonor de mitralieră,
Fecioara dela Jiu se prăbușește!

MIRCEA DEM. RĂDULESCU

După secole de suferințe creștinește îndurate și lupte grele pentru
păstrarea ființei naționale, după apărarea plină de sacrificiu a civilizației
umane, se îndeplini dreptatea și pentru Poporul Român, prin sabia Regelui
Ferdinand, cu ajutorul întregii Națiuni și gândul Reginei Maria.

File rupte din cartea Războiului

de GHEORGHE I. BRĂTIANU

28 Martie 1917

O dimineată senină dar încă răcoasă. Zăpada nu s'a topit de tot pe dealul Șorogariilor. Aliniați cu grije, încolonați, așteptăm defilarea care încheie perioada de instrucție a școlii de artilerie. Un capitol s'a sfârșit; întoarcem foaia.

Măine ne vom împărși, împărșiți prin atâtea regimente. Cine știe unde și când ne vom regăsi? Ciudată tovarășie a șase luni de pregătire militară: numai războiul a putut aduna laolaltă în rândurile aceleiași baterii, elemente atât de deosebite, prin vârstă și prin viață. La un capăt sunt oameni formați, amânați pentru studii, doctori, profesori, scriitori, avocați, chiar și câțiva vechi cheflii bucureșteni, trecuți prin ciurul tuturor experiențelor: la celălalt, noi, copii proaspăt ieșiți de pe băncile școlii, voluntarii. Cu toții am trăit însă aceeași viață, am purtat aceeași haină, am înghețat pe același câmp, am ascultat aceleași porunci; am împărșit aceeași admirație pentru plutonierul inflexibil, copil de o vârstă cu noi, dar îmbătrânit de conștiința autorității, același respect, temperat de ușoară ironie, față de profesorul topograf, ascet în haină militară; aceeași supărare împotriva absurdităților unui comandant de baterie de școală prea veche, aceeași revoltă, adesea, împotriva apăsării nivelatoare și stupide a regulamentului care nu cunoaște excepții. În așteptarea tunurilor cari nu mai soseau, am pierdut împreună două luni de grije și de frământare, înconjurată de prăbușirile și dezastrelor retragerii, bătănd tâlpile pe podișul dela Copou. Am urcat în iarnă, prin întuneric, spre cazărmi, am ieșit călări, în primăvară, pe câmpiile din preajma orașului, semănate de stârvuri de cai pe cari le rupeau câinii flămânzi. Tifosul exantematic a întins pustiul în jurul nostru, fără totuși să ne atingă: tot ne-au folosit la ceva asprele măsuri sanitare, tunsul radical și nemilos împotriva căruia protestau unii camarazi mai în vârstă, cari sufereau în prestigiul lor de bărbați înșurați. Aceleași injurături inerente vieții ostășești, aceleași glume late de cazarmă, aceleași nemulțumiri împotriva mâncării de asediu a unei ierni de mizerie — fasole, cartofi, harpacaș, fasole... — aceeași fără duminici în primele săptămâni — oboseală a zilelor de lucru neîntrerupte, ne-au plămădit totuși un suflet și o conștiință comună. Va rămânea ca o pecete în viața noastră de mai târziu. Această perioadă de instrucție forțată, de aspră pregătire războinică. Va rămânea și amintirea scenelor tragice pe cari le-am trăit: săniile gonind dela spitale spre cimitire, încercate cu trupuri despre cari nu se știa dacă mai mișcau dintr'o rămășiță de suflare, sau din zmuncitura drumului desfundat. Intr'o dimineată mohorâtă de iarnă, degradarea generalului Socec, pe frontul luptelor pe cari le comandase, iar în altă zi, pe povârnișul

plin de gunoi din spatele cazărmi, legea de stâlp și împușcarea în fața noastră a unui necunoscut despre care nici acum nu sunt lămurit dacă a fost într'adevăr un spion primejdios sau numai un escroc cutezător.

Muzica a pornit, defilarea începe. În pas cadențat, bateriile pornesc. Sunetele alăturilor și bătaia tobei sunt acoperite de cântecul care izbucnește biruitor, din sute de piepturi tinere. Înconjurat de toți generalii și ofițerii Marelui Cartier, Regele Ferdinand și Regina ne așteaptă. Lângă ei, în tunică cerulie, un uriaș pe care de-abia îl cuprinde cordonul albastru care-l încinge: e generalul Berthelot, capul misiunii franceze. Cu sabia lipită de umăr, cu ochii țintă la Rege, care ne zâmbeste binevoitor, cu piciorul ridicat în ritmul mecanic al pasului de defilare, trecem cântând spre noile noastre destine. Din greutățile unei ierni de cumplită restriște, se desface în aerul primăverii o suflare nouă și proaspătă de nădejde. Simțim în această clipă că soarta ni s'a hotărât. Ne va fi dat să răzbunăm și să biruim.

Spre luptă

10 Iulie 1917

Ordin de plecare. Seara se lasă încet peste văi și păduri, întinzându-și liniștea răcoasă și umedă peste forfoteala oamenilor și a cailor ce se pregătesc de drum. Ceasul obișnuit al odihnei va fi pentru noi mișcare, pornirea mult așteptată spre bătălie. Ne vom avânta în zărrile necunoscute de unde nu pătrundea până la noi decât bubuitul înăbușit de neîntrerupt al tunurilor. Din ascunzătorile stufoase unde l-a tupilat grija aeroplanelor, regimentul se pune în mișcare. Prin frunzișul des se zăresc acum coifuri și roți de trăsuri; caii trec și vin pentru înhămare. Oamenii strâși în curele, încărcați de saci și bidoane, arată fețe nouă sub umbra căștilor albastre-cenușii. Lăzile se încarcă, movile, în căruțele grupului, ordonanțele aleargă grăbite, ofițerii se încing cu luare aminte. La ora 20, plecarea bateriilor; ne vom încolona pe șoseaua cea mare a Tecuciului. Aproape fără voie, privirile se opresc deasupra colțului în care am poposit trei zile, pierdut în tufe fără nume, care ne-au adăpostit nădejdiile și grijile călătoriei războinice. Iarba călcată în picioare, singură mai arată lozul cortului, strâns de un ceas. Lângă izvorul ce ne-a adăpat setea, numai noroiul ne arată urmele, iar printre crengile huceagului doar câteva hărții rupte ne vor păstra amintirea, până ce vântul le va risipi. Nimic nu ne leagă de acest loc fără casă și fără vatră, din care viața pleacă odată cu tunurile noastre rătăcitoare, și totuși gândul se desparte oarecum anevoie de sălașul zilelor de așteptare, chiar acum când se apropie împlinirea dorințelor ce ne mână spre luptă. Melancolia ne este însă repede risipită

de zgomotul care se ridică dintre tufe: glasuri supărate izbucnesc deavalma, crengile trosnesc, toate ordonanțele noastre dau năvală prin frunziș. Și injurăturile curg, zdravene, pe când comandantul nostru se plimbă nerăbdător, în așteptarea calului și a găinii scăpate. În sfârșit, dată sosește ține-calul cu cel dintâi, iar bucatarul răsare mândru, cu ce de-a doua. Încălecarea! Pe cărări strămte, printre copaci, ne îndreptăm spre râpa ce ține loc de drum până în șosea. Drumul e plin de oameni și de cai; bateria a doua trece spre încolonare. Caii bine hrăniți și vânoși, trag puternic tunurile și chesoanele cari dispar sub munți de furaj, oamenii împing la roate, carul de baterie, greoiu cât o căruță răsturnată, astupă drumul îngust. În hainele lor murești, cenușii-verzui, soldații se fac una cu pământul pe care-l întunecă umbrele serii. În scârțait de roate și uruit de tunuri, în ciocniri și tropot de copite, cu îmbrânceli și sudalmi, bateria a trecut; la rândul lor, caii noștri își găesc calea pe urmele ei.

De-odată, tufele se dau la o parte. Drumul de care, dără neagră ce se strecoară din desulul zăvoiiului, dă'n șoseaua mare care își întinde la poalele dealurilor panglica nesfârșită de praf. Cât poți cuprinde cu ochiul, se înșiră în lumina scăzută a asfințitului senin, trăsuri lângă trăsuri, perechi de cai după perechi de cai. Prin norii ușori de praf albicios, coloanele își îngrămădesc în ordine șirurile îndelung repetate de oameni, cai, trăsuri și tunuri. Falnic de-alungul bateriilor, trece la trap statul-major al regimentului patru, colonelul în frunte pe un cal negru și zburdalnic. Curele, binocluri, hărți și revolvere arată apropierea frontului. Iar coiful, cu deosebire, așteaptă amintirea unor vremuri de mult îngropate și aduce în tabloul modern al tunurilor o notă arhaică. Cu fețele lor arse de soare și de vânt, oțelite de un an de război, tunarii noștri aduc aminte de legiunile strămoșești ale Romei. Tesacul lor pare a se lungi în gladiu, iar din uruitul surd al sutelor de roți cari frământă praful până în fundul zării, se deslușește ca o amintire din povești, ca un vers desprins dintr'o inscripție:

„Vuetul surd de tropăit al legiunilor în marș

S'a făcut întuneric. Înaintăm la pas, în aerul rece al nopții. De-abia de se mai zăresc, la câțiva pași, călăreții. Din noaptea neagră ce ne învăluie, zgomotul monoton al copitelor de cai se amestecă cu zângănitul greoi al chesoanelor. Din când în când, o săgeată de lumină despică întunecimea, făcând să răsară din umbră, ca stafia, chipuri de oameni și cai. Iar peste câteva clipe, ridicând talazuri de praf, trece, urlând ca o fiară, un camion încărcat până 'n vârf

Trebuie să fim mai aproape de front. Lumini trec, fugare, prin depărtarea în-

tunecoasă, o rază de proiector rătăcește o clipă printre stele. Iar prin răsunetul adormitor al marșului se aud acum, la intervale, bufnituri scurte și grele, ca și cum, în întineric, ar tuși undeva un urlaș.

Am mers la pas toată noaptea. În lătratul câinilor, am străbătut Tecuciul adormit. Imprejurul nostru, lumea, din neagră, se făcea sură, lucrurile încep a se desluși. Suntem o ceată de strigoii. Fețele trase, obosite, ochi biruiți de somn; peste oameni și cai praful și-a așternut vâlul cenușiu. Obrajii palizi, îngălbeniți, ne dau înfățișarea unei coloane de morți. Din ce în ce, lumina crește, cerul spre răsărit se face galben. La trap! Ca strigoii din basme fugim de zorii zilei. Părăsim șoseaua, ne înfundăm printre movile nisipoase, cari își aștern și ele praful peste noi. Ne îndreptăm spre pădure, care trebuie să ne ascundă, să ne ferească și aci de iscoadele văzduhului. Înainte, tot mai repede. În zarea aurie a răsărit un punct negru — aeroplanul. De-odată un nor negricios pătează cerul, pe urmă altul și iar altul. Bubuituri repezi, aduse de vânt, arată că tunurile de apărare l-au țintuit și i-au închis drumul. Iar noi ne furișăm printre copaci, la marginea pădurii ocrotitoare, pe când, în zare, furnul șrapnelor plutește în adierea dimineții. Parcă degetele morții, jucându-se, ar stropi Răsăritul cu pete de cerneală.

In tranșee

21 Iulie

În valea strămtă a Oituzului, vara aruncă o căldură de cuptor. Pădurile dogonite stau în nemișcare, nu tremură nici o frunză. Peste satul Herăstrău, prin care trece șoseaua, apasă îndoită tăcere a căldurii și a pustului. Au rămas casele goale, unele numai cu pereții ciuruiți, peste cari s'a prăbușit acoperișul. Peste ele a suflat prăpădul obuzelor, în luptele mari de astă iarnă; și acum, pe alocuri se cunosc gropile adânci lăsate de sparger. Viața a pierit: a rămas doar scheletul satului, casele sale văruițe, albe ca oasele morților.

O punte îngustă și ușoară se întinde peste apă. Oituzul curge, limpede ca un pârâu de munte, pietricelele se desfac, amănunțit, sub valurile străvezii. Dincolo, dealurile păduroase se ridică spre munți. Am început să urc, încet, pe drumul rusesc croit prin codrii neumblați. Una din bateriile noastre e pitită în apropiere; întâlnesc tunari și cai ce se duc la apă. Nici un sunet: liniștea e desăvârșită și războiul însuși pare acum vreo nălucire depărtată a unui vis. Arșița se revarsă, în valuri grele, peste frunzișul nemișcat.

O poiană. În fund, printre trunchii copacilor se încolăcește sârmă ghimpată. La mijloc se ridică, risipite prin iarbă și buruieni, cruci albe de mesteacăn. E cimitirul Rușilor. Nimeni nu ne spune cine doarme sub ele somnul de veci al morții și crucile străjuiesc, fără nume, cenușa amintirii și a trupurilor moarte. Trec

înainte, și umbra copacilor mă înghite din nou.

Ca o brazdă de întunec, șanțul își deschide groapa la picioarele noastre printre copacii deși. Este așa de îngust și de puțin adânc că nu se poate sta în picioare, trebuie să mergem încovoiați. Rețeaua de sârmă și tufișul ne ascund capetele. Nuiele rău împletite umple fundul tranșeei. Călcăm anevoie prin noroi și murdării. Încărcătoare, granate, măști în cutii de tablă verzui zac risipite prin glod și balebă: peste tot, tovarășii pe cari i-am înlocuit și-au lăsat amintirea murdăriei și a indiferenței lor obosite. Din loc în loc, soldații noștri stau strajă, neclintiți, cu puștile pregătite. Tranșeea cotește printre tufe; nu se văd decât razele soarelui, cari străbat pe alocuri acoperișul des al crengilor. Dintr'o groapă ce se deschide în peretele șanțului, iată că răsare, bărbos și murdar, prietenul pe care-l căutam. Observator, el nu vede din locul lui decât rețele de sârmă ce se încurcă în tufiș. Vorbim încet, dușmanul e aproape. Spre dreapta, câteva focuri de armă rup tăcerea.

Cu neputință de a mai rămânea în șanț. Ieșim, ascunzându-ne după trunchii de fagi. Suntem la marginea unei poieni; dincolo, așa de aproape, soarele se joacă pe alte rețele de sârmă. Cămeși murdare atârână de crengi; ieri, vrăjmașul și-a spălat rufe. Aci, înainte de venirea noastră, între Ruși și Nemți războiul, de fapt, încetase. Se schimbau ziare, provizii, se făceau vizite. Acum, în șanț, e mișcare: o patrulă se pregătește de ieșire. Oamenii se târăsc cu băgare de seamă spre lumină, cu granatele strânse în mâni. Au ieșit; trec încete clipele de așteptare frământată. Două bufnituri înfundate, undeva în desiușul de nepătruns al codrului, ne vestesc atingerea țintei. Indată se trezesc și puștile, acoperite de răpăitul metalic al mitralierei. Gloanțe se ciocnesc de lemnul copacilor, zgomote de bubuituri și spargeră răsar din taina pădurii ce se deșteaptă. Dar nu se arată nici coif, nici măcar vârf de baionetă.

Printre crăci se zărește o bucată de cer albastru. Sus, pe boltă, plutește senin un aeroplan, sub care lâna gălbuie a șrapnelor se destramă pe cer. Ne gândim la omul care zboară în înălțimile văzduhului, deasupra șanțurilor înguste și a pădurilor oarbe. Este adevărata cavalerie a vremilor noastre: zburătorul își caută vrăjmașul pentru luptă dreaptă, în câmpiile albastre de dincolo de nori.

Altă dată, pedestrașul nu era despărțit de călăreț decât de grebănul calului. Acum unul s'a îngropat în țărână, ca fiarele codrilor ce fug de lumina zilei, pe când celălalt, ridicându-se spre văzduh, plutește printre stele. Iar de va cădea va coborî ca vulturul lovit în zbor, pe când moartea seceră prin pedestrime ca ucigașul pădurii, pândind pe la spate din ascunsul tufelor trădătoare, în cari se va pierde, necunoscut, până și gemetul cel de pe urmă.

Bătălia nevăzută

26 Iulie

Din greul nopții a început furtuna și valea liniștită ciocotește de zgomot. În bubuitul neîncetat de tunuri ascunse, se încrucișează prin aer vâjăitul și urletul obuzelor. Cu bâzâit amenințător de viespi aprige, supărate, avioanele nemțești se rotește deasupra noastră. O pasăre de pradă zboară chiar acum peste vale; soarele îi presară cu aur aripele pe cari se întipărește crucea neagră cu capete lățite — crucea de fier și de moarte. La noi, nimeni nu se mișcă, fiecare caută umbră de tufiș; știm doar că în urma „porumbeilor” sbârnăitori, vor roi peste dealuri norii albi sau fumurii, din al căror fulger stropește ploaia grea a gloanțelor. Iată, dușmanul s'a depărtat, a pierit ca un punct galben în zare și acum numai urechea mai prinde vestile luptei. Vijelia nevăzută ne zguduie puternic. În văzduh vâjăie și țipă sălbatec glasuri din altă lume. Explozii cutremură aerul, rupând, la intervale, urletul prelung al obuzelor; din când în când, o tufă de fum negru sau roșcat răsare printre copaci sau un stâlp de țărână și praf țâșnește lângă șoseaua Slănicului. Dar vântul le risipește numaiedcât și taina bătăliei nevăzute care frământă pustul cu furtuna ei de zgomote, se lasă din nou pe suflet.

Lângă noi, telefonul zbârnăie; firele lui subțiri sunt nervii bătăliei, pe cari știri și ordine aleargă, pripite de primejdie. Adevsea se rup, când schijele rătăcite le izbesc, iar intervalul de tăcere e plin de griji și de îndoeli. Glasurile se încrucișează, grăbite: să tragă grupul doi, ba să îndesească al nostru loviturile, câte cinci de tun. A căzut o bombă la Tângul Ocna, lângă divizie: ce tragedie! Observatori înnebuniți de bombardament întrerup pe șeful de Stat major, care zbiară supărat. Deodată un glas a rostit: inamicul înaintează! Da, a răzbit spre stânga, la Oituz, un kilometru în adâncime. La noi deasemenea se pregătește de atac. În vale ca furnicile în depărtare, se strecoară prin păduri, deasupra șoselei, rezervele de infanterie cari merg la luptă. Tunetul neîntrerupt al artileriei stropește mereu; urechile ne țiuie, obosite.

Trecând peste munți, cu pas de uriaș, bătălia s'a apropiat. Noaptea a potolit vijelia tunurilor, dar, în schimb, puștile trosnesc peste vale. Prin întineric se înalță o ramură tremurătoare de lumină, racheta vrăjmașă ce prinde a licări o clipă, pe coama nedeslușită a unui deal. Cu pistoalele în mâini, pândim în umbră cu urechea ațintită la zgomotele nopții, în care țacănitul mitralierii îmlocuiește cântecul de vară al greierilor.

Pe Coșna

28 Iulie

În arșița amiezii ne căutam drumul printre tufe, veșnicul tufiș ce ne înghite deopotrivă suferința și avântul. Drumul strategic șerpuieste prin pădure, spre creasta Coșnei ce se ridică drept turn în cetatea de dealuri pe care o apărăm. Acum

ne-am vârit într-o potecă îngustă, potocind peste rădăcini. Vuiet de glasuri răzbate până la noi, ne ridicăm încet spre coama dealului. Iată-ne iarăși în drum, orbiți o clipă de lumină. În jurul nostru este învălmășeală și zgomot. Infanteriști zăpăciți așteargă fără rost de colo până colo. Unde-i comandantul Brigăzii? — „Ii mort, nu știu, ne-o prăpădit!” — „Dar colonelul dela artilerie?” — „Prizonier, vai, nu știu, ne-o dat gata”. Bluzele ofilite de soare, albite de praf au culoarea nisipului, fețele sunt obosite și speriate. Un om vine alergând prin mulțime: capul îi este înfășurat în cârpe pătate de sânge, mâinile cată spre cer. „Fraților, urlă cât îl ține gura, m'a ucis Ne-emții!” În țipătului lui de durere se amestecă plâns de copil. Simțim cum în jurul nostru își întinde aripelile nevăzute panica, spaima fără nume a oștilor, oarbă și tâmpită, fără rost sau înțeles.

Dar glasuri nouă, poruncitoare, străbat gălăgia. Căpitanul francez, scurt, uscat și negricios a ieșit par'că din pământ. Țipă, răstit, amestecând în româneasca lui stricată suduile străine: „**Taş din gur, magar, idiot, taş din gur! Il va tout chambarder, ce crétin!**” Un călăreț răsare la trap din cotitura drumului: un căpitan român. Fără a se opri se repede spre rănitul care urlă în nesimțire și-l izbește în plin, sălbatec. Cu un gemet infundat, omul tace.

Ulușiți, soldații se îngrămădesc în rânduri. Poruncile răsună, scurte, energice, oamenii treziți din nălucire își apucă puștile și pornesc, tăcuți și ascultători, spre creastă. Iar în lumina amiezii ce-i aprinde barba țepoasă și roșcată, căpitanul triumfător își înfige pintenii în pantecele calului, secerând, prin aer cu biciul disciplinei biruitoare.

Am ajuns pe coasta cealaltă. În mijlocul drumului, cu binoclul la ochi, comandantul brigăzii de infanterie și colonelul nostru urmăresc lupta. Statele majore s'au intrunit, petițe negre și roșii stau amestecate. Dealul se lasă în jos, spre râpile prăpăstioase ale văii Lupului și creasta Cândei pe care drumul rusesc se încolăcește prin tufe, astupat, într'un loc, de stârvuri de cai. Mai departe, sub cerul senin, ținutul se desfășoară ca o hartă. În față, poienile presărate de arbori rari ale Muncelului, lăsând să se ridice în fund profilul păduros al Ungureanului. Dincolo de Iordogatu, dealurile se suie spre munții vineți, cari închid zarea cu umbre ușoare, albăstrii. Spre stânga, pădurile se lasă în valuri verzi spre valea strâmtă a Oituzului, pe care se înșiră Grozeștii și Herăstrăul. Iar departe de tot, privirea pătrunde până la șoseaua ce cotește spre hotar, lângă casa cea dintâi a Hârjei înstrăinate. În sfârșit, putem pricepe ceva din mișcările de balaur ale bătăliei. În vale, nori albi de șrapnele se agață de vârful copacilor; în față puncte mici, negre, răsar prin poiană: unul câte unul, pedestrașii dușmanului se strecoară din marginea pădurii. Nemți, Austriaci, Unguri, Turci? Cine știe ce uniformă îmbracă aceste furnici, lângă cari obuzele noastre ridică, burnind, valuri de țărână, înalte cât copacii răzleți. Mai aproape, la picioarele Coșnei,

mitraliere și puști ascunse pârăie într'una.

Alături de noi, la telefon, comanda pornesc spre baterii. Distanțele se schimbă mereu: o adevărată bursă a înălțătoarelor. Trei mii cinci sute, trei mii trei sute, trei mii, două mii opt sute, scădere amenințătoare.

În spatele nostru, coboară tropăind de pe creste un batalion. Sunt oamenii de adineaori. Cu revolverul în mână, maiorul s'a oprit. Colonelul Colori, bătrân, gârbovit, cu mustețile albe, s'a ridicat de-odată; brațul lui întins arată spre vale. „Pe ei, băieți, i-am respins, îi prăpădim. Să mi-i luați la goană!” Cu strigăte și urale înăbușite șirurile se reped în jos: ochii crunți și hotărâți privesc țință înainte. Puhoiul trece lângă noi, cu puști și mitraliere purtate în spinare, cu arme ciocnite în fugă de căști și bidoane. Ofițerii încearcă să-și despartă unitățile; un căpitan nou-venit schițează un gest eroic, pe care i-l desmint picioarele tremurânde. Viteji și fricoși, au pierit de-avalma în tufișul dedesubt, în care se învârte fără încetare morișca uoigăse a tragerii repezi.

Soarele coboară încet spre Apus, scaldând crestele în sânge. Pe Coșna s'a deslănțuit vijelia. Din toate unghiurile zării, tunuri de toate calibrele bat dealul ce se clatină, sub prăbușirea grămezilor de oțel. Lipiți de pământ, de-abia mai ridicăm ochii spre cer. În șuierături amenințătoare, șrapnele crapă deasupra noastră, luminând fețele trase de spaimă cu fulgerul spargerii. Cu ropot de grindină, gloanțele stârnesc praf și crengile rupte. Adesea, după ce strănește peste noi, capul proiectilului coboară văjâind și mușcă, spărgându-se, prin tufiș. Nici un adăpost, nici un șanț: colbul ridicat de explozii plutește ca o negură. Vârtejuri fumurii aruncă pietre și bulgări, izbucnind în sus, spre norii negri și grei ai obuzelor brizante. Suntem zguduți până în adâncul firii, de-abia de putem, pe furie, să mai răsuflăm fumul acru și prăfuit. Singur, colonelul Hentzescu, nemișcat și liniștit, își aprinde pe rând, țigările. „Automobilul!” a strigat cineva. Din fundul zării un grohăit uriaș se apropie și crește, ascuțindu-se în șuierătură înfricoșată. Un muget îngrozitor se prăvălește pe noi, ne-am făcut una cu pământul, ne lipim strâns de țărâna aspră. Cu un urlat de locomotivă văjâie peste noi ceva fără margini, fără nume; vântul ne-a palmuit, ne apasă o suflare de vijelie. A trecut, trăsnetul spargerii cutremură dealul. În spatele nostru, cerul s'a întunecat: o perdea de praf gălbui și cenușiu se înalță în văzdub. Un pumn m'a izbit cu putere, trântindu-mă din nou la pământ. Bulgări și bolovani plouă pe cap, îmi destup anevoie urechea plină de țărână. Treziți din viforul morții, ne deșteptăm cu greu la simțire, la viață, pe când noaptea desfășoară încet, peste vârful frământat, mantia ei ocrotitoare de întunerec.

29 Iulie.

Din Răsărit, faptul zilei înroșește culmile albăstrii. Ne înghite groapa șanțului acoperit, prin care ne strecurăm sub pământ, ca prin măruntaiele dealului. O

dungă de lumină ne călăuzește, în strămtătoarea neagră a tranșeei străbate adierea înviorătoare a dimineții: am ajuns în creastă, la observatorul blindat. Ingust ca postul de comandă al unei corăbii de război, ne deschide, printre bârne, o fereastră largă asupra zărilor dușmane. În lumina crescândă a zilei, priveliștea de ieri ni se întinde iarăși înainte, dar cu umbre și culori schimbate. Este ceva mai tânăr și mai proaspăt în razele născânde ce aștern polei de aur roș peste abureala văilor de-abia deșteptate din somn. La intervale rari, focuri de pușcă plesnesc tăcerea. Departe, pe șosea, lângă Hârja, o dără întunecoasă se târăște în praf: e o o'loană vrăjmașe. Alături, pe un dâmb, vedem acum și pete albicioase ninse peste noapte lângă drum, corturi fără indoială. De am avea și noi tunurile lor grele, balauri a căror suflare să treacă munții — marșul liniștit de dincolo s'ar preface în risipă sângeroasă.

Iar urlă furtuna peste șanțul nostru. Bârnela tremură, zguduie, pământul geme. Sub ploaia de bolovani și schije, acoperișul se clatină. Vârtejuri de praf întunecă vederea, ștergând munții și cerul din ochii noștri. Jur împrejur se prăbușesc loviturile, suierând adesea câte patru de-odată. Cele p'ea lungi rad creasta, foșnind par'car trece prin iarbă coasa fără margini a morții. Vom mai trăi să vedem bolta albastră și tihna zilelor calde de vară?

Neconținut, telefonul se rupe, ca un fir de paianjen în văltoarea vijeliei. Liniștit, ca la o plimbare, telefonistul iese din șanț și leagă la loc capetele desfăcute, în haosul de nimicire ce ne învăluie. Dela 77 la 305, nu lipsește nici o notă în uriașa simfonie a prăpădului. Nervii tremură, obosiți de supraîncordare; până și colonelul începe a-și răsuci mai repede, plictisit, nelipsitele țigări. În învălmășeala gândurilor — m'am apucat să scriu o scrisoare, pe care n'o voi isprăvi — răsare o amintire: în timpul iernii, lângă Iași, de pe dealul Șorogariilor, am luat parte la o tragere a școlii de artilerie. Ținta era un steag roș — ci-că observator inamic. Vre-o două ceasuri ne siliserăm să-l dăm jos. Zădarnic; cărpa falfăia, sfidătoare, obraznică, de neatins. Aveavom și noi norocul acestei păpuși?

Firul s'a rupt din nou. Cele din urmă cuvinte, ce ne-au ajuns, ne îndeamnă să ieșim; infanteria se retrage peste noi, nu-i chip de rămas pe loc. Pornim, cu telefoanele de gât, cu mantalele strânse în brațe. La câțiva pași, șanțul e astupat; un obuz i-a prăbușit pereții. Prin gaura din acoperiș, ne cățărăm de bârne sfărâmate, trăgându-ne spre lumină. Sub obuze ce trosnesc, înegrind cerul, ne lăsăm la vale. Iarăși dăm înapoi, aș trebui să mă simt zdrobit, desnădăjduit de încercările noastre zădarnice, de silințele apărării înfrânte. Și totuși faptul singur de-a fi în mișcare, de-a umbla, mă umple de o bucurie nebănuită. Simt că în mine suflul în fierbere s'a călit. Scăpată din înec, viața își cere, brutal, dreptul la sărbătoare a primejdiei, sunt un om nou, dornic de luptă, gata de asalt,

pentru care obuze și gloanțe nu mai înseamnă decât umbra unei închipuirii.

Alergând printre tufe, am ajuns pe pozițul strămt din spatele Coșnei. Bătrânul comandant al Brigăzii ne întâmpină, infuriat; l-a părăsit artileria. Comandantul grupului, sfârșindu-și munițiile, și-a retras bateriile mai la vale, spre Trobuș. Colonelul pornește năvalnic, într'acolo. Suntem martorii, fără voce, a unei certe furioase între cele două căpetenii, care ajunge la scoaterea pistolului. Excesul însuși de mânie readuce sângele rece și liniștea. Acum s'a isprăvit, au plecat fiecare într'o parte, zgâriind pământul cu pintenii. Aghiotantul regimentului, gânditor și diplomat, îmi spune: „penibilă scenă“.

Ca să sprijinim mai de aproape apărarea creștelor, un tun a fost urcat în cotitura drumului, la suș. Trage, descoperit, la desnădejde. Tuburile de alamă înegrite se aruncă grămadă, cu scufiile de cositor ale șrapnelor roșii. Dar iată că se înșiră pe drum un lung alai de sărbătoare. Urând în lumina soarelui spre tunuri, satul întreg ne cară proiectile; un șir nesfârșit de copii, de fete, de neveste tinere și bătrâne, de băiețași se îndreaptă spre noi. Spinarea bătrânelor se încovoie sub povara obuzelor, nevestele le strâng în brațe ca pe niște copii, mânuțele slabe ale băieților se încleștează pe alama sclipitoare. Un norod de cămăși albe și de tulpane viu colorate a înflorit, ca prin farmec, în pustietatea ucigătoare a câmpului, de bătlie.

Am pornit din nou spre creasta păduroasă. Colonelul Keminger călărește înainte. Descălecăm, puștile pocnesc în apropiere; prin drum, țiuie sinistru gloanțe rătăcite. Intrăm în tufiș, ocolind linia primejdiei. Ne-am încurcat, nu mai este chip să ne îndreptăm prin desișul de nepătruns. Am pornit spre drum, să găsim postul de comandă al Brigăzii de infanterie.

Alerg de-alungul lanțului de trăgători. Culcați pe povârniș, oameni trag, cam în neștire. Printre crengi răsare, o clipă, vârful apropiat al Coșnei, acum dușmane. Intre două tufe, un om zace înșepenit, cu mâna pe pușcă, — l-a doborât oboseala sau somnul cel veșnic. N'am vreme să mă opresc. M'am plictisit de atâta indoiere și ascundere, alerg în drum spre pomii rari cari își înalță gardul de-asupra tufelor. Aș vrea să fiu peste tot, să mă fac sute de luptători, să îmbrățișez întreaga întindere a bătliei. Goarne răsună prin larmă; cred că la noi au rămas cele din urmă, în războiul de astăzi. Un obuz zvârle trosnind, la câțiva pași, rădăcini, bulgări amestecați cu crengi. Privesc cum vântul împrăștie printre copaci fumul întunecat. Nu-mi mai pasă, mă împinge înainte ceva de-asupra puterilor mele, o nebunie. Alerg, orbit de razele soarelui și de strălucirea aprinsă a focului lăuntric.

Am părăsit postul de comandă. Intr-o gaură, la rădăcina unui copac, comandantul brigăzii de infanterie și-a instalat cancelaria. În zgomotul salvelor cari se trag în apropiere, bătrânul dictează, impertur-

babil: „Vă rog, scriți. Ziua de astăzi, ora care este, locul unde suntem“. Trăgând cu coada ochiului spre creste, aghiotantul scrie din zor.

Acum ne întorcem prin râpi, la vale. Asfințitul își așează trandafirii palizi pe vârful copacilor. Lângă noi, un pârâu de munte își șoptește cântarea, sărind peste stânci. Fragi de pădure își arată capetele mici, roșii, prin iarbă: gustul lor acrișor răcorește setea ce ne stoarce. Nepăsătoare, senină, viața pădurii se dezvoltă mai de parte. Iar îndeștarea disperată în care se frământă soarta unei țări, care aruncă în zarul ursitei tot trecutul și întregul viitor, va trece prin umbra neschimbată a crengilor, ca cearta necunoscută a două mușuroaie de furnici învrăjbite...

Drumul ce se îndoaie pe povârniș mi se pare nesfârșit. Tărăsc picioare de plumb, apăsător de căldura arzătoare, istovitor de oboseală și de sete. Merg într'o aiureală neștiutoare, indiferentă; numai voința de-a mă mișca mă mai ține în picioare.

Printre tufe, răniți se lasă îngrijiți de sanitari; vată și cărpe sângeroase murdăresc frunzișul. Mai sus, tot mai sus. Prin aer șoptește, ca prin vis, săgeata subțire a gloanțelor. Iată un soldat. Unde-i domnul căpitan? — „Nu știu, l-am văzut pe acolo“. — „Unde?“ — „Nu știu“. Cum nu știi? — „Nu știu, vai, l-o fi prins“. — „Nu-i acolo la dreapta, spre creastă?“ — „Nu știu, nu vă duceți, domnule sublocotenent, vin Nemții!“; și adaugă, plângător: „ne-o prăpădit cu mitraliera“. Iarăși pe la „flancuri“ ca și altădată; îl înjur sălbatec, de nu mi-aș fi uitat pistolul, nu știu nici eu ce aș face. Din ferice, se arată un plutonier, ostaș vechiu, care mă îndreaptă. Am ajuns. Căpitanul stă nehotărît în cărare, alături de el, observatorul nostru, cu revolverul în mână, amenințător, încruntat. Îi dau plicul cu care fusesem trimis. Îl citește, uimit: „Cum, să contra-atac cu treisute de oameni pe cari îi am aci? Dar uită-te și D-ta, niți treizeci nu mi-au rămas. Spune-mi, ce pot să fac?“

Câțiva soldați, prin tufe, împușcă în vânt, fără socoteală. E o adunătură de unități amestecate: din regimentul de marș, din divizia noastră, din alte regimente aduse în ajutor; vârtejul bătliei i-a împrăștiat ca pe frunzele moarte, adunând la un loc rătăciți din toate părțile. O ceată răsare din potecă, patru oameni duc între ei o foaie de cort, pe care zace o grămadă de haine rupte și carne sângeroasă. Mai este viață, în aceste rămășițe zdrențuite de om?

Părăind, trosnește o salvă; cu ciocniri înăbușite gloanțele se înfig în pământ. Un strigăt se ridică din stânga: vin nemții! Un fugar trece, nebun, în fața noastră. Ce patru s'au oprit. Ca la poruncă, au scăpat colțurile foi și s'au făcut nevăzuți. Ca o pară coaptă căzând de pe cracă, rănitul s'a prăbușit la pământ, cu un gemet surd. Sângele roș se prelinge pe cărpe. Zgomotul crește cu învălmășeala. Pistolul ofițerului se plimbă în toate direcțiile, ca acul unei busole rătăcite.

Am ajuns la limita din urmă a puterilor. Trântit la pământ, răsunetul luptei

răzbate de departe de tot, ca un vis, prin toropeala grea ce m'a doborât. Exaltarea de ieri s'a împrăștiat ca fumul, n'a mai rămas decât zdrobitoarea oboseală, ce înneacă toate ca într'un văl cenușiu. Împrejurul nostru duduie pământul de tunetul artileriei. Sus pe o creastă, în marginea pomilor rari, obuzele noastre țâșnesc, dărâmând pădurea. Barajul își întinde perdeaua de foc și de moarte; opri-va oare această stavilă de oțel valurile sure ale năvălitorilor?

Contra-atacul

31 Iulie.

Dumnezeu ne-a ascultat; ieri seară Vânătorii de Munte au răzbit la Cireșoia. Vrajmașul se retrage. Soarele biruinții a răsărit peste noi. Bateria întâia să schimbe de poziție, sus, la creastă! Telefonul zbrânăie de nerăbdare. Înainte! În aerul viu al dimineții plutește par'că duhul izbândel înaripate ce ne mână spre culmi. Căi trag puternic tunuri și chesoane înhamate în pripă. Mai sus, fiecare pas recucerește o palmă de pământ strămoșesc, șterge urmele pângării vrăjmașe. Lângă noi, un pluton se desfășoară în trăgători, vântul aduce vuiet de goarne și de urale. În față, pădurea tace; creștele s'au golit de dușmani. Câteva împușcături se mai rătăcesc prin tufiș. Tot mai aproape, lângă vârful Coșnei, răsună îmbătătoare, poruncitoare, goarneaue asaltului. Uitate nopțile nedormite, oboseala, grijile covârșitoare ale zilelor trecute; urcăm, într'o bucurie fără margini, spre înălțimile recucerate. Iată vechile poziții: poteca e plină de încărcătoare, de măști, de arme. Din loc în loc, pete de sânge s'au încheat în lutul galben. Hârtii, șepci rotunde, mantale, zac, rupte, printre crengi. De-a curmezișul drumului, cu fața de ceară, întâiul mort ni se întinde la picioare: un bavarez cenușiu. Fâșia unui fanion galben și roș atarnă de crengi. Călcăm peste baionete, peste colfuri greoaie, ocolind granatele de mână risipite în graba fugii. Prin săpături, lopeți și târnăcoape au rămas pe urmele fugarilor, iar petele roșii tot mai dese și-au scris povestea. Copaci rupti și trăsniți s'au prăvălit pe cărare; obuzele noastre n'au fost trase în zadar. Ne miră numărul de măști împotriva gazelor cari stau împrăștiate; pe cât știu, noi n'am tras cu gaze, dar se vede că i-au înebunit bombardamentul.

Aproape de noi, o goarnă începe cântecul înaintării. Prin tufișe, un lanț de trăgători împușcă în vale. Am ieșit într'o poiană, plină de avânt răzbunător; de pe dealul Căndei, din față, ne primesc focuri de pușcă. Țiuind, câteva gloanțe se pierd printre crengi; ce ne pasă? Iată în sfârșit un tun, tras anevoie de patru cai, împins de tunari cari îl așează între tufe. Obuzele trec din mână în mână, întâia lovitură buie prin vale. Ochită deadreptul, s'a spart pe creasta din față, răscolind copacii. Glasul biruitor al goarnei se ridică, așa cum va fi sunat la Grivița, acum patruzeci de ani; cu strigăte de îndemn, pedestreimea se avântă în văi. La simfonia goarnelor și a uralelor, tunul își adaugă basul adânc.

Este în ceasul acesta ceva care răscum-pără zile întregi de înfrângere și des-nădejde. Și acum, prin colbul subțire al a-mintirilor, această clipă de izbândă pă-trunde, vie și luminoasă, ca o rază de soare glorioasă și aurie.

Am regăsit locul vechiului post de com-andă. În râpă, cartușele trase sau as-vânlite presară iarba. Iată și ulciorul cu lapte, rămas întreg, așa cum l'am părăsit; bucuria nevestei din sat, care se plângea ieri seară că i l'am pierdut. Oala aceasta și-a bătut joc de baraj, de trăgători, de mitraliere, de obuze grele; ne-a așteptat cu credință întoarcerea.

Mă opresc în drum, lângă mort. A fost rănit întâi la cap; niște cărpe li înfășoară fruntea albă, ca de var. Buzele vinete s'au deslipit; e încă tânăr, nici barbă, nici mustăți. Trăsăturile feții sunt regulate și subțiri. Lângă el, în sânge, un album de muzică: Schubert. La câțiva pași, o scri-soare dintr'un orașel german, un scris subțire, de femeie. Mamă, logodnică, cine știe? Citesc, ca o amară ironie, această frază: „Imi pare așa de bine că ești acum într'un loc mai liniștit...”

Mi se strânge ceva în gât. Da, știu, e un dușman, un năvălitor, țara mea e în-călcată, pe acest necunoscut în haine sure l-a răpus apărarea unui neam cotropit de el și de ai săi. Dar nu pot opri valul de milă și de înduioșare care mă cuprinde năvalnic. Acest om a trăit, a simțit, a gândit, a cântat, cum arată filele rupte și prăfuite cari l'au însoțit în adâncimile tai-nice ale morții. Acestui necunoscut i se deschideau zărilor largi ale tinereții și ale viitorului; purta în el o energie, o simțire, o minte frumoasă, poate. Iar schiza nebună care a cruțat ciobul de alături, a sfărâmat cântecul acestei vieți, spărucind nemiloasă și neștiutoare. Uit că este îmbrăcat în hai-nelle vrăjmașului și nu mai văd decât om-ul, un frate de suferință și de jertfă. Și așa vrea, la căpătâiul tinereții secerate, să scriu în praful sângeros vechile versuri, săpate unde-va în slovă de mormânt, ca o recunoaștere și o mângâiere:

QVI ANTE DIEM PERIIT.

SED MILES, SED PRO PATRIA.

Pretutindenii, trupuri nedeslușite s'au prăbușit. În aerul cald al amiezii, se ridică mirosul greu al țeșurilor. Câți vor fi pierit în colțul acesta blestemat, de-ai noștri și de-ai lor? Mulți și-au săpat singuri groapa în adăpostul șanțului, iar adăpostul li s'a făcut mormânt. Sângele devine o obsesiune: calci în el la fiecare pas. Pe hârțiile risipite, vulturi negri, hrăpăreți, cruci de fer stau călcate în praful înfrângerii. Ridic o gazetă mototolită, o deschid. „Das deut-sche Volk“... Poporul german trebuie să-și

întindă departe peste hotare semnele pu-terii sale. Neamurile celelalte se vor pleca în curând țării noastre nebiruite“. Iată și o scrisoare, căzută alături: „Vieța e grea, Süszstoff ist giftstoff geworden, dulcele s'a făcut otravă. Toate se isprăvesc, nu-mai războiul, nu“.

Gazeta scrie, imperioasă: „Viitorul nos-tru e sigur, mergem la izbândă desăvâr-șită, belșugul e cu noi“. Scrisoarea îngână, dureros: „Mă uit cu jale la norii ce por-nesc spre voi, lăsând soarele să ne ardă holdele. Ce vom mânca la iarnă?“ Veșnică și neschimbată poveste. Minciuna oficială a tiparului înăbușe, cu pumn de fer, stri-gătul de grije și de durere al filelor răz-lețe.

Mă întorc, trecând cu băgare de seamă peste morții cari astupă cărarea. Iată și cel de adineauri. L-am lăsat îmbrăcat și în-călțat, acum picioarele i s'au desgolit. La câți-va pași, unul din tunarii noștri îmi iese înainte, răsând. Mă uit cu mirare la pantaloni noi, de culoare sură, căptușiți cu piele la genunchi, la bocancii grei și ferecați cari mi se par în același timp noi și cunoscuți. Am înțeles, l-a despoiat pe mort. Ceeace mi s'ar fi părut o impietate, a fost pentru el dreptul firesc al războiului. Și la urma urmei, de ce nu? Badea Ghiță are și el dreptate. Badea Ghiță nu e, ca mine, un nou-venit pe câmpul de luptă: a văzut morții noștri semănați prin văile Ardealului, a văzut drumurile retragerii presărate cu trupuri românești. Ce-i pasă lui de neamțul asta, un hoit ca toate hoi-turile?... de neamț parsiv! Bine i-a făcut. Pământ a vrut, pământ a găsit. Să se în-vețe minte,..... de lifte, să mai umble cu chimicale și mitaluri fără lege. Ce-a căutat în țara noastră? Iar Badea Ghiță, înju-rând satisfăcut printre dinți, și-a însușit hainele cele noi, în locul zdrențelor sale din refacere. Da! Badea Ghiță are drep-tate: este invingător și teafăr, celălalt e învins și mort. Să nu ne încurcăm în pă-injenșiul subțire al simțirilor gingașe de acasă. În lupta vieții, suflarea energiei brutale și simple, a voinții mărginite dar limpezi va birui întotdeauna.

De pe înălțimile recucerite, ne aruncăm privirile înapoi, spre valea în care ieri ne împingea urgia, din care astăzi ne-a ră-sărit biruința. În lumina nepăsătoare a veri-i, ntreaga vale a Troțușului se des-fășoară înaintea noastră, cum se va fi a-rătat ieri, ca o vedenie de izbândă și de pradă, ochilor lacomi ai vrăjmașilor. Ca un brâu sculptor de argint, râul șerpuește spre depărtările în cari munții se pierd în dealurile albastrii: țara Moldovei în-treagă, ca un covor bogat, ni se întinde la picioare.

Sub noi, Târgul Ocnei pare o jucărie, casele mărunte, strânse grămadă între râu și saline, lăsând ici-colo să răsără vre-un turn de biserică. În depărtare, pete nede-slușite arată Târgul Troțușului și Oneștii, deasupra cărora se învânte în zare un aeroplan. Toate acestea le-au privit acum câteva ceasuri, cu poftă de cucerire, nă-vălitorii. Măine trebuiau să pornească ur-mărirea prin străzile Oneștilor, iar cel mai târziu peste două săptămâni, la un an dela intrarea noastră în război, erau să calce biruitori peste Iașiși robiți. Încă un șir de dealuri și eram măturați din cel din urmă colț al pământului nostru, visurile noastre cele mai scumpe risipindu-se în fumul șrapnelor. Dacă treceau ieri de perdeaua de schije a barajului, dacă un singur regiment răzbea până în apa Tro-tușului... Într'adevăr, sunt clipe cari atârnă deosebit de greu în cumpăna nestatornică a vremii.

Pe drumul ce urcă spre noi, dela Pă-râul Boghii, e mișcare și viață. În lung alai, femei și copii ne cară sus proiectilele și focoaase luctoase, întorcându-se la vale cu tuburile trase și înegrite. Urlând, obu-zul nemțesc se repede peste creastă, și crapă de ciudă, răscolind pământul. Fetele se scoală, răsând de zăpăceala mătușii spe-riate. Câteva gloanțe rătăcite mai bâzâie prin aer, dar nimic nu oprește bună-voința sătencelor. Nici nu-și dau seama că înde-plinesc vre-un lucru deosebit, vre-o faptă vitejească. Cum se duceau seara la fân-tână, cu donițele pe umeri, tot astfel ne aduc și acum hrana gurilor flămânde de oțel. E în viteză lor ceva atât de sim-plu, de obișnuit, ca și cum ar fi dela sine înțeles ca și femeile să înfrunte primej-diile războiului. Și totuși, prin iadul de foc și fum, răsând de urletele amenin-țătoare ale ghiulelelor, ele torc firul ce ne leagă tot mai strâns de țară. Ca o nouă friză a Panateneelor, șirul lor ridică, de-asupra slăbiciunilor trecătoare și a șovăie-lilor omenesți, intruchiparea Patriei veș-nice, săpată în trupuri și în suflete, în ță-rână și în văzduh, mai trainic decât chiar în stânca slăvită a Acropolei.

În ochii tuturor, ele sunt icoana vie a Neamului în primejdie, amintindu-ne în fiecare clipă, de mai era nevoie, că un popor întreg, dela Vlădică la opincă, luptă, pe viață și pe moarte, pentru lege și moșie, pentru vetrele încălțate, pentru țărâna sfințită de moaștele trecutului. Nu ne aduc numai plumb și fer, ne înalță și sufletele prin pilda lor întăritoare. Câci ce semn mai frumos, ce simbol mai înalt al apărării îndârjite poate fi, decât acest sat care se ridică întreg, luptând, spre creste și spre slava strămoșilor?

Nu vărsați lacrimi pe mormintele eroilor, ci mai curând slăviți în cântece așa ca faima numelui lor să rămână un ecou prin legenda veacurilor.

MARIA Regina României

SIMEON MURAFĂ, un martir basarabean

În epoca istorică și deosebit de critică în viața Basarabiei, când frații noștri abia se eliberaseră de jugul rusesc, soarta mi-a purtat pașii zilelor mele prin acele locuri, hotărându-mi rosturile de viață și de muncă la Bălți.

Pe vremea aceea, în 1918—1919, Bălțile era un oraș păcătos și nenorocit, cu o ciosvârtă de trotuar numai în fața Diviziei, fostă local al Zemstvei, cu maidane imense și cu noroaie nesfârșite. A trebuit să vină, pe urmă truda administrației românești și în deosebi marele suflet de luptător al P. S. S. Episcopul Visarion, azi mitropolit al Bucovinei pentru ca să se schimbe, de nerecunoscut fața locului.

Atunci însă era o mare așezare uitată de fosta împărăție și în mijlocul unei populații dezorientată de schimbarea stăpânirilor, un pumn de români trebuiau să limpezească drumurile.

La Bălți, pe atunci, era o funcționărie rusificată, o pătură de străini acomodată vechei stăpâniri și o populație românească — majoritatea — dar periferică, fără orizont și fără pasiune.

Era totuși o conștiință românească puternică, pusă în mișcare de entuziasmul unor luptători bucovineni și, în ceasul când au poposit ei acolo, echipa această era îngroșată de un mănunchi de energii din vechiul Regat.

Mare și adâncă a fost mulțumirea mea sufletească atunci când printre vechile firme rusești, ochiul meu a întâlnit o firmă românească și încă una care grăia adânc și plin de nădejde inimei mele.

Pe strada principală, într-o casă arătoasă, te poftia să intri firma de afară: „Casa de citire George Enescu“.

O înghebase entuziasmul bucovinean al profesorului Gheorghe Paranici, azi pensionar la Dorohoi, împreună cu alt bucovinean, prietenul și fratele D. Moldovanu, cu harnicul oștan d. colonel Victor Bacaloglu, cu marele învățător D. V. Toni azi ministru, cu Ghiță Savin azi inspector general în ministerul de Domenii, în fruntea tuturor fiind d. general Alexe Anastasiu, oștan și gazetar, luptător și scriitor.

Se muncea frumos acolo. O bibliotecă bogată, o serie de conferințe săptămânale, șezători și, în deosebi frumosul cor „Simion Murafa“ dirijat de Paranici, făcea legătura și mijlocul de apropiere sufletească între noi și poezii basarabeni, cea mai puternică și imediată legătură sufletească.

M'am înhamat și eu la această muncă ideală! Curând ne-am lărgit orizontul și tradiționalele noastre șezători am început să le ținem prin sate, din ce în ce mai departe, până pe malul Nistrului.

Ce vremi frumoase au fost acelea!

De dincolo de Nistru se agita în întuneric bolșevismul. La fie ce pas te puteai aștepta la un glonț dușman... Noi mânați de o sfântă nepăsare porniam la drum, în care, în căruțe, pe drumuri ca vai de lume, să ducem cuvântul românesc departe tot mai departe.

Purtam cu noi saci întregi de broșuri lămuritoare ale trecutului și îndelungului nostru nenoroc. Moș Profir Fală învățătorul basarabean dela Fălești scria mereu astfel de broșuri, iar noi ne întrecem cu el.

Datorită acestei trude a noastre, am a-

juns într-o zi, spre un sfârșit de iarnă în satul Cotiugenii-Mari din ținutul Sorocei, satul lui Simion Murafa, al cărui nume îl purta ca o datorie de recunoștință, corul lui Paranici.

Acolo am aflat viața acestui om, acestui martir al Unirii Basarabiei și dacă în amintirile acestea ale mele nu voi face un studiu biografic al vieții lui, crâmpeliul de viață ce-l redau, va folosi desigur, viitori-meii ca să descifreze epoca de glorie luminoasă a vremilor ce le-am trăit noi.

Simion Murafa, fecior de țărani din Cotiugenii Mari, făcea parte din generația puținilor frați basarabeni care încă din 1912 dăduseră semn de viață că acolo este încă, și pâlăie trează o conștiință național-românească.

El e fruntaș în generația eroică a preotului Mateevici, a lui Ștefan Ciobanu, Pan Halippa etc..

Țăran și cărturar, era reputat în Sfatul Țării acel sfat al țării care trebuia să voteze unirea.

Tânăr căsătorit, împrejurările politice i-au împărțit sufletul în două. La Chișinău unde trebuia să fie se hotăra soarta țării lui, acasă, favorizat de viață era în așteptarea unei binecuvântări apropiate a căminului lor.

Cum să se împartă?

Ascultă o clipă chemarea căminului și gonește spre casă. Era pe inserat. Alături soția iubită gemea din greu. Ceasul venirei pe lume al copilului întârzie. Ostenit își pleacă o clipă trupul spre odihnă. În puterea nopții bate cineva la geam: „Scoală! Trebuie să pleci de îndată la Chișinău. mâine e adunarea Sfatului, se votează Unirea! Trebuie să fim cu toții acolo!“

Simion Murafa dă velineța la o parte. În cămăruța sa alături aude gemetele soției. O sărută: Dumnezeu cu tine, eu plec. Și a plecat în noaptea adâncă.

Se știe urmărit de dușmani, de bolșevicii care luptau contra Unirii. În marginea Chișinăului pentru ca să-și înșele urmăritorii, el împreună cu Hodoroșea, alt idealist, se dă jos și căută să se strecoare printre ei, ca să ajungă la sfat.

Era în revărsat de zori. Dușmanii îi pân-deau și acolo. Din tufișuri au năvălit spre cei doi. O luptă scurtă și pe pământul sfânt al țării lor rămân două trupuri de martiri, al lui Hodoroșea și al Simion Murafa.

Ei n'au mai putut vota Unirea Basarabiei cu Patria mamă, dar au făcut ceva mai mult, au pecetluit acest act cu sângele lor. Și, în ceasul când dădeau această sfântă pecetluire, colo departe la Cotiugenii-Mari, un scâncet duios era semnul unei vieți noi, viața copilului pe care Murafa n'avea să-l știe și de viața lui n'avea să se bucure.

Lucrurile acestea triste și înălțătoare le-am aflat acolo în căsuța lui Simion Murafa.

O casă mare țărănească, acoperită cu stuf, o casă cu strașina joasă, cu prispa lată și ferestrele tupilate în umbră.

În dreapta odaia lui Simion Murafa, păș-trată așa cum a lăsat-o el în clipa când a pornit pe drumul morții.

Un divan cu scoarțe basarabene în stânga. Spre perete până sus în pod zestrea bogată a soției, după obiceiul moldovenesc. În grindă mănunchiuri multe de busuioc care dau un parfum discret. În față un dulap cu cărți multe și alese, cărți căpă-

tate cu multă trudă și risc încă înainte de război, cărți periculoase pentru acele vremuri. Pentru ca să le capete, Simion Murafa, bătea cale lungă din preajma Nistrului până la Prut, se strecura la Iași înfrunta gloanțele grănicerilor, contrabandiști de hrană sufletească!

Alături cu dulapul acesta mare, comoara de cărți, un alt divan. Pernele stau ghemuite, plapoma e aruncată într-o parte, parcă acum s'a ridicat cineva din pat! Lângă pat o măsuță. Pe ea un sfeșnic cu o lumânare pe jumătate arsă, alături o carte: istoria poporului românesc din Basarabia, deschisă la o pagină oarecare.

Așa a fost lăsată odaia, patul, sfeșnicul și cartea pe care și-a purtat ochii ultima dată Simion Murafa, în ultima noapte a vieții lui.

Casa e plină de oaspeți și de gazdă.

Toți stau în picioare și nimeni nu îndrăznește să se așeze pe un scaun sau să atingă vreun lucru.

În mijlocul casei bătrânul Murafa, unchișor înalt și subțiratic, cu plete ca de plăiaș, cu chimir lat, ne povestește viața feciorului dus.

Alături o bătrânică, mama martirului, plânge în tulpan. Lângă fereastră o doamnă blondă, în negru cață cu ochii pierduți, în afară. Poate se uită dealungul drumului așteptând zădarnic să zărească venind pe cel ce nu mai poate veni.

Iar între noi o copilă cu plete bălai, gungăvește și aleargă neștiutoare prin casă.

E Silvia, copilăia lui Simion Murafa. Copilăia pe care el, urmându-și porunca sufletului, n'a întârziat dela datorie, ca să aștepte să o vadă venind pe lume, e copilăia ce s'a născut în clipa când tatăl ei murise pentru împlinirea unui vis mare.

Au trecut ani de atunci. Silvia trebuie să fie mare. Poate s'a măritat, poate are acum și ea copii.

Iar eu scriu amintirile acestea cari m'au cutremurat atunci, care mă zguduie încă.

Silvia Simion Murafa, dacă în viața ta ai înflorit mlădițe tinere și noi din sufletul sfântului tău părinte, și dacă slovele mele îți vor cădea sub ochi, păstrează-le să le citești lor când vor fi mari și să le spui: Iată cine a fost bunicul vostru, iată cine a fost tatăl meu pe care și eu nu-l cunosc decât ca și voi, din slovele scrise de alții.

Și vor fi copilașii tăi mândri că sunt nepoți de martir.

D. I. ATANASIU

Dincolo de țara visurilor învinse este un țărâm unde cei cari au plâns prea mult pe pământ se vor înălța cu fața spre răsărit și vor străluci într'atâta lumină încât vei înțelege că suferința e un lucru care niciodată n'a fost.

MARIA Regina României

INAINTE

Voinicilor ! Inaintând,
La mine luați aminte...
Și-atâta doar s'aveți în gând
'Nainte tot 'nainte!

Ne stă ursita scrisă'n frunți
De-al lumilor Părinte ;
De-o fi... mutăm din loc și munți
De ne vor sta 'nainte.

Și-un glonț de m'o izbi în piept,
Copii, să țineți minte,
Câtând la steag să-i duceți, drept
Vulturul tot 'nainte !

Priviți, zmulgând din piept de leu
Gornistu-a lui cuvinte,
Să mergem, glăsuind mereu,
Prin foc cumplit 'nainte.

Și glasu-i ducă-al vostru pas...
El are-accente sfinte,
Că-i glasul Țarei, acest glas !
Pân-vom muri. 'nainte !

Și de-om muri toți... Ce va fi !
Ne-om odihni 'n morminte !
Dar Țara, cum ne-am dus, va ști
Eroic Inainte !

Că pentru brazda de pământ,
Străbune oseminte,
Și dincolo chiar de mormânt
Am fi trecut 'nainte !

O ! Ascultați, ca și de fier,
Mărețele cuvinte
Din corn ce'n tremur pân'la cer
Se duc, ne 'ndemn 'nainte !

Cu arma 'n mână, v'ați legat
Sub steag, prin jurăminte :
Pân' mâna se va fi 'nceștat
Să mergeți 'nainte !

Tot neamul cată azi spre voi ;
Din paginile-i sfinte
Veți străluci, viteji, doar voi
Prin vremi ce stau 'nainte.

Și-acum cu dreapta vă 'nchinați...
Și aduce-vă-ți aminte
Că-i Dumnezeu cu noi soldați
'Nainte, tot 'nainte.

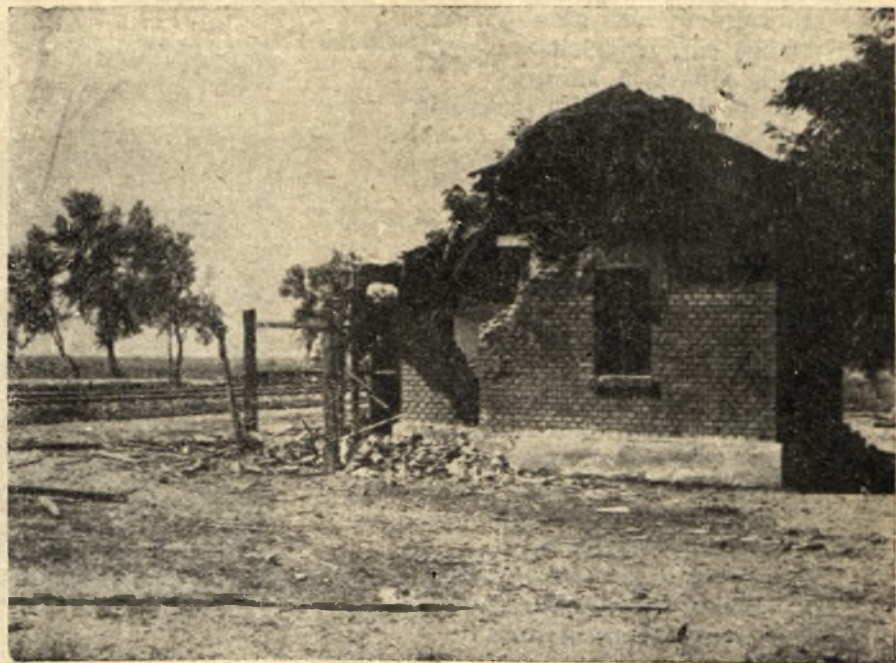
Căpitanul N. VULOVICI

Marelă Rege Ferdinand I și Principele moștenitor Carol, la Divizia 13 pe frontul dela Mărășești.

Mitralieră cu servanții în linia întâia în Valea Siretului la 15 Iunie 1918.

Oficiul Telegrafic distrus de bombardament la Mărășești.

ROIBUL

Pe roibul său înflăcărat
Viteazul se aruncă'n scări :
E ceru 'n fund însângerat,
Urlând s'aude tunu'n zări...
— „Te-așterne, roibule, nu-mi sta,
Ca volbura în zbor nebun
Să 'mparți cu mine soarta ta :
Ne chiamă strigătul de tun !“

Pornește roibul ca un zmeu
Cu lungi nechezete din piept :
— „Așa mi-e drag stăpânul meu,
Cu flinta'n umărul cel drept
Cu spada prinsă de mijloc
Cu tine'n luptă să m'avânt
Și-așa de-o fi să-mi cazi în foc
Ți-oi fi tovarăș și'n mormânt !“

În foc s'asvârle înspumat
Prin viscolul de plumbi și fum ;
Stăpânul însă fulgerat,
În șea se clatină acum
Se 'naltă roibul îngrozit
Mușcând zăbala lui de fier
— „Stăpânul meu, de ce-ai pălit,
De ce luminile îți pier !“

— „Mă'ngroapă, roibule, pe loc,
Și sboară iar de intră'n rând,
Ascultă 'n urmă cu ce foc
Ne chiamă trâmbița plângând !
— „Stăpânul meu, stăpânul meu,
Noi frați de cruce ne-am avut,
Cu tine vroi să dorm și eu,
Să-ți fac din coamă așternut.

Cu'n plumb din flinta ta eu vroi
Să fiu în pulbere culcat
Și să despice cu tine-apoi
Văzduhul morți 'ntunecat
Dar stă voinicul fără glas
Spre roibul său nefericit
Și'n holde singur a rămas
De-ai săi ce 'nfrânți, l-au părăsit.

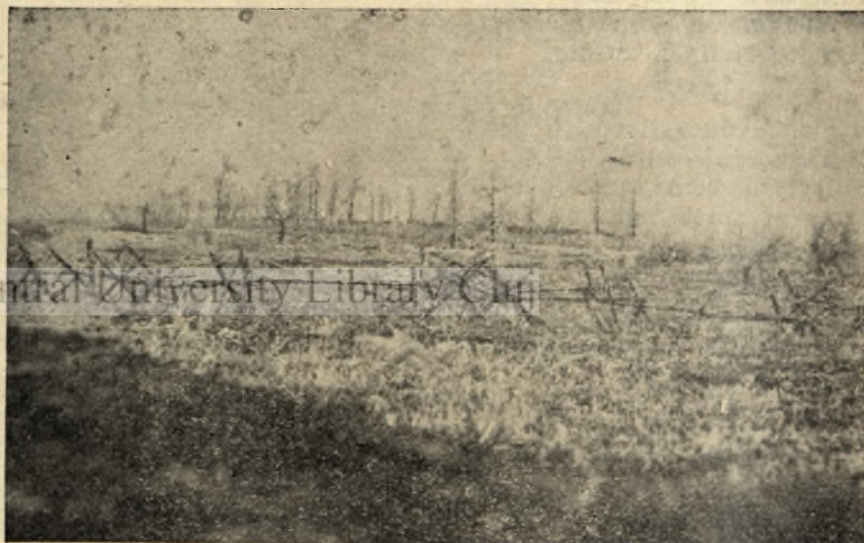
Pe sus trec repezi corbi în vânt
Și'n țipete răzleți cobor,
Dar, neclintit de jale frânt,
Stă roibul strajă prăzii lor.
Și-a stat așa el lăcrămând
La capul mortului iubit,
Se auzia și-acum urlând
Departa tunu 'n răsărit.

Când noaptea aripa și-a 'ntins
Sub stele, plânse cu amar
Și bietul roib de jale 'nvins
Târziu, porni de-acum fugar.
De-atunci un glas îndurerat
Plutește 'n nopți pe câmp mereu :
— „Pe unde dormi neplâns, uitat,
Stăpânul meu, stăpânul meu !“

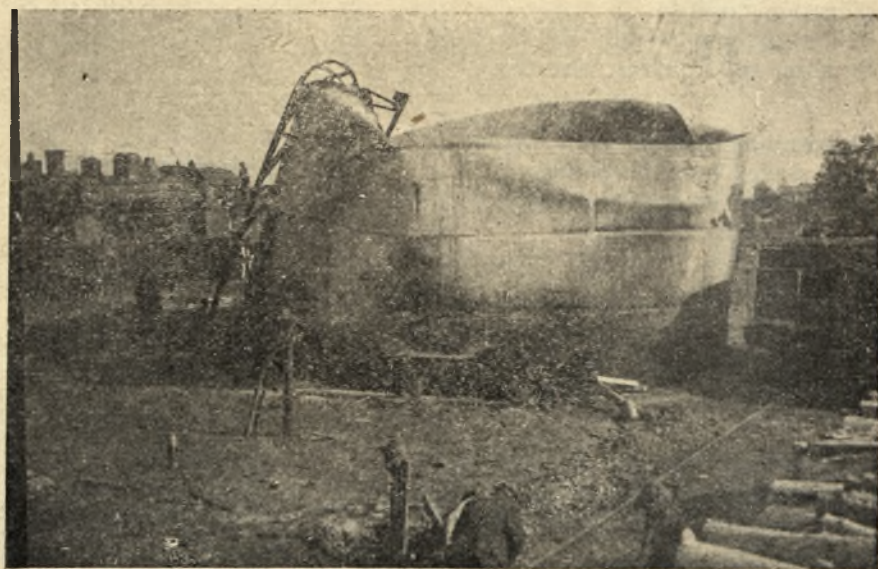
Căpitanul N. VULOVICI

În avant post, noaptea, pe câmpul de luptă.

Șanțul de susținere cu comunicație la linia întâi, (4 Dec. 1917).

Rezervor, distrus de bombardament la Mărășești.

Regimentul 13 Infanterie „Ștefan cel Mare“ in războiul pentru întregirea neamului.

de MAIOR GRIGORE IONESCU

Deșteaptă-te, pământ român!... Biruește-ți durerea... E vremea să ieși din amorțire, seminție a domnitorilor lumii!... Aștepti oare spre a învia ca strămoșii să se scoale din morminte?... Intr'adevăr ei s'au sculat și tu nu i-ai auzit... Cinge-ți coapsa ta, caută și ascultă — ziua dreptății se apropie... toate popoarele s'au mișcat... căci furtuna mântuirii a început... Vezi! cu cât mai mult pleci capul, cu atât cei nelegiuți își bat joc de tine și sug sângele tău... Din dreapta și din stânga pitici și uriași răvnesc la tine...

Cinge-ți coapsa, țară română și îți întărește inima... miez-noapte și miez-zi, apusul și răsăritul, lumina și întunericul, cugetul desbrăcător și dreptatea s'au luat la luptă... Urlă vijelia de pe urmă... duhul Domnului trece pe pământ!...

Din: „Cântarea României“

ZIUA DREPTĂȚII SE APROPIE

De un an de zile, mai bine, trei batalioane din Regimentul „Ștefan cel Mare“ așteptau în inima muntilor despărțitori, pe văile Oituzului și Slănicului, *sublima deslegare* pentru îndeplinirea celei mai mari și mai sfinte iertfe. O singură conștiință era cimentată în sufletul ostașilor, care înfățișa în toată realitatea suflul ce străbătea spiritele tuturor acelor cari ca și ei, veniseră să-și făurească în Carpați un reazăm sborului pe care în curând aveau să si-l iee.

Încrezători în ursirea unui fericit noroc țării lor, pe care-l desprindeau printr'un simțământ de sugestivitate, ei așteptau acolo, în slava pioasă a naturii gata, cu baioneta la armă, cu luare aminte, cu încordare, răbdători, lipsiți de grija de sine însuși, numai pentru Țară, pentru întreg neamul lor. Fiecare, în iudecata lui simplă, încheagată într'o logică admirabilă însă, își dădea seama că în curând nu vor mai fi stăpâni pe soarta lor, ci că soarta tuturor, a Țării și a Neamului, se află numai în mâinile lui Dumnezeu, *înnărtătorul de biruinți și dătătorul de dreptate*.

Nu le-a trebuit acestor oameni multă vorbă — pentru ca să înțeleagă care le va fi chemarea. O voință tainică străbătea ca o forță divină masele, dela ofițer până la soldat. Toți stiau că *trebuie să meargă*. Toți se credeau pe deplin pregătiți și așteptau cu nerăbdare ziua dătoriei.

Din primele zile ale lunii August, situația a început a se întrevădea. Desigur că acolo, în creșterea muntilor, cu sapa în mână, muncind din greu la tranșee, erau departe de frământările acelea care aveau să decidă marele nas al unui popor totuși undele de griji și precauțiuni ajunseseră până în munți, și cei cari supraveșhiau creștele stâncoste putură înțelege că nu mai e decât chestiune de câteva zile.

În adevăr, venirea batalionului 4, care se imbarcase în gara Iași și avea ordin să nu sponă direcțiunea în care merge, era un indiciu.

Totodată au sosit și ordine precise, care reduceau orele de lucru la tranșee, opreau

exercițiile grele și de lungă durată; trupa nu trebuia să se obosească prea mult în schimb se recomanda stăruitor complectarea instrucției în sensul cerințelor războiului de munte.

În acest scop, se încep o serie de manevre de munți, care se succed unele după altele, zi de zi, închipuind fel de fel de atacuri asupra dușmanului de mâine și ducând batalioanele pe cărări și drumuri noi ce trebuiau cunoscute îndeaproape pentru *acțiunea cea mare*.

La una din manevre, angajată în ziua de 13 August pe dealurile *Iordogatu, Puica și Manase, Regimentul Ștefan cel Mare* își desfășură forțele *contra Regimentului 25 Infanterie*, care avea misiunea să oprească invaziunea și să apere defileul și satul *Grozești*.

Lupta încinsă a fost tot timpul susținută de un foc violent de artilerie.

Baterii trăgeau proiectile după proiectile asupra *Muncelului, Matiușca și Grozești*.

Era numai o simulare, bine înțeles, căci proiectilele dătătoare de moarte erau păstrate cu multă grijă pentru ziua *mântuirii celor de dincolo de piscuri*.

În amurgul serei, manevra a încetat, iar ofițerii, adunați în prezența Comandantului Grupului Oituz, ascultau cu luare aminte învățăturile trase din acest exercițiu.

Cine s'ar fi putut gândi atunci că, două luni mai târziu, pe același vale, Regimentul Ștefan cel Mare *își va scrie cu sângele vitejilor săi cea mai frumoasă pagină din istorie, apărând pământul sfânt de năvalnica cotoropire*.

Dintr'un ordin superior, adus de galopul mărit al unui călăreț, trupa a intrat în cantonamentul din satele unde își aveau gospodăria:

Batalionul I la Satu Nou, Valea Oituzului.

Batalionul II la Grozești, Valea Oituzului.

Batalionul III la Cerdak, Valea Oituzului.

Batalionul IV la Tisești, Valea Oituzului.

și au început să predea posturilor de jandarmi tot ce aveau de prisos.

Era o zi senină, plină de razele soarelui, care dădea viață și umplea sufletul de nădejdi și veselie. De pretutindeni, verdele copacilor și al pășunilor, trimetea unde de presimțiri *de victorie, glorie și mărire*. Soldații, îmbrăcați în haine de sărbătoare, au început să primească cartușele de război.

CEASUL ÎMPLEINIREI „VISULUI SECULAR

Pretutindeni aceleași cuvinte pătrundeau, ca o flacără arzătoare, până în cele mai mici cute ale sufletului: *a sunat ceasul*.

Fii bine venit.

Te așteaptă un neam întreg cu o răbdare neînchipuită, de atâtea veacuri. Atâtea veacuri ai fost iluziunea amăgitoare spre care s'au îndreptat gândurile,

inimile și brațele atâtor chinuți, care nu au meritat soarta cumplită a despărțirii și a sclaviei.

Cu câtă nerăbdare am alergat după tine, *ceas sfânt*, și câtă muncă, câtă voință, am depus să te cuprindem în brațe, să-ți sorbim din nectarul pe care trebuia să-l aduci, nectarul *Unirei, Unirei pe Veci*.

Plângeam amar când te vedeam despărțându-te, și totuși nu ne descurajam; răbdam și luptam din răspuțeri, pregătindu-ne în tăcere viața noastră națională, scriind și gândind numai la tine, nădăduind mereu că nu ne vei părăsi.

Acum te-ai îndurat.

Bucuria sosirii tale umple de extaz toate firile, exaltate de nerăbdarea așteptării, și naște sentimente noi, necunoscute încă, care n'au mai fost încercate dela *aprișul Mihai*.

Pe cât de simplă, tăcută, maiestooasă însă, ți-ai făcut tu, cias hotărâtor al destinelor țării, apariția în lagărul Regimentului, pe atât de năprasnic a fost avântul pe care l'ai trezit în sufletul ostașilor acestui Regiment.

N'ai fost vestit nici prin sunete prelungi de clopote, nici prin cântece răsunătoare de muzici, ori strigăte de alarmă. Un singur ordin a fost de ajuns pentru a pune *oțel în trup și foc în sufletul* acestor viteji de sânge și datorie, și pentru a le aminti că ei sunt aceia care vor conduce destinele țării pe cărările *măririi și slavei*.

De unde oare împrumutase acel ordin, care fixa trecerea Carpaților, acele puteri tainice de convingere, de îmbărbătare, ce păreau că vin de pe alte tărâmurii și care răscoliseră așa de profund sufletele tuturor. Privirile, dorințele și toate credințele lor au fost îndreptate de acest mare moment spre desrobirea mândrelor plaiuri ale Ardealului.

Hotărât! De acum suntem siguri de soldații noștri. Ei vor ști să-și impună în mod glorios, cu jertfa a tot ce ei au mai de preț: *viața, voința lor nestrămutată*. Cine va îndrăzni să se opună marelui cauze a acestui neam, va fi zdrobit de pumnul de oțel al răsvrațitorilor.

Numai Dumnezeu să le ajute.

TRECEREA CARPAȚILOR

Planul de trecere era foarte simplu și fixa mișcarea unităților în modul următor:

Grupul Oituz. — *Regimentul Ștefan cel Mare și 25 Infanterie, Regimentul 8 Vânători* va trece granița pe 3 coloane.

Coloana din dreapta, Lt. Colonel Ionescu din Regimentul 25 Infanterie, cu batalioanele I/13 și II/25, o secție de mitraliere, o baterie de 63 m/m. de munte și o secție de tunuri calibru 53 m/m. vor avea ca puncte de pătrundere Cernica, vârful Șandor apoi Mailat-Magyarus.

Coloana din centru, Colonel Piperescu V. Comandantul Regimentului 25 Infanterie, cu o secție de mitraliere, trei baterii din Regimentul 12 Artilerie, va forma direcțiunea principală de marș și luptă

În urma acestei coloane va urma în deaproape coloana, Colonel Liciu Gh. Comandantul Regimentului „Stefan cel Mare” cu batalioanele II, III și IV din regimentul său, o secție de mitraliere, o baterie de artilerie. Ambele coloane trebuiau să străbată granița prin punctul Hârja, Poiana-Sărata, apoi Oituz-Magyarus.

Coloana din stânga: Lt. Colonel Gorski Alex. Comandantul Regimentului 8 Vânători, cu două batalioane, o companie de mitraliere, o baterie de artilerie, vor avea ca punct de trecere vârful Clăbuc. Szakadat, Brețcu.

Trecerea se va face în noaptea de 14-15 August.

Toate coloanele de pătrundere vor trebui să se apropie de graniță pe întunericul serii, în cea mai mare liniște, fără lumină, cu călăuze sigure și dibace, cari să cunoască în amănunțime toate cotiturile.

La ora 9 fix, toate coloanele se vor găsi pe pământul ce ne aparține, și prin toate sacrificiile, cu ultima energie, dușmanul să fie atacat și respins cât mai înapoi. Deocamdată, se va cuprinde ieșirea de Vest a satului Oituz, apoi Magyarus, asigurându-se scurgerea Corpului 4 Armată.

Pentru buna reușită a atacului, coloane din centru va lovi de front, iar celelalte — ocupând succesiv culmile de munte — vor ataca de lunc.

Inamicul, fiind astfel lovit cu îndârjire și pe părți și în față, va trebui să cedeze puternicei presiuni.

Așa s'a și întâmplat

Conform planului de invaziune, batalionul I din Regimentul „Stefan cel Mare”, care trebuia să treacă cel dintâi granița, a desemnat pe Sublocotenentul Orășianu cu un ploton, ca să atace la ora 9 seara pichetul unguresc dela vama Slănic, să taie firile telefonice, apoi să urce coama Șandorului încolonându-se cu batalionul.

Fix la ora 9, ofițerul a ajuns în preajma pichetului unguresc și a căutat să-și îndeplinească misiunea ordonată.

La ora 9.30 au răsunat, umplând văile de ecou, salvele de puști și mitraliere, îndreptate asupra pichetului. N'a trebuit mult vitejilor noștri ca să-l ocupe și să captureze peste 30 prizonieri grăniceri unguri.

Restul batalionului, plecat la ora 6 din Băile Slănic, abia a putut ajunge la ora 9 seara pe muntele Puf. Tot felul de dificultăți, care se iveau la fiecare pas, împiedicau din ce în ce mai mult buma executarea a marșului. Istovii înaintau greu. Totuși nu se dădeau bătăuți. Străbăteau văi adânci, urcau pante repezi, disprețuiau sălbăticia pădurilor în care numai ursul și lupul colindă în voce, se agățau de stâncile ascuțite pe care le întâlneau foarte adesea, se împiedicau de trunchiuri uriașe, doborâte de furtuni, cădeau, se sculau, le sângerău mâinile, erau rupți de oboseală, dar înaintau mereu. Căi cu samarele de cartușe erau ridicați pe sus de soldați, pentru a-i trece piedici pe care mintea omenească nu și le poate închipui.

La un moment dat, nu s'a mai putut menține coloana de marș, cu toate eforturile uriașe ale ofițerilor; soldații s'au împrăștiat și s'au pierdut în desimea pădurei. Se auzeau fluerături, chemări pe nume, strigătele disperate ale celor rătă-

ciți și rămași în urmă. Dar, ce era mai rău, însăși calea fusese rătăcită. Adevărata cărare, care ducea spre muntele Șandor, era pierdută, deși cele 3 călăuze luate din văile Slănic făcuse tot ceiaze omenește se putea face, pentru a-și îndeplini datoria. Orientarea nu se mai putea face decât după mușchii copacilor.

Trei salve răsunară deodată deasupra noastră, dinspre graniță, umplând văile cu ecouri prelungi. Toți au tresărit de bucurie. Era semnalul cuceririi pichetului de către Sublocotenentul Orășianu.

Stăpâni ai noștri pe obiectiv, batalionul se putea opri, fără nici o temere pentru buna executare a planului.

S'a dat ordin de haltă, așteptându-se zorii zilei pentru continuarea marșului.

În acest timp, celelalte batalioane, mai morocoase, ș'au executat marșul de concentrare cu sorți mai buni, și au trecut granița la ora 11 noaptea.

În zorii zilei de 15 August, batalionul I se găsea la poalele muntelui Șandor. Îmediat începu urcarea muntelui prăpăstios. Ziua senină și clară inunda toată panorama munților și cobora în sufletul soldaților noi puteri și speranțe. În curând apăru și soarele deasupra pădurei ce se întindea pe povârnișurile munților îndepărtați. — O adiere ușoară, răcoroasă și plăcută aducea cu sine înviorare și bună dispoziție. Soarele măreț se ridica încetul cu încetul, pe nesimțite, pe bolta roșiatică a cerului, în timp ce voinicii batalionului urcau din răspuțeri coasta pietroasă, abruptă și plină de pericole, a muntelui Șandor.

La ora 9.30 au pus piciorul pe vârful muntelui.

Aci privești era fermecătoare. Frumusețea naturii era atât de impresionantă acolo, pe creasta cea mai înaltă a munților Carpați, încât imposibil să nu fi mișcat și firea cea mai puțin sensibilă. Rând pe rând, ajungând pe muntele Șandor, ostașii, aruncându-și ochii înspre valea unde se întindea Ardealul visat, rămăneau pe loc țintuiți de măreția perspectivei ce să desfășura jos. Razele soarelui, căzând peste crestele de stânci, năpădind pădurile, orașele și satele, care se zăreau în fund, spre orizont, dădeau un colorit fermecător naturii.

În fund, orașele Brețcu, Wasarhely și St. George, apăreau în asamblul măreț al priveliștei, ca niste podoabe neprețuite, așezate într'un palat uriaș. Cât vezi cu ochiul, Carpatul, bătrânul munte pleșuv, încinge până în zori mărețul palat cu crestele-i acoperite din când în când de zăpezi vesnice, mândre diademe de perle.

Tresărind din visul pe care îl dorea să nu se mai sfârșească, batalionul a desfăcut piramidele și a pornit, pătruns de gândul și graba de a sosi în ajutorul celor cari nu se puteau bucura de bunătățile și frumusețile pe care Dumnezeu le dăruise neamului lor.

Simțeau ei că sunt chemați de o voință divină să facă dreptate, dreptatea sfântă, dreptatea visată de atâtea generații.

Aruncând o ultimă privire înapoi, pentru a-și lua rămas bun dela cei dragi, voinicii s'au încolonat câte 4 și au plecat voioși spre Magyarus, ducând cu ei dorul căminului părăsit. Patrulele trimise înainte, pentru siguranța marșului, împrăștiau ultimele rămășițe ale fugarilor de la pichetul Șandor, cari, în orbirea lor soviniștă, credeau că ar putea opri uraganul românesc

Ce falsă închipuire!

Ai noștri însă, fără a ține seamă de

semnele de viață ale unor fugari nebuni, înaintau mereu, fără preget și fără grija de sine.

În depărtare, spre Cengo-Ponk, se mai vedea o coloană pe șosea. Era batalionul II care mărșăluia spre Magyarus.

BOTEZUL DE SANGE

Chiar în noaptea aceea de înălțare, ne-am dat jertfă lui Dumnezeu pentru marele pas pe care s'a îndurat să ni-l hărăzească.

Războiul este desigur un lung șir de jertfe, izvorite din fântâna de virtuți a unui popor. Prima jertfă însă, a fost, în toate timpurile istorice de crudă războire, prilejul sărbătoririi și cinstitii cu multă evlavie. Și noi am primit vestitorul primei noastre jertfe, cu inima strânsă și rugăciuni fierbinți am înălțat pentru odihnierea eroilor cari, cei dintâi, au gustat până la fund din potirul onoarei și al sfinteii datorii.

Călărețul, care ne-a adus ordinul prin care erau citați pe Armată, ne-a povestit împrejurarea în care și-a dat viața Locotenentul Macarie și Soldatul Macovei, luptând.

Batalionul IV trecea granița la ora 12 noaptea. La 2 km. de Poiana-Sărata, a fost atacat de o unitate răsleață. Focuri vii au pornit de ambele părți, umplând pădurile și văile de zgomote prelungi. Încăerarea a durat mai bine de o oră. În învălmășeala produsă, Locotenentul Macarie și soldatul Macovei au căzut în același timp, străpunși de gloanțe. Astfel, blândul ofițer și inimosul soldat au murit de moartea severă a ostașului.

N'a fost inimă de soldat care să nu încerce până la nesfârșit, la auzul acestei povestiri, durere, produsă de pierderea iubitorilor camarazi, și să nu-și caute în adâncimile acestui sentiment noi sprjine de îmbărbătare, pentru a umple golul pe care-l vârăse în suflet, amenințările morței și suferințelor.

Patrie! Către tine s'au îndreptat gândurile tuturor, în aceste momente duloase și mohorâte de grija morței.

Locotenentul Macarie și soldatul Macovei au fost înmormântați în acelaș loc, într'un locaș săpat în piatră, din biserica Poiana-Sărata.

Sicriul de lemn a fost coborât în salvele de puști și bubuitul tunurilor, cari, vestind luptele din depărtări, trimeteau în acelaș timp și salutul lor eroilor cari îmbrățișaseră pentru întregirea Patriei somnul cel vesnic.

Drept căpătâi și drept semn de aducere aminte, s'a pus pe mormânt piatra care odinioară servea de graniță, pentru a întări și mai mult și a arăta celor cari vin după noi, că lanțul solaviei și porțile care întemnițau Ardealul au fost sfărâmate prin jertfă și numai prin jertfă.

PODUL DELA OITUZ

Regimentul și-a continuat marșul spre Magyarus. În drum se vedeau împrăștiat urmele luptei și distrugerii. Inamicul era pretutindeni respins de avangardele coloanelor, și, în retragere, distrugea șoselele și podurile, pentru a stingheri înaintarea.

Podul de pe râul Oituz fusese complect distrus de fugarii apadieni.

Urmele sale, zdrențuite de puterea formidabilă a exploziunilor dinamitei, stăteau dârze și îți făceau impresia că opusesse rezistență forței care voia să-l prăbusească și plătise însă scump împotrivirea lui.

În ziua de 16 August 1916, la ora 10 dimineața, după o noapte de odihnă în bivouac de alarmă, batalioanele și-au continuat marșul, fiecare pe direcțiuni diferite. La ora 3 jum. au ajuns la N. E. de Lemheny, unde din nou au bivouacat. Pentru siguranța trupelor și a bunei odihne, s'au așezat avant-posturi cu misiunea de a lupta, în caz de atac, până ce batalioanele ar putea să-și iee pozițiuni de luptă.

CUVANTUL ȚĂRII ȘI AL REGELUI

În ziua de 17 August, batalioanele, adunate pe platoul dela Lemheny, cu drapelul desfășurat și așezat la mijloc, ascultau cu luare aminte și pline de evlavie apelul Țării și al Șefului Suprem.

Nu erau fraze de loc meșteșugite, care să arunce vâul minciunii peste adevărata intențiune, căci nu aveam ce minți. Ne căutam dreptatea, sfânta dreptate, de atâtea veacuri, și astăzi ne-o luăm prin noi înși-ne, prin munca și prin jertfa noastră. Aceasta ne-o spunea și numai atât.

ROMÂNII!

„Răsboiul, care de doi ani a strâns tot „mai mult hotarele noastre, a zdruncinat „adânc vechiul așezământ al Europei și a „invederat că pentru viitor numai pe te- „meiul național se poate asigura viața „pașnică a popoarelor.

„Pentru noi, el a adus ziua așteptată „de veacuri de conștiința națională, ziua „unirii lui.

„După vremuri îndelungate de nenorocire și grele încercări, înaintașii noștri „au reușit să întemeieze statul român prin „Unirea Principatelor, prin Răsboiul Independent, prin munca lor neobosită, „pentru renașterea națională.

„Astăzi, ne este dat nouă să întregim „opera lor, închegând pentru totdeauna „celace Mihai Viteazul a înfăptuit numai „pentru o clipă: Unirea Românilor de pe „două părți ale Carpaților.

„De noi atârnă astăzi să scăpăm de sub „stăpânirea străină, pe frații noștri de „peste munți și de pe plaiurile Bucovinei, „unde Ștefan cel Mare doarme somnul „de veci.

„In noi, în virtuțile, în vitejia noastră, „stă putința de a le da dreptul, ca într'o „Românie întregită și liberă, dela Tissa „până la Mare, să propășească în pace, „potrivit destinelor și aspirațiunilor gin- „teii noastre.

ROMÂNII!

„Insuflețiți de datoria sfântă ce ni se „împune, hotărâți să înfruntăm cu bărbăție toate jertfele legate de un crâncen „răsboi, pornim la luptă cu avântul puternic al unui popor, care are credința „neclintită în menirea lui.

„Ne vor răsplăti glorioasele roade ale „îsbândeii.

„Cu Dumnezeu înainte“.

Îată acum și cuvântul de îmbărbătare al Majestației Sale Regelui, adresat vitejilor cari plecau în foc.

OSTAȘI.

„V'am chemat ca să purtați steagurile „voastre peste hotarele unde frații voștri „vă așteaptă cu nerăbdare și cu inima „plină de nădejde.

„Umbrele marilor voievozi Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare, a căror rămă-

„șițe zac în pământul ce veți desrobi, vă „îndeamnă la biruință, ca vrednici urmași ai ostașilor, cari au învins la Răboeni, la Călugăreni și la Plevna.

„Veți lupta alături de marile națiuni cu „care ne-am unit. O luptă aprigă vă așteaptă. Cu bărbăție să îndurăm însă și „cu ajutorul lui Dumnezeu îsbânda va fi „a noastră. Arătați-vă deci demni de gloria străbună. Dealungul veacurilor un „neam întreg vă va binecuvânta și slăvi.

FERDINAND I

Sunt cuvinte care lovesc până în inimă.

Cu ele în minte și pe buze, soldații au pornit voioși spre Polyana.

CARPAȚII SUNT TOȚI AI NOȘTRI

În zilele de 19, 20 și 21 August, marșul a continuat cu acelaș elan, cu aceeași impetuozitate ca și până acum. În ziua de 22 August, Carpații au fost luați în întregime

Vestea a fost trimisă în toate părțile: dela codrii Neamțului și până la pasul Vulcanului, ne-a venit aceeași știre: Carpații au fost luați prin luptă.

Ce bucurie! Nu este suflet românesc care să nu se simtă mai puternic și mai mândru de această faptă.

„Și-om dărâma Carpații peste et, „Dacă zăgaz ne-or sta în drum Carpații“

SPRE VALEA OLTULUI

Planul de acțiune viza, între altele, pătrunderea neîntârziată în valea Oltului și stabilirea unui lanț puternic, a unei bariere solide, prin unirea cu trupele rusești din Bucovina și cu cele care pătrunseră în Ardeal prin trecătoriile Ghimeș și Predeal. O bună parte din plan fusese chiar înfăptuită, cu succes. Încă vre-o câteva sfurtări și reușita deplină va fi asigurată.

Cu Dumnezeu înainte!

În dimineața de 24 August, batalioanele s'au îndreptat către Kazon-Uyfalu. Batalionul I cu două companii în avant-gardă.

Mișcarea s'a executat în condițiuni admirabile. De oboseală nu prea luau seamă ostașii noștri, cu toate că nu se odihniseră de multe zile. Batalioanele au urmat până acum, fiecare, direcțiuni diferite, cercetând zadarnic pretutindeni să găsească protivnicul. Vitejii tigri fugeau dinaintea vânătorilor de fiare, uitând de tot ce le era mai scump. Instinctul conservării biruise virtuțile.

BIVOUACUL

La Kazon, în munți, Regimentul s'a putut întruni cu toate batalioanele.

Pe valea îngustă a Kazonului, unde malul abrupt ocolea o câmpie presărată cu erburi și arbuști, Regimentul primise ordin să poposească.

Seara era liniștită, profund de liniștită. Soarele se încinsese cu un brâu roșiatic, parcă în semn de doliu și vărsare de sânge. Cerul era presărat ici și colo de nori roșii, iar luna începuse să se ridice impetuosă, triumfătoare, ca o zeiță a răsboiului după o mare victorie.

Jos, pe pământ, spectacolul era și mai fermecător. Lumina aruncată de lună în tâlnea deasupra pământului miile de raze, de toate culorile, pornite dela focurile bivouacului întregii brigăzi. Prin fumegarea și palpăitul flăcărilor se zărea fantastica furnicare a oamenilor, cari

proectau pe pământ umbre negre și groase.

Din când în când, strigăte scurte și puternice de: „cine-i!“ ale santinelor, ce vereau din linia nevăzută a avant-posturilor, se amestecau cu fiotele ascuțite și prelungi ale păsărilor. Zgomotul tunurilor ce bubuiau înfundat în depărtări venea să întrerupă monotonia invariabilă a spectacolului nopței dela Kazon. În întunericul ei, piramidele de arme păreau niște monumente ale unei mari victorii.

În timp ce contemplant focurile regulate ale bivouacului, în timp ce auzeam strigătul santinelor și țipătul păsărilor sălbatice care sburau în întunecime, fără voia mea, gândurile și amintirile mă împresurau. — Mai ales, îmi pătrunsesse sfâșietor inima câteva vești rele de pe celelalte fronturi. Căutasem să le ascund soldaților mei. Ei, printr'un simțământ caracteristic țaranului român, înțeleșeră.

Dragostea de țară se redeșteptase atunci în sufletul meu chinuit de presimțiri rele. Imagina României mi-a apărut dinaintea ochilor ca ceva fermecător. Deasupra ei se ridicau, ca niște soli protectori, blândețele figurilor ale jertfiților: Locotenentul Macarie și soldatul Macovei.

„Nu, nu se poate niciodată. Noi vom învinge. Dreptatea este a noastră. Desigur, e vre-o încercare divină.

Era ora 12 noaptea. Orizonturile apropiate se încinseseră cu un brâu negru. Focurile din bivouac nu mai aruncau de cât slabe lumini roșiatică, pe dinaintea cărora încă apăreau siluete negre.

Voiam să ațipesc. Imbrăcămintea de vară subțire, răcoreala nopței, umezeala și răceala pământului gol, oboseala marșului, nu mă lăsau să dorm.

Un gând greoi de taină, m'a trezit cu desăvârșire din lăncezeală și m'a întors cu câteva secole în urmă.

Sunt aproape 360 ani, de când cea mai aprigă figură dintre domniile noștri, mândrul și chipeșul Mihai Vodă Viteazul își vurtă ostile victorioase prin toate ținuturile acestea, până ce mâna criminală și trădătoare l'a răpus mișelește la Turda, spulberând pentru 360 ani înfăptuirea Daciei.

De atunci, viteazul între viteji, a fost simbolul nostru de mândrie, a fost steaua plină de speranțe, pe care-l invocam în toate pornirile noastre, în orice avânt al nostru pentru desrobirea neamului.

El a fost tovarășul nedespărțit al gândului și al faptei noastre.

Și acolo, între piscurile zimțuite dela Kazon, în noaptea acea frumoasă, în lumina oarbă și misterioasă a pâlălaei ce se ridică deasupra taberei, în zgomotul ce se repeta la intervale de timp variabile, simțiam fantoma Voevodului plutind deasupra noastră.

*În noapte când, doarme truditul pământ
În pacea solemnă și dreaptă,
Sub crucile străambe de lemn ce s'au frânt,
Se zgudue schitul și 'n vechiul mormânt
Voivodul Mihai se deșteaptă.*

*Vârtejuri de umbre pe ziduri s'alung;
Cumplită se'naltă fantasma;
Cu zvonuri ce pân' la hotare ajung
Clopotnița veche vibrează prelung;
Se clatină catapeteasma.*

*Surd vuet străbate tăcutul fâgaș:
Trosnind, mânăstirea străbună
În două se frânge prea sfântul locaș:
Voevodul se 'naltă acum uriaș,
Iar zalele-i fulgeră'n lună...*

Și Vodă rostește cu glas răspicat:
— Spătare, dă-mi spada, și calul,
E clipa când ceasul suprem a sunat,
Adună de-grabă boerii la sfat,
Căci vreau să cuprindem Ardealul

MIRCEA RĂDULESCU

PODUL DELA OIT

În zorii zilei, Regimentul a părăsit Kazonul, în ciripitul vesel al păsărilor, în huruitul trăsurilor și al tunurilor de câmp, executând marșul dela Kazon-Uyfalu—Cik-Sereda, spre a lua parte la atacul acestei localități.

Regimentul și-a dispus batalioanele pe trei grupuri diferite:

Batalionul II Maior Roșiț, Francisc, cu două baterii din Regimentul 12 Artilerie a ocupat înălțimea Felhagot făcând legătură între grupul Uz, care ataca de front, și între grupul Oituz, care trebuia să execute întoarcerea aripei drepte a poziției Cik-Sereda, pe dreapta Oltului. Batalionul II era deci un pivot de manevră.

Batalioanele I și III, cu o baterie din Regimentul 17 Artilerie, constituind aripa dreaptă a grupului Oituz care a operat pe dreapta Oltului, a luat direcția Kazon-Uyfalu—Cik. Szt. Simon, ajungând la ora 1 pe înălțimea dintre pâraele Tiva și Zipa spre Kik-Zsögöd. La apariția trupelor noastre în aceste părți, inamicul, îngropat în tranșee și ocupând pozițiuni alese dinainte a început bombardamentul, silind batalioanele să ia formațiuni de înaintare sub focul artileriei. Trecând peste văi și dealuri, semănături și arături, liniile subțiri de infanterie au ajuns la ora 5 pe crestele munților unde au și început organizarea pozițiilor: facerea tranșeeelor, adăposturilor.

Batalionul IV s'a constituit rezerva generală a coloanelor, rămânând la dispoziția grupului Oituz. Orașul Cik-Sereda, strâns ca într'un cerc de fier de trupele românești, a capitulat fără prea multă împotrivire, iar coloanele maghiare, cari nu s'au așteptat la un atac așa de repede din partea Românilor, au fost surprinse și au dat bir cu fugiții.

La ora 5, în sunetul muzicilor, în uralele desrobitorilor, Regimentul „Ștefan cel Mare” și-a făcut intrarea în acest orașel.

Pretutindeni, bucuria se zugrăvea pe fețele celor rămași, și ne primeau chiar și străinii cu multă simpatie. Fete tinere și frumoase ieșiseră la marginea orașului, aducând cu ele flori și zâmbetul lor tinerec.

În noaptea de 26 spre 27 August, întreaga Brigadă mixtă a bivouacat în Cik-Sereda și pe înălțimi. Și aici focurile de bivouac înălțau suluri de aur spre cer. Văile, munții, dealurile și întreg orașul erau scâldate într'o mare de lumină roșie.

Pe deasupra plutea o atmosferă clară și caldă.

La ora 1 noaptea, mai multe case s'au aprins: flăcările lor spintecau văzduhul.

Din depărtări, de pe coline, veneau note întrerupte de cântece războinice. În fața noastră, lumina dela casele aprinse și dela focurile mari ale bivouacului; în spate noaptea întunecoasă, o noapte de groază pentru inamic, o noapte de avânt războinic pentru ai noștri.

În această atmosferă de eroism, de avânt spre ideal, se aude venind din ce în ce mai clar: „La arme!”

Veniți, viteji apărători ai țării!
Veniți, că sfânta zi a răsărit:
E ziua mare a reinălțării
Drapelului de gloanțe sdrențuit!
Veniți din toate unghiurile zării
Să cucerim ce-avem de cucerit...

La arme cel de-un sânge și de-o lege!
La arme pentru Neam și pentru Rege!
Când Patria ne chiamă sub drapel,
Datori sunt toți copiii ei s'alerge,
Să-l apere, să moară pentru el!..

PATRONUL REGIMENTULUI

Prin ocuparea localității Cik-Sereda și culmilor Hârghiței, de către Divizia 7-a, stăpânirea văii Oltului era asigurată. Mișcarea a început să se pronunțe spre Nord. Grupul Oituz a trecut ca rezervă generală a Armatei de Nord, luându-și această direcțiune.

După mai multe zile de marș, fără odihnă și totuși fără nici cel mai mic semn de oboseală, Regimentul înbrădat a ajuns la Sft. Mihaly.

Ziua de 30 August, zi de mare sărbătoare pentru ostașii Regimentului „Ștefan cel Mare”, i-a găsit în această localitate. Pe câmpia întinsă dela Mihaly, într'o zi înmouată, însă de o claritate care înfrumusează și dă farmec zilelor triste de toamnă, întreaga Brigadă mixtă s'a adunat pentru a lua parte la sărbătorirea patronului Regimentului Drapelul, călăuză sigură spre biruință și glorie a ostașului, stătea mândru desfășurat. Preotul a rostit o rugăciune scurtă și solemnă. Erau înălțătoare aceste cuvinte Dumnezești, rostite acolo, pe pământul acela mănăs, și care de acum ne va aparține. Era impresionant acel ansamblu din care se desprindea avântul spre eroism. Nu știm ce ne va aduce ziua de mâine, totuși niciodată n'am fost mai încrezători în soarta noastră, în soarta țării, ca atunci, pe câmpia dela Mihaly.

Colonelul Liciu, pășind mândru în fața trupelor, le-a rostit cuvinte de îmbărbătare, cuvinte de avânt războinic.

„In acest moment, spunea el, trebuie să avem cu toții grija de a duce spre bun sfârșit sarcina pe care ne-am hotărât s'o împlinim cu arma, prin vărsare de sânge și foc. E vorba de întregirea, de onoarea și gloria țării. Acestea sunt cele mai înalte, cele mai sfinte lucruri, față de care restul se pierde în deșertăciuni.

Dorul de a întregi neamul să răsună, bravi soldați, în fundul inimei voastre, ca o trâmbiță puternică, care îndeamnă oștile la atac, spre biruință. Fiți siguri că munca voastră, opera voastră glorioasă, jertfa voastră va fi deapururi pomenită și cântată de toate generațiile care vor veni după voi. — Precum vitejii oșteni ai Voievodului Mihai sunt preaslăviți și pomeniți în cântecele noastre, tot așa numele vostru va sta în gândurile și visurile celor cari vin după voi. Iată cea mai mare răsplată care se cuvine unui ostaș, și fiți siguri că o veți avea cu prisosință!”

Sub impresiunea frumoaselor cuvinte ale blândului comandant, sub tainica lor îndemănare, soldații și-au reluat marșul spre Vașlab.

PRIN SECUIE

Până la Sft. Domocos, Regimentul „Ștefan cel Mare” a străbătut numai ținuturi secuiești. O pătrime din Transilvania, și anume în părțile muntoase dinspre Moldova, o formează așezământul lor. Satele sunt sărăcăcioase, dar foarte

curate. Această populațiune deosebită, aici în Ardeal, a avut ca și iobagii români mult de suferiți din partea Ungurilor. Aceiași pornire de desnaționalizare, de contopire în rasa lor, au avut de înfruntat Secuii. Pretutindeni aceiași asuprire și nici cea mai mică mișcare, întâlneau ei dela boerul ori seniorul maghiar. Toate timpurile istorice ne arată pe Secui ca dușman de moarte al Ungurului. Insuși craiul Andrei Bătory, fugar la dânsii, atunci când a căutat ascunzătoare din fața viteazului „Mihai” care pătrunsese în Ardeal, a fost omorât de ei.

Pentru noi pare că au avut alți ochi. Mai adese ori ne-au ajutat și ocrotit, de cât dușmănit și invidiat.

La Podul Inalt de lângă Vaslui, Săcuii au luptat sub steagurile lui Ștefan cel Mare contra Turcilor. Petru Rareș a fost multă vreme stăpânul lor servit și ascultat; isgonit de Sultan de pe tronul Moldovei și-a găsit refugiul printre Secuime. Tot așa un șir de domni de-ai noștri, căutau sprijin la această populațiune, și totdeauna găsiu.

Astăzi, când iarăși ne-au văzut, după atâtea vreme, prin ținuturile lor, ne privesc cu ochi aiuriți de groaza fugei Ungurilor și teama pe care le-a vârat-o în suflet aceștia, totuși, cu o bucurie lăuntrică pe care nu o trădau decât rareori, din cauza neîncrederii în statornicia acestei situațiuni fericite, care avea să-i scape de solavie.

PRIMUM SAT ROMANESC

În dimineața zilei de 1 Septembrie, Regimentul și-a reluat marșul spre Vașlab, intrând la ora 5 în sat pentru a cantona.

Noi, am adus Românilor din Vașlab cuvinte de libertate ce răsunau adânc în inimile lor, cuvinte de bucurie, iar ei, ne primeau cu dragoste nefermă, cu o fericire extatică pe care ne-o arăta și prin vorbă și prin gesturi. Și această primire voioasă, această mărturisire de sentimente, s'guduiau sufletele ostașilor liberatori, impresionându-i până la lacrimi.

Cine ar putea fi în stare să găsească accentele, pentru a descrie cât de puternic răsunau atunci coardele inimei și de o parte și de alta. De o parte, pentru bucuria de a aduce „Lumina Libertății” și de alta, fericirea de a vedea această lumină pe care nu o zăriseră nimeni de la 1601. Până acum câteva zile, aceiași mână asupritoare, pe care o cunoșteau de atâtea secole, lovea cu dispreț în tot ceia ce era „Olah”.

... Dar în depărtări a început să se audă tunurile. Sgomotul s'a apropiat mai mult. Oștile se învăteau prin împrejurimi. Încep a se auzi pocnete de arme. Cete fugare trec în grabă prin sat, luând ostateci. În sfârșit... iat-o! Oastea română, mult așteptată în război, Mințile, chiar și cele mai înțelepte, sunt cuprinse de un vârtej nebunesc de bucurie. Pretutindeni drapelul era sărutat ca pe niște moaște sfinte. El le-a adus desrobirea și îi cinsteau cu toată sfințenia. În centrul satului, unde Regimentul a poposit, făcând piramide, o tânăra, frumoasă ca'n povești, s'a apropiat și a început să reciteze „Tricolorul”:

Descopere-te'n fața drapelului ce vine
Purtat de mâini voinicice în sunet de
[fanfare.

În fiorul de mărire ce-și taie drum prin
[ține
Vorbește vitejeasca, străvechia 'mbăr-
[bătare...

Descopere-te în fața drapelului ce vine!

E ros de gloanțe steagul, dar soarele
[s'adună

Și firele-i de aur s'aprinde în foc și ard,
Mătasea învechită se schimbă în cunună
Și nu mai pare sdrențe al patriei stindard,
Căci razele de soare pe fruntea lui
[s'adună.

Cu soarele în creștet pornește Tricolorul
Și goarnile răsună și inimile bat.
Cu ochii plini de lacrimi s'oprește trecă-
[torul,

Un frate scump el vede în ori și ce soldat,
Și toți sunt mari în clipa când trece Tri-
[colorul.

Cuvintele îi erau parcă fixate în minte
de multe sute de ani și așteptau ziua
cea mare pentru a fi rostite. Ziua cea
mare însfârșit a sosit. Slavă lui Dum-
nezeu!

LUPTA ÎN MUNȚII LAPUȘNEI ȘI RACHITAȘULUI

Ofensiva noastră impetuoasă, marșul nostru triumfal, căderea orașelor și a satelor, rând pe rând, a trebuit să neliniștească mult pe cei din Ungaria și Austria. Întinderea stăpânirii noastre în Ardeal a provocat o adevărată avalanșă de furie și răsbunare. Recunoașterile ne aduce știri după știri, despre trupele inamice care se îngrămădeau pe poziția dela *Sovata*, pe care au organizat-o cât mai puternic. La fiecare oră soseau trenuri care debarcau în grabă la *Eteă* trupe germane și austriace. De pretutindeni se vedeau coloane lungi de infanterie și artilerie, care alergau spre a despresura *Tg. Mureșului*, amenințat serios de grupul *Oituz*.

Până în ziua de 22 Septembrie, cu toate eforturile sperate ale armatelor ungurești, cu toate contra-atacurile repetate, situația nu li s'a îmbunătățit. Au fost aruncate la Vestul liniei *Hârghița-Barot*.

Aici, curgeau întăririle lor. Regimente compacte de Germani soseau de pe celelalte fronturi: *Galiția, Balcanii de Vest, Italia*, etc. și se constituiau sub o puternică armată, care pentru mai mult avânt războinic, fusese pusă sub comanda directă a *Arhiducelui Frantz* având în subordine pe generali ca: *Vor Arz și Von Gerok*.

În dimineața zilei de 22 Septembrie, Divizia 8-a, care era angajată în lupta dela *Sovata*, cu Regimentul 4 *Vânători*, a fost atacată de inamic, după deslănțuirea unui formidabil bombardament de artilerie, căci le sosiseră destule tunuri, și de munte și de câmp.

Lupte înverșunate s'au dat atunci, în care ostașii noștri, care nu știau ce înseamnă a se feri de mașinile năprasnice ale dușmanului, se repezeau cu toată energia strămoșiască, nesecată, a rasei lor. Totuși virtuțile ostășești, mândra lor vitejie individuală, care ar face cinste celui mai vrednic neam, au fost coplesite de puterea formidabilă a focului aruncat de instrumentele perfecționate ale unui popor, care, de 40 ani, n'a avut alt gând și altă dorință decât de a se pregăti, pentru ca prin nimicire și masacre să-și întindă dominațiunea sa peste toate gințile. În bătălia dela *Sovata* a căzut luptând vitejește *Maiorul Gurău*, din Reg. 4 *Vânători*, rănit în piept de gloanțele vrăjmașe.

Divizia a 8-a a primit ordin de retragere sub protecțiunea batalioanelor I și II din Regimentul Ștefan cel Mare. Batalionul IV, care ocupa pozițiune pe *Lăpușna*, nu a putut fi înștiințat la timp de golul care s'a produs în dreapta sa, prin respingerea Regimentului 69, încât a rămas izolat. — Cunoștea un singur ordin, acela de a rezista până la unul și nimic mai mult.

De pe înălțimile *Lăpușnei*, soldații Batalionului IV puteau vedea lămurit cu ochiul liber cum inamicul se masa în spatele *Măgurei*.

La îndemâna Batalionului nu se găseau decât două tunuri de munte și acelea de un calibru foarte mic, așa încât nu putea împrăști forțele care se concentrău chiar în vederea lui. Așteptau însă cu răbdare ca inamicul să-și pronunțe atacul, fiindcă au mai fost cazuri, și foarte dese, când vitejia și avântul au pus în primejdie cele mai complicate mașini de războiu.

La ora 1, tunurile dușmane dinspre *Măgura* au început să arunce în poziția batalionului o ploaie deasă de proiectile, de toate calibrele, iar valurile dușmane au pornit la atac. Ai noștri s'au ținut dârji, primindu-i cu toate onorurile cuvenite.

Hotărârea lor a fost repede prefăcută într-o deciziune grabnică de fugă. Puștile noastre nu erau multe, dar ținteau bine. Un contra-atac din partea noastră a pus în și mai mare desordine pe fugarii, care uitase de ordine și de menținerea valului, retrăgându-se pâlcuri, pâlcuri.

Totuși, nici morții cari umpleau povârnișurile dealului *Măgura*, nici prizonierii luați, nici chiar fuga inamicului nu servise la nimic.

Întărit cu noi forțe de luptă, aducând un număr îndoit de baterii și de calibru mult mai mare, au început din nou presiunea, așa încât comandantul Batalionului s'a văzut constrâns să ia hotărârea de retragere pentru a nu rămânea complet izolat și a cădea prizonier cu întregul batalion.

Ungurii au observat mișcarea de retragere și au căutat prin învăluirea flancului drept al batalionului să cadă în spate, spre a-l captura.

Imediat au fost trimise două companii pentru a dejuca planul inamic și contra-atacând la baionetă au vârat spaima în atacator, făcându-l să-i piară pofta pentru multă vreme de a mai îndrăzni să dea piept cu soldatul român. Au fost svârliți mai bine de 2 km. înapoi.

Odată cu venirea serei, batalionul a rupt ne supărat linia de luptă și s'a retras în defileul *Görgeny*.

Prizonierii inamici au declarat că în această luptă au fost nimicite complet două companii de Unguri și Germani.

Și noi am avut pierderi glorioase.

Aici au fost răniți Locotenentul *Simionescu Roman* și Preotul *Simion*.

În dimineața zilei de 23 Septembrie, zi noroasă și mohorată, batalionul a ajuns Regimentul, continuând timp de 5 zile marșul înapoi spre *Piatra Neamț*.

Cluj / Central University Library Cluj

AU ÎNFLORIT CIREȘII

de Vasile Militaru

Au înflorit cireșii... A câtea oară oare
Au înflorit cireșii sub cerul lui April
Și ce nespuse vrajă au ei mereu în floare,
Că amintesc de-apururi, oricui, c'a fost copil?...

Au înflorit cireșii copilăriei mele!...
Livada lor acuma e toată un Altar...
Pe trunchii roșii, cleiul alunecă 'n mărgele
Rotunde, lunguiețe și mari, de chilimbar...

E cald și-am închis ochii... Miresmele mă 'mbată...
Nu'i nimeni în livadă... Sunt numai doi viței...
Și... uite: de pe luncă a năpădit o ceată
De copilași de școală, veniți s'adune clei....

Aleargă fiecare, din trunchi în trunchi și strânge...
E-atâta veselie!... atâta larmă fac!...
Râd unii ca nebunii, în timp ce altul plânge,
Că l'a'nțepat albina cu 'nveninatu-i ac!

Se iau la ceartă patru, pe-un ram gătit c'o salbă
De galbene mărgele de clei... și acum se bat...
Bătaie'n toată legea... Și-un roi de floare albă
Coboară din cireșul, în luptă clătinat....

Dar visul ține-o clipă... M'am deșteptat... mă doare...
De ce-au fugit copiii?... Eram și eu cu ei!...
Și-acuma e tăcere... și subt o lină boare,
Cireșii ning pe ochii blajinilor viței!...

MARII NECUNOSCUȚI

MIRCEA DEM. RADULESCU

Pe voi, al căror chiot îmi cântă în auz,
Pe voi, cei fără nume, pe voi, necunoscuții
Care-ați luptat la Neajlov, la Cerna, la Oituz,
La Jii, la Turtucaia, la Olt, la Tabla Buții ;

Pe voi, pe care-o brazdă de-avalma v'a'ngropat,
Pe voi, pe care lutul, îi ține'n pace dreaptă,
Pe voi, cei mici, pe-al căror mormânt neînsemnat
Se 'nalță să vorbească, prin veacuri, marea faptă...

Cei mulți din voi avut-ați doar două zeci de ani,
Viața 'n pieptul vostru bătea clocotitoare,
Simțeați în pieptul vostru putere de titani
Și-aveați cu toții dreptul de-a vă 'mbăta de soare...

Dar voi v'ați zis ! — „Noi suntem ai Patriei, Din lut
Noi ne-am născut și lutul într'insul ne va strânge,
Deci lutului acesta fecund ce ne-a născut
Să-i închinăm de-apururi al nostru tânăr sânge“.

Și glasu-acesta tainic interior și sfânt,
Ce'n voi trezea ecouri ca într'o grotă veche,
Voi îl simțeați cu toții cum urcă din pământ
Și ca din colb de biblii vă spune la ureche :

„O ! Fericiți aceia ce-și zic : O viaț-avem
„Și-o vrem legată pururi de-a neamului ursită,
„C'a lor va fi cununa triumfului suprem
„Și slava lor prin veacuri va sta neadormită !

„O ! Fericiți aceia al căror sânge, azi,
„Se varsă pentru brazda ogoarelor bătrâne ;
„Ei vor avea de-apururi pădurile de brazi
„Și văile 'nflorite și holdele de grâne...

„O ! Fericit acela ce-și pierde brațul stâng
„Și luptă înainte lovind cu mâna dreaptă,
„Că'n fața lui zăgazuri ori cât de tari se frâng
„Și mii de brațe 'ntinse în țară îl așteaptă.

„O ! Fericiți aceia ce rabdă oțeliți
„Și răni și foame, fără să-și strige suferința,
„Ca'l lor va fi surâsul etern. O ! Fericiți
„Acei ce cred, c'aceia vedea-vor birunța !“

INCHINARE

de MIRCEA DEM. RADULESCU

Și astăzi, cu simțirea pe veci însângerată,
Spre voi, spre cei mai falnici, mai bravi și mai iubiți,
Ne înălțăm mândria și lacrima curată,
Voi, ce-ați căzut și totuși știu bine că trăiți.

În clipa-aceasta mare, de-avânt și de durere,
Cum ne-am putea deprinde cu gândul c'ați pierit?
Cum să'nțelegem moartea, când gloria vă cere ?
O ! visul vrut-a jertfă și jertfa s'a'mplinit!

Să vă slăvim, de-acuma, nebuni de bucurie ?
Să plângem pe morminte, zdrobiți, cu pieptul frânt ?
Dar cum să poată stropul de lacrimă să fie
Prinosul, ce plutește un gest atât de sfânt ?

Eri, înfrățiți cu brazda câmpiilor mănoase,
Trece-ați superbi și harnici, sub soarele arzător
În ochi aveați aprinderi de seceri și de coase
Și'n suflet bunătatea blajinului ogor.

Eri, urmărind în zare a voastre chipuri brune,
Plecate peste plugul urnit de patru boi,
Simțeam cum toată seva pădurilor străbune,
Cânta în viața caldă ce palpita în voi...

Și trupurile voastre să doarmă 'nsângerate ?
Și brațele 'ncordate de forță să stea reci ?
Să stați cu răni cumplite în piepturile late,
Pe umedele brazde încremențiți de veci ?

Nu ! N'ați murit. Știu bine. Nu e nici o putere
Să 'nfrângă uriașa pornire de eroi ;
Când sunteți fiii unui popor ce'n veci nu piere,
Cum ar putea să moară vre-unul dintre voi ?

Cum ar putea să moară vre-unul, să se sfarme
Gigantica-i statură cioplită în granit,
Când fără de pereche al vostru fapt de arme
În ochii omenirii întregi s'a oglindit ?

Nu ! N'ați murit. În marea și falnica bravură,
Cum v'a surprins avântul, Nemuritori voi stați,
Cu gestul vostru aprig tăiat în piatră dură
Ca'n baso reliefuri, ai Romei tari soldați.

Purtați de uraganul suprem al vitejiei
Din mândrul vostru sânge un strop n'ați risipit ;
El s'a'nfrățiț cu brazda, cu holdele câmpiei,
Cu tot pământul nostru din jertfă plămădit.

Și mâine, când plugarii, sub zările blajine
Vor trece iar în largul pământului tăcut,
Mai nalți vor fi stejarii și spicele mai pline
Și mai fecundă brazda pe care v'ați născut.

Pe voi, în clipa asta, voesc să vă evoc,
Viteji al căror nume noi nu-l vom ști vre'odată.
Voi, ce'n vârtejul morții și'n viforul de foc,
Ați apărat pământul, bucată cu bucată...

15 Mai 1848

Comemorarea adunării românilor din Transilvania în Câmpia Libertății

În primăvara anului 1848, după izbucnirea revoluției la Viena, Ungurii, profitând de situația grea în care se găsea Austria, au cerut anexarea Transilvaniei românești, la țara lor, fără să țină seama de voința popoului român și de aceea a grupurilor etnice minoritare din acest principat autonom.

Fată de pretențiile îndrăznețe și prin nimic justificate ale ungarilor, Românii de peste Carpați, conștienți de drepturile lor, au ținut să-și afirme voința lor de a decide de soarta Transilvaniei și a lor, în numele principiului naționalităților și al liberei determinări.

În ziua de 3 (15) Mai 1848, pe câmpia Târnavelor de lângă Blaj, — care de atunci s'a numit câmpia Libertății — peste 40.000 de români s'au adunat în frunte cu episcopii și cărturarilor lor — conducătorii lor sufletești — Andrei Șaguna, episcopul or-

todox, Ioan Lemeny, episcopul unit din Făgăraș, Simion Bărnuțiu, A. Laurian, Gh. Barițiu, Avram Iancu, Petru Man, Ioan Popasu, Iacob Bologa și alți fruntași patrioți, nu numai ca să protesteze împotriva proiectului de anexare al Transilvaniei de Ungaria, dar să facă cunoscut întregii lumi civilizate drepturile lor străvechi și imprescriptibile asupra acestei țări, sub forma unei proclamațiuni. S'a spus în acea proclamațiune, că națiunea română nu poate admite anexarea Transilvaniei de Ungaria, împotriva voinței sale și a celorlalte naționalități conlocuitoare minoritare; iar întemeindu-se pe principiul fundamental al libertății, egalității și fraternității, ca și pe principiul naționalităților și al autodeterminării, ea se consideră în plin drept să decidă de soarta sa.

Apoi, în strălucita cuvântare ce a pronunțat-o în acea zi istorică, neut-

tatul Simion Bărnuțiu a amintit de suferințele ce le-au îndurat românii din partea asupritorilor lor, în cursul veacurilor, și a anunțat profetic apropierea zilei celei mult așteptate, a liberării neamului nostru, prin credință, prin unire sufletească, prin solidaritate, prin lupte și jertfe, căci numai așa se înfăptuiesc idealurile unei națiuni tinere cu un trecut glorios și cu încredere în forțele sale morale și materiale.

Adunarea națională a românilor ce s'a ținut în câmpia libertății în ziua de 15 Mai 1848, a fost prevestitoare a unirii celei mari, căci ea a pregătit sufletele tuturor Românilor în vederea înfăptuirii idealului lor național.

Astăzi, când România Mare cuprinde în frontierele sale, toate provinciile desrobite, datorită tuturor Românilor este să-și amintească lozincă celor ce s'au adunat acum 91 de ani pe Câmpia Libertății: „credință, unire și solidaritate“, de astă dată pentru apărarea și păstrarea patrioniului nostru național.

DIN TINEREȚE Cluj / Central University Library Cluj

Când mă las purtat de gând,
Peste anii duși în rând
Blând răsare din trecut
Timpu'n oaste petrecut:
Când cu goarna mă culcam
Și cu goarna mă sculam

Și mă văd din nou sub steag
Cum în urmă cat cu drag
Din a vieții cale grea
Văd iar tinerețea mea,
Ce-a trecut, cum trec pe sus,
Stelele către apus!

Și mă văd din nou pe murg
Tăind zarea în amurg
Cum la semnul de război
Murgul tresăria cu noi
Și-asculta cel glas de fier
Dus de goarnă pân' la cer.

O, de când m'am liberat,
Ce nevoi nu m'au cercat.
Și prin ele de-am răzbit
Tâmpla, însă mi-a albit!
Și ca ieri, așa-mi părea,
Lumea toată că-i a mea.

Câte-ori nu m'am gândit
Și'n trecut de-am spicuit,
Mai dragi zile n'am aflat
Ca acelea de soldat:
Când cu goarna mă culcam
Și cu goarna mă sculam.

Căpitanul N. VULOVICI

Medalia comemorativă „Frontul Mărășești”.

**Nu dăm nici o brazdă din
pământul sfânt al Patriei**

ÎNȘTIINȚARE

Revista Frontul Mărășești ilustrat are ca scop propagarea dragostei pentru Țară, Neam și Rege, strângerea legăturilor de camaraderie dintre foștii luptători și comemorarea faptelor glorioase din războiul pentru întregirea Neamului.

Sub conducerea unui comitet format din generali și ofițeri superiori cari au luptat la Mărășești, revista apare lunar, în 40—50 pagini, format mare, cu numeroase ilustrațiuni și costă douăzeci de lei exemplarul. Având în vedere înaltul scop ce urmărește această revistă se poate plasa cu ușurință tuturor cetățenilor cu dragoste de neam și țară, școlarilor, premilitarilor, autorităților, străjerilor, instituțiilor comerciale și industriale, etc.

Pentru răspândirea revistei „FRONTUL MĂRĂȘEȘTI ILUSTRAT”, căutăm reprezentanți în toate satele și orașele din țară.

Plătim salar fix 2000—6000 lei lunar, sau comision.

Poate fi reprezentantul nostru orice cetățean cu știință de carte, care are timp să se ocupe cu aceasta. Pot lucra cu mare folos, fără să-și părăsească ocupațiile: învățătorii, preoții, notarii, funcționarii comunali, factorii poștali, pensionarii civili și militari, invalizii, orfanii de război, agenții sanitari și veterinari, foștii luptători și orice sătean cu dragoste de Rege, Neam și Țară.

Sfătuim pe cei ce vor să fie reprezentanții noștri, să procedeze astfel: Pentru a vedea dacă această revistă se poate plasa în localitatea sa și cele din împrejurimi, să comande printr-o carte poștală 20 reviste, pentru încercare, pe care le dăm cu preț redus cu 50%, adică în loc de 400 lei, va plăti la primirea coletului, contra ramburs, 200 lei.

În pachetul cu reviste va primi și condițiunile de angajament. Vânzând aceste 20 reviste cu 20 lei bucata își scoate cei 200 lei ce-i plătește și pe deasupra 200 lei câștig. Cei ce nu vor să procedeze astfel, să ne ceară lămuriri printr-o carte poștală, și vor primi prin poștă condițiile de angajament.

Dacă această înștiințare nu vă interesează pe d-stra, vă rugăm aduceți-o la cunoștința altuia.

Angajându-vă ca reprezentant al revistei noastre, puteți avea un mare câștig material și faceți o faptă patriotică ajutându-ne să ținem trează în sufletul Națiunii, amintirea celor opt sute de mii de eroi cari cu sacrificiul vieții lor, ne-au adus întregirea Neamului.

Directorul Revistei Frontul Mărășești Ilustrat
General Gheorghe Drăgănescu

ATENȚIUNE

Rugăm să nu fim confundați cu diferite societăți care poartă în titulatura lor cuvântul Mărășești și care de ani de zile vând în toată țara bilete pentru cărămizi, măștișoare, gloanțe, etc.

Nu avem nici o legătură cu aceste societăți. Această revistă nu cere nimănui subvenții, donații sau altfel de cerșetorii. Cine vrea s'o citească s'o cumpere cu 20 lei exemplarul în fiecare lună dela delegații noștri, sau acolo unde n'avem delegați, să ne trimită prin mandat poștal abonamentul pe un an.

Mandatul să ne fie trimis direct nouă pe adresa: Administrația revistei Frontul Mărășești ilustrat, str. Edgar Quinet 6, București.

CORESPONDENȚA DELA ȚINUTURI

Ținutul Nistru, Serviciul administrației generale și de stat. No. 1879 din 22 Aprilie 1939, către

Redacția revistei Frontul Mărășești ilustrat, strada Edgar Quinet 6, București I.

Ca rezultat cererei d-stra înregistrată la No. 1879/1939, avem onoare a vă comunica că, prin ordinul nostru No. 1879/P/1939, dat Prefecturilor și Legiunilor de jandarmi din acest Ținut, am dispus ca delegații dvs. să fie liberi a plasa revista în tot cuprinsul acestui ținut.

Rezident Regal

Șeful serviciului

Ținutul Bucegi — Serviciul financiar.

La cererea dvs. înregistrată la No. 2566/1939, avem onoare a vă face cunoscut că, Excelența Sa d. Rezident Regal a binevoit să aprobe zece abonamente la revista d-stra.

Vă rugăm să binevoști a ne trimite abonamentele pentru a fi distribuite de Ținut, prefecturilor respective, după care vi se va face ordonanțarea pe baza chitanțelor d-stra.

Director (ss) Corneliu Popescu.

Șeful serviciului (ss) C. Nicolau

Ținutul Timiș, Serviciul administrației generale și de stat. No. 15634/1939, 21 Aprilie, către

Administrația revistei Frontul Mărășești ilustrat, str. Edgar Quinet 6, București I.

La adresa d-stra din 27 Martie 1939 avem onoare a vă face cunoscut, că am luat măsuri ca delegații d-stra să nu fie opriți de a vinde pe teritoriul acestui Ținut exemplarele revistei Frontul Mărășești.

Delegații însă nu vor putea face abonamente, nu pot încasa sub nici o formă subvenții, fiind autorizați numai a încasa douăzeci de lei de fiecare exemplar vândut și predat imediat cumpărătorului.

Rezident Regal

Șeful serviciului

Ținutul Someș-Cluj, Serviciul administrației generale și de stat. Cluj la 15 Aprilie 1939. No. 11987/1939.

Urmare adresei dvs. din 27 Martie 1939, avem onoare a vă comunica că am luat măsuri prin organele noastre subalterne, spre a se permite în raza Ținutului Someș, vânzarea revistei ce cu onoare conduceți.

Semnat: Rezident Regal

Șeful Serviciului

Se aduce la cunoștința tuturor, că delegații noștri nu au voie a încasa subvenții, donații sau abonamente. Noi n'am cerut niciodată și nici nu primim donații, subvenții sau altfel de cerșetorii. Cine vrea să se aboneze să ne trimită direct prin mandat poștal abonamentul pe un an și vor primi revista direct dela noi.

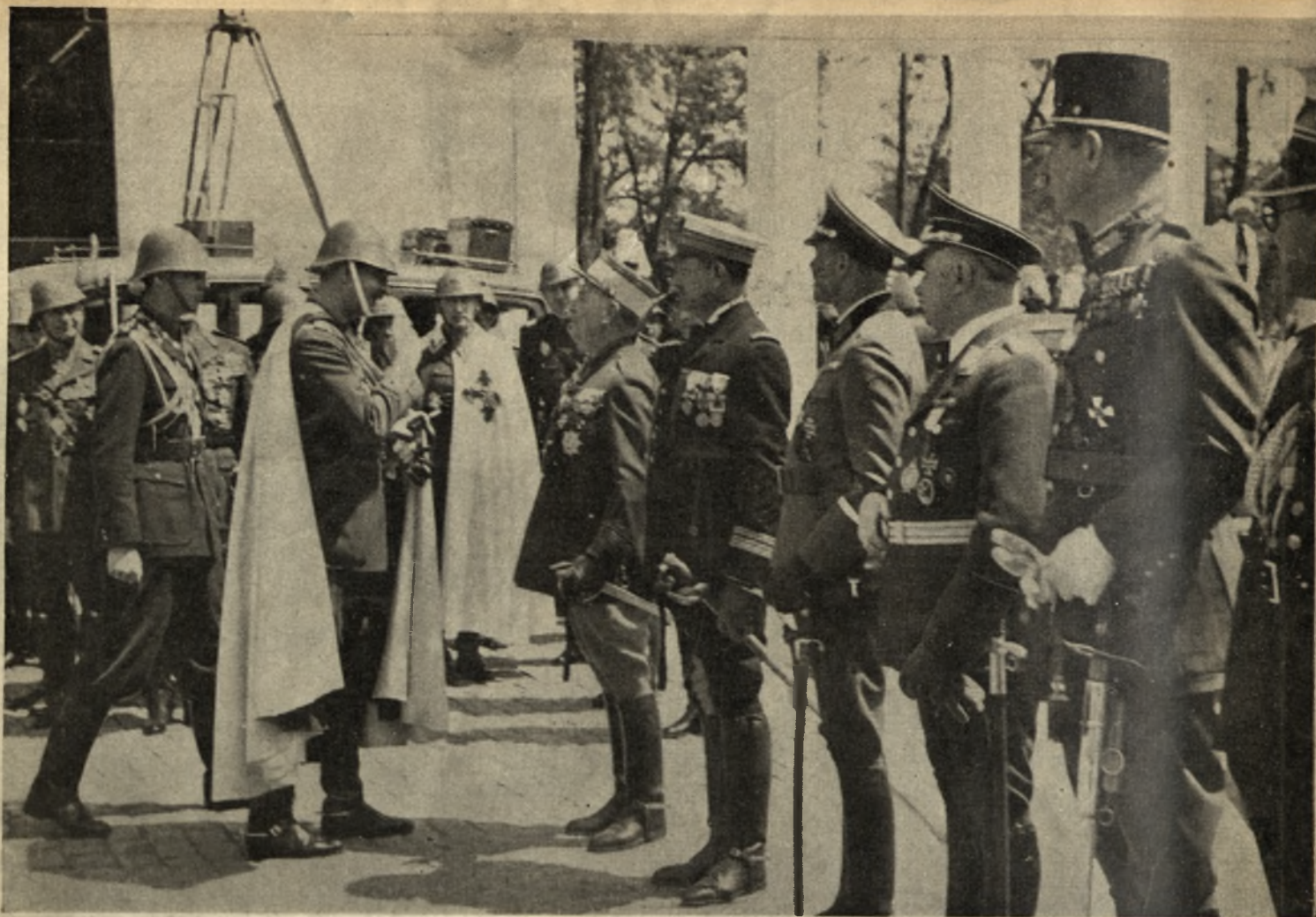
Cine nu se abonează, să cumpere revista în fiecare lună dela delegatul nostru din acea localitate.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sus: MAJESTATEA SA REGELE CAROL II și MARELE VOEVOD MIHAI la parada dela 10 Mai.
Jos: D-l Prim Ministru Armand Călinescu, ministru de Interne și de Răsboi prezintă M. S. Regelui spre decorare drapelul unui regiment.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sus: Majestatea Sa REGELE, Marele Voevod MIHAI și Atașaii militari străini la parada dela 10 Mai.
Jos: Membrii guvernului și consilierii Regali la desvelirea statuii Regelui Carol I.

